

Rhaglen Gyflawn

Gwasanaeth Democratiaeth
Swyddfa'r Cyngor
CAERNARFON
Gwynedd
LL55 1SH

Cyfarfod

CYSAG

Dyddiad ac Amser

2.00 y.h., DYDD MERCHER, 6ED TACHWEDD, 2019

Lleoliad

Siambr Hywel Dda, Swyddfa'r Cyngor, Caernarfon LL55 1SH

Pwynt Cyswllt

Annes Sion

01286 679490

AnnesSion@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd Dydd Mercher, 30 Hydref 2019)

CYSAG

AELODAETH (7)

Plaid Cymru (4)

Y Cynghorwyr

Paul John Rowlinson
Judith Mary Humphreys

Elin Walker Jones

Menna Baines

Annibynnol (3)

Y Cynghorwyr

Richard Medwyn Hughes
Mike Stevens

Dewi Wyn Roberts

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor – Y Cynghorwyr Simon Glyn a Edgar Wyn Owen

Cristnogion a Chrefyddau Eraill

Dashu (Scott Smith)
Disgwyl Enwebiad
Awaiting Nomination
Dr W Gwyn Lewis
Eirian Bradley Roberts
Anest Gray Frazer
Vacant Seat Union of Welsh Baptists

Bwdhaeth
Yr Eglwys Fethodistaidd
Yr Annibynnwyr
Eglwys Bresbyteraidd Cymru
Yr Eglwys Gatholig
Yr Eglwys yng Nghymru

Athrawon

Alwen Watkin
Miriam A. Amlyn
Cathryn Davey
Heledd Jones
Disgwyl Enwebiad

ASCL
NAS/UWT
UCAC
NUT
ATL

Aelodau Cyfetholedig

Edward Parri-Jones

Dyneiddiwr

RHAGLEN

1. **GWEDDI**

2. **YMDDIHEURIADAU**

3. **DATGAN BUDDIANT PERSONOL**

4. **COFNODION**

5 - 12

Bydd y Cadeirydd yn cadarnhau cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 12fed Mehefin 2019 fel rhai cywir ac yn trafod unrhyw fater sydd yn codi o'r cofnodion.

5. **DOGFEN YMGYNGHORI LLYWODRAETH CYMRU: YMGYNGHORIAD YNGHYLCH CYNIGION I SICRHAU Y GALL POB DYSGWR FANTEISIO AR Y CWRICWLWM LLAWN** 13 - 40

Mae Llywodraeth Cymru yn ymgynghori ar y cynnig i sicrhau y gall pob dysgwr fanteisio ar y cwricwlwm llawn. Yn ei gynnig mae Llywodraeth Cymru yn holi barn ar:

- Yr hawl i eithrio o Addysg Grefyddol (ac Addysgu Cydberthynas a Rhywioldeb)
- a newid enw Addysg Grefyddol

Mae'r gweinidog yn awyddus i sicrhau ei bod yn cynnal i bob plentyn a pherson ifanc maen ysgolion a gynhelir astudio Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac i newid enw Addysg Grefyddol i 'Crefyddau a bydolygon'.

6. **HUNAN ARFARNU YSGOLION**

41 - 99

- a. Adroddiad llafar gan Glenda Evans, Pennaeth Ysgol Brynaerau
- b. I dderbyn, er gwybodaeth, ffurflen monitro adroddiadau Hunan Arfarniadau ysgolion ar gyfer cyfnod yr Haf i Hydref 2019. (Copi'n amgaeedig)
- c. I gyflwyno crynodeb o Hunan Arfarniad yr ysgolion

7. **AWDIT ORIAU GWERSI ADDYSG GREFYDDOL MEWN YSGOLION UWCHRADD** 100 - 102

I gyflwyno'r nifer o wersi Addysg Grefyddol a gynhaliwyd yng Nghyfnod Allweddol 3 a 4 yn dilyn trafodaeth ar y mater yn y cyfarfod blaenorol.

8. **COFNODION CYFARFOD CYSAGAU CYMRU 28AIN MEHEFIN 2019** 103 - 120

Er gwybodaeth

CYSAG - CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL 12/06/19

Yn Bresennol:

Aelodau Cyngor Gwynedd: Y Cyngorwyr Menna Baines, Elin Walker Jones, Dewi Wyn Roberts a Paul Rowlinson.

Cristnogion a chrefyddau eraill: Eirian Bradley Roberts (Yr Eglwys Gatholig), Tracy Ann Richardson Jones ((Esgobaeth Bangor), Edward Pari-Jones (Dyneiddiwr),

Athrawon: Miriam Amlyn (NASUWT), Heledd Medi Wyn Jones (NUT). Alwen Watkin (ASCL).

Swyddogion: Mai Bere (Swyddog Adnoddau Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG), Rhonwen Jones (Swyddog Cefnogi Aelodau).

Hefyd yn bresennol: Mewn perthynas ag eitem 10 ar y rhaglen: Helen Bebb, (Swyddog Proffesiynol Dros Dro).

1. GWEDDI:

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan y Cyngorwr Paul Rowlinson.

2. ETHOL CADEIRYDD:

Penderfynwyd ail-ethol y Cyngorydd Paul Rowlinson yn Gadeirydd i'r Pwyllgor hwn am y flwyddyn 2019/20.

3. ETHOL IS-GADEIRYDD:

Penderfynwyd ail-ethol y Cyngorydd Elin Walker Jones yn Is-gadeirydd i'r Pwyllgor hwn am y flwyddyn 2019/20.

4. CROESO A CHYFLWYNIADAU: Croesawyd Edward Pari-Jones (Dyneiddiwr) yn aelod newydd i'r cyfarfod, gan y Cadeirydd.

5. YMDDIHEURIADAU: Y Cyng. R. Medwyn Hughes, Judith Mary Humphreys, Anest Gray Frazer (Yr Eglwys yng Nghymru), Alwen Watkin (ASCL), Cathryn Davey (UCAC).

6. DATGAN BUDDIANT PERSONOL / DIDDORDEB:

Datganodd y Cyngorydd Dr Elin Walker Jones fuddiant personol yn eitem wyth (8) - Cynnig Prifysgol Bangor - 'Re-connect', gan fod chwaer ei chymar yn gweithio yn yr adran Addysg Prifysgol Bangor. Oherwydd bod yr eitem yn fater cyffredinol, nid oedd o'r farn ei bod yn fuddiant sy'n rhagfarnu, ac ni adawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

7. COFNODION: Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfodydd y Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar y 7fed Dachwedd 2018 fel rhai cywir.

8. MATERION BRYS:**CYNNIG PRIFYSGOL BANGOR –‘RE-CONNECT’:**

Mynegodd y Cynghorydd Menna Baines, ddi-ddordeb yn y newidiadau sydd ar droed yn yr Adran Addysg yn y Brifysgol ym Mangor. Materion sy'n creu pryder yn y Sir am ddyfodol hyfforddi athrawon sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn ddwyieithog yng Ngwynedd.

Ymatebodd y Cadeirydd bod y wybodaeth bellach yn gyhoeddus a bod ymddiswyddiadau athrawon yn dilyn yn brifysgol, bydd hyn yn cael effaith mawr ar Addysg yn gyffredinol, yn enwedig drwy gyfrwng y Gymraeg.

Nododd y Cadeirydd, mae yn y cyfarfod diwethaf gofynnwyd am ystadegau ar nifer o ddisgyblion yn y Sir sydd yn sefyll TGAU â lefel A, mewn Addysg Grefyddol. Mae posibilrwydd o ddefnyddio'r ystadegau hyn i fedru monitro a chael gweld y nifer o fyfyrwyr a all symud ymlaen i ddilyn y pwnc i addysgu.

Gweler yr ystadegau isod:

Coleg Meirion Dwyfor (Haf 2018)		
Lefel	A	AS
Pwllheli	3 (1 Cym)	5 (3 Cym)
Dolgellau	0	1 (Saes)
Coleg Menai	0	0

Ysgolion Gwynedd (Haf 2018)		Lefel A	
AS			
YSGOL Y BERWYN	8	YSGOL Y BERWYN	8
YSGOL FRIARS	13	YSGOL FRIARS	7
YSGOL TRYFAN	6	YSGOL TRYFAN	9
YSGOL DYFFRYN OGWEN	1	YSGOL DYFFRYN OGWEN	1
YSGOL SYR HUGH OWEN	8	YSGOL SYR HUGH OWEN	4
YSGOL BRYNREFAIL	20	YSGOL BRYNREFAIL	8
YSGOL DYFFRYN NANTLLE	0	YSGOL DYFFRYN NANTLLE	2
Awdurdod	56	Awdurdod	39
TGAU		TGAU byr	
YSGOL Y BERWYN	29	YSGOL Y BERWYN	1
YSGOL FRIARS	112	YSGOL FRIARS	71
YSGOL TRYFAN	6	YSGOL TRYFAN	0
YSGOL DYFFRYN OGWEN	9	YSGOL DYFFRYN OGWEN	0
YSGOL Y MOELWYN	19	YSGOL Y MOELWYN	0

YSGOL BOTWNNOG	11		YSGOL BOTWNNOG	0	
YSGOL SYR HUGH OWEN	14		YSGOL SYR HUGH OWEN	0	
YSGOL BRO IDRIS	18		YSGOL BRO IDRIS	0	
YSGOL ARDUDWY	0		YSGOL ARDUDWY	0	
YSGOL BRYNREFAIL	27		YSGOL BRYNREFAIL	0	
YSGOL DYFFRYN NANTLLE	8		YSGOL DYFFRYN NANTLLE	0	
YSGOL EIFIONYDD	11		YSGOL EIFIONYDD	34	
YSGOL GLAN Y MÔR	19		YSGOL GLAN Y MÔR	0	
YSGOL UWCHRADD TYWYN	0		YSGOL UWCHRADD TYWYN	0	
Awdurdod	283		Awdurdod	106	

Mynegodd y Cadeirydd i'r Swyddog Adnoddau Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG, yrru'r ystadegau hyn i'r Aelodau er gwybodaeth.

Nododd y Cadeirydd a'r Cynghorydd Menna Baines, eu bod wedi ymweld â Joshua Andrews, a'i gydweithiwr yn y Brifysgol ym Mangor yn Rhagfyr 2018. Gwaith yn dilyn ar ddarparu deunyddiau ar hyfforddi cyrsiau i athrawon o fewn y pwnc Addysg Grefyddol, wedi eu cwblhau yn y Gymraeg a Saesneg, roeddynt hefyd ar fin lansio gwefan gyda'r manylion. Maent wedi cysylltu â'r Penaethiaid o fewn yr ysgolion uwchradd gyda'r wybodaeth yma, er mwyn i'r deunyddiau allu ei basio ymlaen i'r athrawon.

PENDERFYNWYD:

Cadw golwg ar y mater gan adrodd yn nôl i'r pwyllgor yn Nhachwedd 2019.

YMATEB LLYTHYR KIRSTY WILLIAMS:

Ymateb i lythyr ar y cyd gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg, gyda chyfarwyddion gan y Gweinyddwr Addysg a Chadeirydd y pwyllgor, ynglŷn â phryderon am ddiffyg deunyddiau adolygu yn y Gymraeg ar gyfer y cwrs TGAU Astudiaethau Crefyddol newydd.

Sylwadau a godwyd:

Nodwyd gan yr Aelodau bod y llythyr yn codi pryder, gan ymhlygu ar dri (3) pwynt yn bennaf:

- Menter fasnachol ydi cynhyrchu gwers lyfrau o'r Saesneg i'r Gymraeg.
- Mater i'r cyhoeddwy'r yw penderfynu mentro creu adnodd neu beidio?
- Rwyf wedi ymrwymo i wella'r ddarpariaeth o adnoddau perthnasol ac amserol yn y Gymraeg a'r Saesneg ar gyfer ein dysgwyr?

Nid yw'r pwyntiau uchod yn ymateb cadarn i lythyr gwreiddiol yrrwyd gan Garem Jackson i Kirsty Williams. Mae'r pwyntiau uchod yn cyfleu argraff ar yr Aelodau, ar pam mae'r dewis o amseru argraffu deunyddiau Cymraeg yn benderfyniad i'r cyhoeddwy'r?

PENDERFYNWYD:

Ysgrifennu yn ôl at Kirsty Williams, Gweinidog dros Addysg yng Nghymru, y Gweinidog Cysgodol Sian Gwenllïan (Aelod Seneddol dros Arfon). Gofynnwyd y pwyllgor i'r Swyddog Adnoddau Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG ysgrifennu at y rhain gan gyfleu ein pryder fel pwyllgor statudol ar yr ymateb a gafwyd.

Ychwanegwyd bod angen dychwelyd y llythyr i'r Pwyllgor Craffu Addysg ag Economi gan nodi'r pryderon a godwyd yng nghyfarfod y pwyllgor hwn.

9. ADRODDIAD NEWID CYFANSODDIAD I'R CABINET AR Y 02/04/19:

Codwyd yr ymateb gwreiddiol i lythyr a dderbyniwyd gan y Dyneiddwyr ym Mangor, i ymuno fel aelod/a'u o Grŵp A, ym mhwyllgor CYSAG.

Mae'r angen i CYSAG fod yn gynhwysol, gan gynnwys amrywiaeth ehangach o draddodiadau crefyddol nag sydd gennym ar hyn o bryd, a'r manteision o dderbyn amrywiaeth ehangach yw datblygu cwricwlwm addysg grefyddol sy'n paratoi ein pobl ifanc i fod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus yng Nghymru a'r byd.

Argymhelliad: i'r Adran Addysg a Phwyllgor CYSAG Gwynedd fyddai newid aelodaeth Grŵp A, fel y nodir:

- Grŵp A – Cristnogaeth – cadw yn 6
Cynnig gwahodd un (1), cynrychiolydd o'r credoau Bwdiaeth, Islam, Hindŵaeth, Iddewiaeth, Siciaeth a'r Dyneiddwyr.
- Grŵp B – cynrychiolaeth Athrawon a Phenathiaid – cadw yn 5.
- Grŵp C – Aelodau Etholedig – cadw yn 7.
- Cyfetholedig - Pwyllgor CYSAG i gadw'r hawl i gyfethol aelodau.
- 3 pleidlais sydd, sef 1 i bob grŵp, nid oes pleidlais gan yr aelodau Cyfetholedig.

Nododd y Swyddog Adnoddau Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG, yn Ebrill 2019 cynigwyd gwahoddiad drwy ysgrifennu at y credoau i ymestyn croeso iddynt fod yn aelodau o'r pwyllgor, ond ni dderbyniwyd ymateb ganddynt.

Cynigiodd y Cynghorydd Dr Elin Walker Jones, gysylltu ar Fosg ym Mangor.

Cynigiodd Heledd Jones (Aelod Athrawon) gysylltu â Nathan Abrahms yn y Brifysgol ym Mangor, gyda'r gobaith o greu diddordeb yn y pwyllgor gan dderbyn aelodau Iddewiaeth.

PENDERFYNWYD:

Derbyn y cynigion.

10. CYFLWYNIAD AR Y CWRICWLWM I GYMRU 2022:

Cyflwynwyd y drafodaeth ddilynol gan Helen Bebb, (Swyddog Proffesiynol Dros Dro), gan roi mewnbwn ar sut mae Addysg Grefyddol o fewn y cwricwlwm newydd yn gallu bod yn weithredol (paratowyd y cwricwlwm gan yr Athro Donaldson).

Mae'r Dyniaethau yn cwmpasu daearyddiaeth, hanes, addysg grefyddol, astudiaethau busnes ac astudiaethau cymdeithasol. Mae'r disgyblaethau hyn yn rhannu llawer o themâu, cysyniadau a sgiliau trosglwyddadwy cyffredin, ac mae ganddynt eu corff eu hunain o wybodaeth a sgiliau. Yn yr un modd, gall dysgwyr ac athrawon gyfeirio at ddisgyblaethau ategol eraill, megis y clasuron, economeg, y gyfraith, athroniaeth, gwleidyddiaeth, seicoleg a chymdeithaseg, os a lle y bydd hynny'n briodol.

Y Rhesymeg o Blaid Newid:

- Mae ymreolaeth, hyblygrwydd a chreadigrwydd yn arwain at ddysgu dilys.
- Mae dull gweithredu rhyngddisgyblaethol yn cefnogi datblygu gwybodaeth a sgiliau.
- Mae cysylltu profiadau, gwybodaeth a sgiliau yn arwain at gyfleoedd cyfoethog.
- Mae'n ymgorffori astudiaethau busnes ac astudiaethau cymdeithasol.
- Mae addysg grefyddol yn y cwricwlwm yn caniatáu ar gyfer cydraddoldeb.

Sut mae'n wahanol?

- Holistaidd a rhyngddisgyblaethol.
- Disgyblaethau yn fwy gweladwy o Gam gynnydd 4.
- Mwy o bwysigrwydd ar brofiadau dilys.
- Canolbwyntio ar ddinasyddiaeth fyd-eang a chymryd rhan mewn gweithredu cymdeithasol.
- Ymwneud gydag astudiaethau busnes ac astudiaethau cymdeithasol yn gynt mewn addysg.
- Cydbwysedd rhwng astudiaethau lleol, Cymreig/Prydeinig a byd-eang.
- Cynnwys addysg grefyddol a'i wneud yn statudol ar gyfer dysgwyr 3 i 16 oed.

Nodwyd mai'r elfennau pwysicaf i'w cofio wrth addysgu'r pwnc yw'r 4 diben gan gynnwys y 12 egwyddor addysgol y cwricwlwm i geisio sicrhau bod plant a phobl ifanc yn datblygu:

- Yn ddysgwyr uchelgeisiol a galluog sy'n barod i ddysgu drwy gydol eu hoes.
- Yn gyfranwyr mentrus a chreadigol sy'n barod i chwarae eu rhan yn llawn yn eu bywyd a'u gwaith.
- Yn unigolion iach a hyderus sy'n barod i fyw bywydau boddhaus fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas.
- Yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus sy'n barod i fod yn ddinasyddion Cymru a'r byd.

Y 12 Egwyddor addysgol:

Pwrpas cyffredinol y cwricwlwm	Ymdrechu'n barhaus: Herio i anelu'n uchel	Addysgu cyfunol	Datblygu'r meddwl: Beirniadol a chreadigol
Datblygu ar wybodaeth flaenorol ac ennyn diddordeb	Ystyrlon ac yn ddilys – dod a phopeth yn fyw	Asesu ar gyfer dysgu	Creu cysylltiadau oddi mewn ac ar draws MDaPH
Trawsgwricwlaidd	Dysgu'n annibynnol	Perthynas gadarnhaol	Cydweithio

Nodwyd bod Ysgol David Hughes wedi treialu'r pwnc Dyniaethau dros y flwyddyn ddiwethaf ar themâu:

Addysg Grefyddol o fewn yr unedau: Gwesty Cymru

- Cymru yn wlad sy'n gwerthfawrogi ac yn gweld gwerth mewn amrywiaeth.
- Ymchwilio i'r gwahanol grefyddau.
- Sut mae crefydd wedi newid yng Nghymru?

Themâu yn gysylltiedig â Dyniaethau:

- Ffoaduriaid - Pam fi?
- Codi ymwybyddiaeth am y broblem blastig.

Asesu ar gyfer Dysgu ar bob uned:

- Tasgau cyfoethog
- Meini prawf llwyddiant
- Adborth effeithiol

Mae yn parhau i fod yn statudol i adrodd ar lefelau diwedd CA3 hyd 2021.

PENDERFYNWYD:

Derbyniwyd a diolchwyd am y wybodaeth.

11. YMATEBION AR GYFER YR YMGYNGHORIAD I'R CWRICWLWM I GYMRU 2022:

Codwyd pryder gan Aelodau'r pwyllgor ar y posibilrwydd o golli addysg grefyddol o fewn y cwricwlwm newydd, mae angen cyfiawnhad i gyfarch hyn. Mynegwyd bod angen edrych ar faint o wersi addysg grefyddol sydd yn cael eu cyflwyno yng nghyfnod allweddol 3 a 4 ar hyn o bryd, fel y cawn gadw llygad ar y cydbwysedd a chodi ymwybyddiaeth ar fonitro oriau'r gwersi addysg grefyddol o fewn ysgolion Gwynedd.

Mynegwyd bod angen model ar sut i rannu'r gwersi o fewn y pwnc heb golli arbenigedd yr athrawon.

Nodwyd nad oes canllawiau cadarn ar addysgu'r pwnc Dyniaethau, rhaid i'r ysgol ddod i benderfyniad ar sut i'w fodelu ac i weithio heb ddiwahaniaeth.

Nodwyd bod yn haws cyfarch y pwnc yn yr ysgolion cynradd, ychwanegwyd ei fod yn fwy heriol i'w addysgu yn yr uwchradd, oherwydd newidiadau holistaidd o fewn y ddogfen.

Mynegodd Aelod o'r Dyneiddwyr ar faint o sylw sydd ar addysg grefyddol i gymharu â gwersi erial:

- Oes mwy o bwyslais ar addysgu crefyddau nag digrefydd?
- Cwestiynwyd ar adlewyrchiad o fewn cymdeithasau?
- Mae angen rhywun i gynrychioli pobl ddigrefydd.

Mynegodd y Cadeirydd ar i'r Aelodau ymateb i'r ymgynghoriad ar y canllawiau drafft ar gyfer y Cwricwlwm i Gymru 2022. Mae'r cyfnod adborth yn gorffen ar y 19eg Gorffennaf 2019. Defnyddir y wybodaeth i wneud gwaith mireinio pellach ar y canllawiau drafft, cyn eu cyhoeddi ym mis Ionawr 2020.

PENDERFYNWYD:

- Cytunwyd ar y pryder o addysgu addysg grefyddol o fewn ysgolion.
- Angen archwiliad i faint o wersi ac oriau neilltuwyd i addysg grefyddol yng nghyfnod allweddol 3 a 4 yn 2018-19 a 2019-20. Y Swyddog Adnoddau Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG i ddarparu'r archwilio.

12. TROSOLWG O'R HUNAN ARFARNIADAU - TYMOR Y GWANWYN 2019:

Cyflwynwyd yr eitem gan y Swyddog Adnoddau Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG.

Arolygiad Estyn sydd yn cyfeirio at y pwnc addysg grefyddol, addoli ar y cyd, datblygiad moesol ac ysbrydol ond hefyd agweddau eraill megis addysg bersonol, ddiwylliannol a chymdeithasol.

ENW YSGOL	SYLWADAU ESTYN – Gofal, Cymorth ac arweiniad
Dolbadarn	Rhagorol
Yr Hendre	Da
Bro Llifon	Da
Edmwnd Prys	Da
Llangybi	Da
Arduwy Harlech	Digonol ac angen gwella

Darllenwyd paragraff o'r adroddiad ar Ysgol Dolbadarn, arfarnwyd ar elfen gynradd yn rhagorol:

“ Mae’r ysgol yn darparu cyfleoedd lluosog i ddisgyblion leisio’u barn trwy amrywiol fforymau, yn arbennig wrth gyfrannu syniadau am yr hyn y meant am ei ddysgu. Trwy wneud hyn, mae’r staff yn annog disgyblion i fod yn ddysgwyr cydwybodol sy’n cymryd cyfrifoldeb am eu dysgu eu hunain. Maent yn rhoi bri ar ddatblygu dysgwyr sy’n ddinasyddion cyfrifol wrth eu hannog i ddatblygu eu hymwybyddiaeth o anghenion eraill a chodi arian at elusennau yn rheolaidd”.

Nodir bod elfennau moesol ac ysbrydegol yn ymddangos yn gryf yn yr ysgolion cynradd.

Ychwanegodd y Swyddog Adnoddau Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG, ei bod yn diolch i’r ddau hunan-arfaniad a dderbyniwyd gan Ysgol Edmwnd Prys a Dolbadarn.

13. TROSOLWG O’R HUNAN ARFARNIADAU – TYMOR YR HAF 2019:

Nid yw adroddiadau’r ysgolion i gyd wedi eu gorffen, ond gweler tair ysgol y cafwyd eu harfarnu.

ENW YSGOL	SYLWADAU ESTYN – Gofal, Cymorth ac arweiniad
Y Faenol	Da
Brynaerau	Rhagorol
Maesincla	Rhagorol

Wrth gyfarch sylwadau ESTYN, mynegwyd y byddai’r pwyllgor yn rhoi gwahoddiad estynedig i Bennaeth Ysgol Brynaerau i’r cyfarfod nesaf er mwyn ymhelaethu ar y gwaith a gafwyd ei wneud yno.

Codwyd Sylwadau ar:

Dair ysgol yr Eglwys yng Nghymru ers Nadolig 2018, mae un ysgol wedi cael arolygiad adran 50 yn barod a’r ddwy arall yn derbyn cyn yr Haf 2019.

PENDERFYNWYD:

Mynegodd y Cadeirydd ei ddiolchiadau am y gwaith trylwyr a gofynnodd i’r Swyddog Adnoddau Addysg Gynorthwyol a Chlerc CYSAG yrru’r gwahoddiad i Bennaeth Brynaerau neu Maesincla i ddod i’r cyfarfod nesaf o CYSAG, gan eu bod wedi derbyn rhagoriaeth gan ESTYN.

14. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG 2017-18 (DRAFFT):

Mynegwyd diolchiadau i Bethan James, y cyn Swyddog Proffesiynol cefnogi CYSAG am ddod â’r adroddiad at ei gilydd, crynhoad o’r pwyllgorau a’r cyflwyniadau a gafwyd y llynedd.

Ychwanegwyd mai’r pwysigrwydd yw darllen y cynllun gweithredu yn y rhaglen ar dudalen 170.

Ymhelaethwyd ar rai o bwyntiau ar y Cwricwlwm Newydd i Gymru 2022 cynllun, gan Helen Bebb, (Swyddog Proffesiynol Dros Dro) gan hefyd dderbyn sylwadau’r Aelodau.

- Sicrhau bod y Peneithiaid, Athrawon, Llywodraethwyr ac Aelodau CYSAG yn wybodus am ofynion y cwricwlwm.
- Angen codi’r cwestiwn, oes digon o hyfforddiant ar gael i’r athrawon?
- Llauer o ysgolion wedi colli Peneithiaid Dyniaethau, felly yn sicr nid yw pob athro Dyniaethau yn gallu mynd ar y cyrsiau. Ar hyn o bryd mae’r newidiadau gan yr Athro Donaldson ar ran staffio yn digwydd yn yr ysgolion, mater i edrych mewn iddo erbyn y pwyllgor nesaf.

- Ystyried bod dogfen Addysg Grefyddol yn cael Cefnogaeth CYSAG Gwynedd, angen cysylltu â GWE i roi darpariaeth ar hyn?
- Mae angen Swyddog Proffesiynol ar draws y Gogledd i dderbyn y wybodaeth gywir er mwyn hybu gwybodaeth yr Aelodau.

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad.

15. TYNNU SYLW I FATERION ER GWYBODAETH:

Ni ychwanegwyd unrhyw sylwadau ar y materion a gyflwynwyd er gwybodaeth.

Dechreuodd y cyfarfod am 13:20 a daeth i ben am 14:55

CADEIRYDD

Eitem 5

Rhif: WG39139

Llywodraeth Cymru
Dogfen Ymgynghori

Ymgynghoriad ynghylch cynigion i sicrhau y gall
pob dysgwr fanteisio ar y cwricwlwm llawn

Dyddiad cyhoeddi: 3 Hydref 2019

Camau i'w cymryd: Ymatebion erbyn 28 Tachwedd 2019

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

OGL © Hawlfraint y Goron

Trosolwg Rydym am gael eich sylwadau ar effaith cynigion na ddylai'r cwricwlwm newydd i Gymru, a gaiff ei gyflwyno yn 2022, gynnwys hawl i dynnu yn ôl o Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb a newid enw o Addysg Grefyddol.

Sut i ymateb Mae hwn yn ymgynghoriad ysgrifenedig, electronig. Mae cwestiynau ar ddiwedd y ddogfen ymgynghori hon a gallwch gwblhau'r ffurflen ar-lein, lawrlwytho a llenwi copi caled o'r ffurflen a'i phostio atom yn y cyfeiriad a nodir isod neu ei hanfon drwy e-bost.

Rhagor o wybodaeth Cenhadaeth ein Cenedl: Cwricwlwm Gweddnewidiol
<https://llyw.cymru/cenhadaeth-ein-cenedl-cwricwlwm-gweddnewidiol>

a dogfennau cysylltiedig Mae'r ddogfen ymgynghori hon ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru yn llyw.cymru/ymgyngoriadau. Gellir gwneud cais am fersiynau o'r ddogfen hon mewn print bras, mewn Braille ac mewn ieithoedd eraill.

Manylion cyswllt I gael rhagor o wybodaeth, defnyddiwch y manylion canlynol:

Cangen y Celfyddydau, y Dyniaethau a Llesiant
Yr Is-adran Cwricwlwm ac Asesu
Y Gyfarwyddiaeth Addysg
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

e-bost: AHWB@llyw.cymru

Y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data (GDPR)

Llywodraeth Cymru fydd y rheolydd data ar gyfer unrhyw ddata personol a ddarperir gennych wrth i chi ymateb i'r ymgynghoriad. Mae gan Weinidogion Cymru bwerau statudol y byddant yn dibynnu arnynt i brosesu'r data personol hyn a fydd yn eu galluogi i wneud penderfyniadau cytbwys ynghylch sut y maent yn cyflawni eu swyddogaethau cyhoeddus. Bydd unrhyw ymateb a anfonwch atom yn cael ei weld yn llawn gan staff Llywodraeth Cymru sy'n gweithio ar y materion y mae'r ymgynghoriad hwn yn ymwneud â nhw neu sy'n cynllunio ymgynghoriadau ar gyfer y dyfodol. Pan fo Llywodraeth Cymru yn cynnal dadansoddiad pellach o'r ymatebion i ymgynghoriad, gall trydydd parti achrededig (e.e. sefydliad ymchwil neu gwmni ymgynghori) gael ei gomisiynu i wneud y gwaith hwn. Dim ond o dan gcontract yr ymgymerir â gwaith o'r fath. Mae telerau ac amodau safonol Llywodraeth Cymru ar gyfer contractau o'r fath yn nodi gofynion caeth ar gyfer prosesu data personol a'u cadw'n ddiogel.

Er mwyn dangos bod yr ymgynghoriad wedi'i gynnal yn briodol, mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi crynodeb o'r ymatebion i'r ddogfen hon. Mae'n bosibl hefyd y byddwn yn cyhoeddi'r ymatebion yn llawn. Fel arfer, bydd enw a chyfeiriad (neu ran o gyfeiriad) yr unigolyn neu sefydliad a anfonodd yr ymateb yn cael eu cyhoeddi gyda'r ymateb. Os nad ydych yn dymuno i'ch enw a'ch cyfeiriad gael eu cyhoeddi, nodwch hynny wrth i chi ddychwelyd eich ymateb. Byddwn wedyn yn cuddio'ch manylion cyn cyhoeddi'ch ymateb.

Dylech hefyd fod yn ymwybodol o'n cyfrifoldebau o dan ddeddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth.

Os caiff eich manylion chi eu cyhoeddi fel rhan o'r ymateb i'r ymgynghoriad, caiff yr adroddiadau hyn eu cadw am gyfnod amhenodol. Ni fydd gweddill eich data a gedwir fel arall gan Lywodraeth Cymru yn cael eu cadw am fwy na thair blynedd.

Eich hawliau

O dan y ddeddfwriaeth diogelu data, mae gennych yr hawl:

- i wybod am y data personol a gedwir amdanoch chi a'u gweld
- i'w gwneud yn ofynnol inni gywiro gwallau yn y data hynny
- i wrthwynebu prosesu data neu gyfyngu ar brosesu data (o dan amgylchiadau penodol)
- i ofyn i'ch data gael eu dileu (o dan amgylchiadau penodol)
- i gludadwyedd data (o dan amgylchiadau penodol)
- i gyflwyno cwyn i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (SCG), ein rheoleiddiwr annibynnol ar gyfer diogelu data.

I gael rhagor o fanylion am y wybodaeth y mae Llywodraeth Cymru yn ei chadw ac am y defnydd a wneir ohoni, neu os ydych am arfer eich hawliau o dan y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data, gweler y manylion cyswllt isod:

Y Swyddog Diogelu Data:
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
CAERDYDD

CF10 3NQ

e-bost:
Data.ProtectionOfficer@llyw.cymru

Manylion cyswllt Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth yw:
Wycliffe House
Water Lane
Wilmslow
Cheshire

SK9 5AF

Ffôn: 01625 545 745 neu
0303 123 1113

Gwefan: <https://ico.org.uk/>

Cynnwys

Rhagair gan y Gweinidog

Beth yw'r prif faterion?

Y Cwricwlwm Presennol
Addysg Grefyddol
Addysg Rhyw

Y Cwricwlwm Newydd
Addysg Grefyddol yn y cwricwlwm newydd
Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd

Beth rydym yn ei gynnig?

Yr hawl i dynnu yn ôl o Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas
a Rhywioldeb
Newid enw o Addysg Grefyddol i Grefyddau a Bydolygon

Rhagair gan y Gweinidog

Ein gweledigaeth ar gyfer Cymru yw sefydlu system addysg gwbl gynhwysol lle mae gan bob dysgwr gyfle teg i gael addysg sy'n diwallu ei anghenion ac yn ei alluogi i gymryd rhan mewn dysgu, cael budd ohono a'i fwynhau.

Er mwyn helpu i gyflawni hyn, rydym yng nghanol agenda ddiwygio weddnewidiol, gan gynnwys datblygu'r Cwricwlwm i Gymru, yn seiliedig ar gynnydd dysgwyr mewn perthynas â phedwar diben ac, fel rhan o hyn, ddarparu'r wybodaeth, y sgiliau a'r profiadau er mwyn galluogi dysgwyr i ddod yn ddinasyddion iach, egwyddorol a gwybodus.

Rydym yn cynnig bod yn rhaid i bob plentyn mewn ysgol a gynhelir yng Nghymru gael yr hawl i fanteisio ar gwricwlwm eang a chytbwys, gan gynnwys Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

Mae Addysg Grefyddol ac addysg rhyw yn ofynion statudol o fewn y cwricwlwm presennol. Rydym yn cynnig y bydd Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn statudol o fewn y cwricwlwm newydd pan gaiff ei gyflwyno o 2022.

Drwy Addysg Grefyddol mae dysgwyr yn archwilio'r amrywiaeth o gredoau ysbrydol, athronyddol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol yn eu cymuned, ledled Cymru ac ym mhedwar ban byd. Rwy'n cynnig newid enw Addysg Grefyddol i "Crefyddau a Bydolygon", sy'n adlewyrchu ymarfer addysgu yn y cwricwlwm newydd yn briodol, ac yn galluogi dysgwyr i archwilio amrywiaeth o gredoau crefyddol ac athronyddol, yn ogystal â chredoau eraill a bydolygon eraill, gan gynnwys bydolygon anghrefyddol.

Ein cyfrifoldeb fel llywodraeth yw sicrhau, drwy addysg y wladwriaeth, y gall pob plentyn a pherson ifanc ddysgu mewn ffordd sy'n ei helpu i feithrin goddefgarwch, empathi a dealltwriaeth o wahanol bobl, diwylliannau a chymunedau ac i ddeall eu hawliau eu hunain a hawliau pobl eraill. Dylai plant allu cael gafael ar wybodaeth sy'n eu cadw'n ddiogel rhag niwed ac yn eu galluogi i ddeall y byd o'n cwmpas – byd sy'n wahanol iawn i'r un y cawsom ni a'u rhieni ein magu ynddo.

Rhaid i'r holl ddysgu ac addysgu fod yn ddatblygiadol briodol. Rhaid i'r hyn y bydd plant yn dysgu amdano gael ei egluro i'w rhieni, a dylai'r rhieni allu trafod y rhan hon o'r cwricwlwm ag ysgolion.

Bydd y dysgu a'r addysgu ym mhob ysgol yn gallu defnyddio fframwaith y byddwn yn ei ddarparu yn y canllawiau a dylent adlewyrchu'r gymuned y mae'r ysgol yn ei gwasanaethu.

Rwy'n awyddus i sicrhau ei bod yn ofynnol i bob plentyn a pherson ifanc mewn ysgolion a gynhelir astudio Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd, yn hytrach na pharhau â'r anomaledd y gall rhieni benderfynu atal eu plant rhag mynychu'r gwersi craidd penodol hyn.

Mae'r ymgynghoriad hwn yn ceisio barn ar oblygiadau ymarferol newid o'r fath.

Mae'n gyfle i rieni, athrawon, pobl ifanc a rhanddeiliaid helpu i lywio'r maes pwysig hwn.

Rwy'n gwbl sicr bod angen i ni weithio gyda rhieni a gofalwyr, gwranddo ar eu barn ac ystyried sut y gallwn daro cydbwysedd rhwng hawliau rhieni i feithrin eu plant, gofalu amdanynt a'u harwain wrth iddynt dyfu'n oedolion, a darparu addysg eang a chytbwys sy'n gwasanaethu er budd y cyhoedd.

Beth yw'r prif faterion?

1. Mae'r ymgynghoriad hwn yn gofyn am safbwyntiau ar oblygiadau ymarferol y cynnig i sicrhau y gall pob dysgwr fanteisio ar y cwricwlwm newydd drwy beidio â chynnwys hawl rhieni i dynnu eu plant yn ôl o Addysg Grefyddol ac addysg rhyw¹, fel elfen o Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

Y cwricwlwm presennol

Addysg Grefyddol

2. Ar hyn o bryd, mae Addysg Grefyddol yn rhan o'r cwricwlwm sylfaenol ac mae dyletswydd statudol ar ysgolion i ddarparu Addysg Grefyddol i bob dysgwr mewn ysgolion a gynhelir, gan gynnwys dysgwyr chweched dosbarth a'r rhai mewn Unedau Cyfeirio Disgyblion (11 i 18 oed), ac eithrio plant mewn dosbarthiadau meithrin.
3. Bydd natur Addysg Grefyddol yn amrywio yn ôl p'un a yw'r ysgol yn ysgol ffydd ai peidio. Mae'r llysoedd wedi penderfynu bod yn rhaid i Addysg Grefyddol gael ei darparu mewn modd gwrthrychol, beirniadol ac amlblwyfol; yn benodol, ni chaniateir i'r wladwriaeth fynd ati i geisio gwthio syniadau ("y Gofyniad Amlblwyfaeth"). Serch hynny, gall ysgolion ffydd ddarparu Addysg Grefyddol mewn ffordd sy'n cyd-fynd â'u sail ffydd ond rhaid iddynt ddarparu gwybodaeth niwtral am grefyddau eraill a safbwyntiau anghrefyddol hefyd.
4. I grynhoi, mae effaith y ddeddfwriaeth bresennol mewn perthynas ag Addysg Grefyddol mewn ysgolion fel a ganlyn:
 - rhaid i'r cwricwlwm yn gyffredinol fod yn gytbwys ac yn eang ei sail a rhaid iddo (a) hybu datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol disgyblion yn yr ysgol a chymdeithas, a (b) paratoi'r disgyblion ar gyfer y cyfleoedd, y cyfrifoldebau a'r profiadau y byddant yn eu hwynebu'n ddiweddarach mewn bywyd;
 - rhaid i'r cwricwlwm ddarparu Addysg Grefyddol i bob disgybl yn yr ysgol;
 - bydd ysgolion cymunedol, ysgolion sefydledig ac ysgolion gwirfoddol heb nodweddion crefyddol yn dilyn y Maes Llafur Cytunedig².
 - rhaid i ysgolion sefydledig ac ysgolion gwirfoddol a reolir sydd â nodweddion crefyddol ddarparu Addysg Grefyddol yn unol â'r Maes Llafur

¹ Gweler adran 71(1) o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 am hawl rhieni i dynnu eu plant yn ôl o Addysg Grefyddol, ac adran 405 o Ddeddf Addysg 1996 am addysg rhyw

² Gweler paragraff 2 o Atodlen 19 i *Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998*. Y Maes Llafur Cytunedig yw'r maes llafur ar gyfer Addysg Grefyddol a fabwysiadir gan yr awdurdod lleol yn unol â chynghor ei Gynhadledd Maes Llafur Cytunedig. Mae'n nodi cynnwys Addysg Grefyddol i'r ysgolion hynny heb sail ffydd ac i'r rhai sydd â sail ffydd ond nad ydynt yn dilyn addysg enwadol ar wahân (ysgolion gwirfoddol a reolir).

Cytunedig oni bai bod rhiant yn gofyn bod ei blentyn yn cael Addysg Grefyddol yn unol â gweithred ymddiriedolaeth yr ysgol neu, os nad oes gweithred ymddiriedolaeth, yn unol â daliadau'r grefydd.

- rhaid i ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr sydd â nodweddion crefyddol ddarparu Addysg Grefyddol yn unol â gweithred ymddiriedolaeth yr ysgol neu, os nad oes gweithred ymddiriedolaeth, yn unol â daliadau'r grefydd. Fodd bynnag, bydd yn rhaid ei darparu'n unol â'r Maes Llafur Cytunedig os bydd y rhieni'n gofyn am hynny (paragraffau 3 a 4 o Atodlen 19 i Ddeddf 1998).
- rhaid i Addysg Grefyddol mewn ysgolion nad ydynt yn ysgolion ffydd gydymffurfio â gofyniad y traddodiad Cristnogol³;
- ni chaniateir i ysgolion nad ydynt yn ysgolion ffydd ddarparu Addysg Grefyddol drwy unrhyw gatecism neu fformiwlari sy'n nodweddiadol o enwad crefyddol penodol (er y caniateir iddynt astudio catecismau neu fformiwlariâu o'r fath);
- mae gan riant disgybl hawl absoliwt i drefnu bod y disgybl yn cael ei esgusodi o Addysg Grefyddol, ac nid oes angen rhoi unrhyw reswm dros arfer yr hawl honno;
- mewn achosion o'r fath lle bo disgybl wedi cael ei esgusodi, gellir (yn amodol ar fodloni amodau penodol) ei dynnu allan o'r ysgol i gael y math o Addysg Grefyddol y mae ei riant yn dymuno iddo ei chael;
- os mai ysgol uwchradd yw'r ysgol ac nad oes modd tynnu disgyblion allan ohoni yn gyfleus, yna (yn amodol ar fodloni amodau penodol) rhaid darparu cyfleusterau i'r disgyblion gael y math o Addysg Grefyddol y mae eu rhieni'n dymuno iddynt ei chael.

Beth yw ysgol ffydd?

5. Mae'r ysgolion y gall fod ganddynt sail ffydd fel a ganlyn:

- a) ysgolion gwirfoddol a reolir: gall fod gan y rhain nodweddion crefyddol neu beidio;
- b) ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr: gall fod gan y rhain nodweddion crefyddol neu beidio;
- c) ysgolion sefydledig ac ysgolion arbennig sefydledig: gall fod gan ysgolion sefydledig nodweddion crefyddol hefyd.

³ Mae adran 375(3) o Ddeddf Addysg 1996 yn darparu y dylai pob maes llafur cytunedig adlewyrchu'r ffaith mai traddodiadau Cristnogol yw'r traddodiadau crefyddol ym Mhrydain Fawr yn bennaf, gan ystyried dysgeidiaeth ac arferion y prif draddodiadau crefyddol eraill a gynrychiolir ym Mhrydain Fawr.

6. Yn ymarferol, bydd bron pob ysgol ffydd yng Nghymru yn ysgol wirfoddol a gynorthwyir (categori (b) uchod).
7. Fel y nodwyd uchod, mewn ysgolion nad ydynt yn ysgolion ffydd, mae Deddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 yn darparu na chaiff unrhyw Faes Llafur Cytunedig fod yn nodweddiadol o enwad crefyddol penodol ("Darpariaeth Catecism"). Nid yw'r ddarpariaeth hon yn berthnasol i ysgolion ffydd. Er bod yn rhaid i ysgolion o'r fath gydymffurfio â'r Gofyniad Amlblwyfaeth (gweler paragraff 3), yn amodol ar hynny caniateir iddynt addysgu yn unol â'u catecism eu hunain o hyd.

Gallu rhieni i atal plentyn rhag cael Addysg Grefyddol

8. Mae rhieni'n gallu atal plentyn rhag cael Addysg Grefyddol ers Deddf Addysg 1944. Nid yw'n ofynnol i rieni roi rheswm dros wneud hynny ac erys yr hawl gyda'r rhiant drwy gydol cyfnod y plentyn yn yr ysgol (gan gynnwys y chweched dosbarth).
9. Mae'r ymgynghoriad hwn yn cynnig na fydd gan rieni hawl i dynnu plant yn ôl o Addysg Grefyddol (nac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb).

Addysg rhyw

10. Mae'r ddeddfwriaeth bresennol yn ei gwneud yn ofynnol i bob disgybl oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu lleoliadau a gynhelir gael addysg rhyw (fel y nodir yn adran 101(c) a (d) o *Ddeddf Addysg 2002*). Gall ysgolion cynradd ddarparu addysg rhyw ond mae hyn yn ôl disgresiwn eu cyrff llywodraethu.
11. Nid oes diffiniad llawn o'r hyn y mae addysg rhyw yn ei gwmpasu yn y cwricwlwm presennol ond mae adran 579(1) o *Ddeddf Addysg 1996* yn nodi ei bod yn cynnwys gwybodaeth am glefydau a drosglwyddir yn rhywiol. Ategir hyn gan ganllawiau statudol. Yn gyffredinol, mae wedi cael ei dehongli'n fwy eang i gwmpasu agweddau ar gydberthnasau.
12. Rhaid i ysgolion ffydd a'r rhai nad ydynt yn ysgolion ffydd ddarparu addysg rhyw mewn ffordd sy'n bodloni'r Gofyniad Amlblwyfaeth ac nad yw'n ceisio gwthio unrhyw syniadau crefyddol penodol mewn perthynas â materion sy'n gysylltiedig ag addysg rhyw. Fodd bynnag, caiff ysgolion ffydd ei darparu mewn ffordd sy'n cyd-fynd â'u sail ffydd ond rhaid iddynt ddarparu gwybodaeth niwtral am safbwyntiau eraill ar yr un materion.
13. Hefyd, mae dyletswydd statudol ar ysgolion i ddarparu Addysg Bersonol a Chymdeithasol (ABCh) i bob disgybl oedran ysgol gorfodol (5-16 oed fel arfer). Cânt eu cefnogi i gynllunio eu darpariaeth ABCh gan y fframwaith anstatudol ar gyfer ABCh, sy'n cynnwys thema iechyd a lles emosiynol. Fodd bynnag, gan nad yw'r Fframwaith ABCh yn statudol, mae ysgolion yn rhydd i benderfynu ar y cynnwys a'r dull cyflwyno ar yr amod y caiff y pwnc ei addysgu mewn ffordd niwtral.

14. Mae addysg perthnasoedd eisoes yn rhan o'r Cyfnod Sylfaen, sy'n cwmpasu plant 3-7 oed. Mae'r Cyfnod Sylfaen yn cynnwys maes dysgu Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol. Mae plant yn dysgu amdanynt eu hunain a'u perthynas â phlant eraill ac oedolion o fewn y teulu a'r tu allan iddo.

Gallu rhieni i atal plentyn rhag cael addysg rhyw

15. Ar hyn o bryd, gall rhieni atal eu plant rhag cael agweddau ar addysg rhyw yn yr ysgol (h.y. agweddau nad ydynt wedi'u cynnwys yn y cwricwlwm cenedlaethol). Fel gydag Addysg Grefyddol, nid yw'n ofynnol i rieni roi rheswm dros wneud hynny ac erys yr hawl gyda'r rhiant drwy gydol cyfnod y plentyn yn yr ysgol (gan gynnwys y chweched dosbarth). Mae'r ymgynghoriad hwn yn cynnig na fydd gan rieni hawl i dynnu plant yn ôl o Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (nac Addysg Grefyddol).

Y Cwricwlwm Newydd

16. Rydym yn datblygu cwricwlwm gweddnewidol a bydd ysgolion yn gyfrifol am sicrhau bod eu holl ddysgwyr yn dilyn cwricwlwm eang a chytbwys sydd wedi'i gynllunio i gyflawni'r pedwar diben – bod plant a phobl ifanc yn datblygu:

- yn ddysgwyr uchelgeisiol, galluog, sy'n barod i ddysgu drwy gydol eu hoes;
- yn gyfranwyr mentrus, creadigol sy'n barod i chwarae eu rhan yn llawn yn eu bywyd a'u gwaith
- yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus sy'n barod i fod yn ddinasyddion yng Nghymru a'r byd;
- yn unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas.

17. Er mwyn sicrhau bod y cwricwlwm yn galluogi dysgwyr i wneud cynnydd o ran cyflawni'r pedwar diben, bydd y cwricwlwm newydd yn cynnwys (ymhlith pethau eraill):

- Gofyniad i ddisgyblion 3 i 16 oed gael Addysg Grefyddol;
- Gofyniad i ddisgyblion 3 i 16 oed gael Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

18. Mae rhagor o fanylion am y cynigion i'w cael yn y Papur Gwyn. Er y bydd gofynion a chanllawiau i gefnogi ysgolion wrth iddynt ddatblygu'r cwricwlwm newydd a'i roi ar waith, bydd cwricwlwm a arweinir gan ddibenion yn cynnig llawer mwy o ryddid a gallu i ymarferwyr gynnig cyfleoedd dysgu sy'n paratoi dysgwyr ar gyfer yr heriau a'r cyfleoedd y byddant yn eu hwynebu wrth dyfu'n hŷn ac yna wrth fyw a gweithio yn yr 21ain ganrif.

19. Yn y dull hwn a arweinir gan ddibenion, mae gan Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ran ganolog i'w chwarae yn y gwaith o gyflawni'r pedwar diben i'r graddau ein bod wedi cynnig y dylent fod yn ofynion statudol ar wahân.

Addysg Grefyddol yn y cwricwlwm newydd

20. Mewn cynigion ar gyfer y Cwricwlwm newydd, bydd Addysg Grefyddol⁴ yn parhau i fod yn orfodol ac yn rhan statudol o Faes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau, gan gydnabod cyfrifoldeb lleol y Cynadleddau Maes Llafur Cytunedig ac awdurdodau lleol a lle'r maes llafur enwadol mewn ysgolion ffydd (e.e. ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr sydd â nodweddion crefyddol).
21. Mae fframwaith ategol newydd yn cael ei ddatblygu er mwyn rhoi mwy o fanylion am y gyberthynas rhwng Addysg Grefyddol, y Maes Llafur Cytunedig, a'r meysydd dysgu a phrofiad. Caiff y gwaith hwn ei wneud gan grŵp o ymarferwyr Addysg Grefyddol, athrawon o blith ein hymarferwyr Gwella Ansawdd, academyddion, a chynrychiolwyr o Gynghorau Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAGau) a'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol (PYCAG).
22. Rydym hefyd yn bwriadu i Addysg Grefyddol adlewyrchu ein cyberthynas hanesyddol a chyfoes yng Nghymru ag athroniaeth a safbwyntiau crefyddol, gan gynnwys credoau anghrefyddol. Felly, rydym yn cynnig y dylid diwygio'r ddeddfwriaeth bresennol er mwyn sicrhau bod y maes llafur cytunedig ar gyfer Addysg Grefyddol yn ystyried bydolygon anghrefyddol sy'n ddigon tebyg i grefyddau (er enghraifft, dyneiddiaeth).
23. Drwy feithrin parch a dealltwriaeth o wahanol fathau o grefydd a golwg ar y byd dros amser ac mewn gwahanol gymdeithasau, mae Addysg Grefyddol yn cynnig profiadau gwerthfawr i blant a phobl ifanc sy'n gwneud cyfraniad cadarnhaol at bob un o'r pedwar diben.

Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd

24. Mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn archwilio'r ffyrdd cydgysylltiedig y mae ystod eang ac amrywiol o ddylanwadau cymdeithasol, diwylliannol, technolegol a biolegol yn effeithio ar y gallu i ffurfio a chynnal cydberthnasau cadarnhaol. Mae'n helpu pobl ifanc i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i ddelio'n effeithiol â'r dylanwadau hyn sy'n newid yn gyflym a ffurfio cydberthnasau sy'n llawn parch a boddhad drwy gydol eu hoes. Gall y rhain gynnwys perthnasoedd teuluol, cyfeillgarwch, cydberthnasau proffesiynol a pherthnasoedd rhywiol. Mae newid o addysg rhyw yn y ddeddfwriaeth bresennol i Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y dyfodol yn adlewyrchu safonau cydnabyddedig Sefydliad Iechyd y Byd ar gyfer addysg rhywioldeb. Mae'r diffiniad hwn yn ceisio annog ysgolion i ddilyn dull cydgysylltiedig ar gyfer addysg mewn perthynas â chydberthnasau a'r amrywiaeth ehangach o bynciau sy'n perthyn i'r term rhywioldeb.

⁴Gweler paragraffau 45 – 47 isod am ein cynnig i newid enw'r maes pwnc hwn

25. Bydd Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd yn orfodol ym mhob lleoliad nas cynhelir a ariennir ac ysgol a gynhelir (a phob uned cyfeirio disgyblion) ar gyfer dysgwyr o 3 i 16 oed. Mae pedwar diben y cwricwlwm yn helpu dysgwyr i dyfu'n unigolion iach a hyderus sy'n gallu ffurfio cydberthnasau cadarnhaol wedi'u seilio ar ymddiriedaeth a pharch at ei gilydd, a meithrin eu lles meddyliol ac emosiynol drwy ddatblygu hyder, cadernid ac empathi. Mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn hanfodol er mwyn cefnogi hyn a dylai sicrhau bod dysgwyr yn cael y profiadau ac yn meithrin y wybodaeth a'r sgiliau i ffurfio a chynnal amrywiaeth o gydberthnasau cadarnhaol. Er mwyn adlewyrchu'n briodol ehangder yr hyn a gwmpesir, caiff y pwnc ei ailenwi'n ffurfiol yn unol ag argymhellion y Panel o Arbenigwyr Addysg Rhyw a Pherthnasoedd⁵.

26. Bydd Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn galluogi dysgwyr i archwilio'r ffordd y gall eu profiadau, eu penderfyniadau, eu rhyngweithio cymdeithasol a diwylliannol, a'u cydberthnasau, ar lefel ryngpersonol ac mewn cyd-destunau lleol, cenedlaethol, y Deyrnas Unedig a byd-eang, eu helpu i ddod yn fwy empathig a chydabod yr urddas a'r parch sy'n ddyledus i eraill, ac i'r byd byw o'u cwmpas. Y nod yw meithrin a datblygu dealltwriaeth dysgwyr o'r dylanwadau a all effeithio arnynt, boed yn gadarnhaol neu'n negyddol, wrth iddynt geisio datblygu a sefydlu ystod o gydberthnasau iach sy'n llawn parch. Mae hyn yn cynnwys dysgu, ar gamau sy'n briodol o ran oedran, am y canlynol:

- cydberthnasau / cyfeillgarwch
- parchu gwerthoedd, hawliau, diwylliant a rhywioldeb
- deall rhywedd
- trais a chadw'n ddiogel
- cydberthynas a rhywioldeb, ac iechyd a lles
- y corff dynol a'i ddatblygiad
- rhywioldeb ac ymddygiad rhywiol

27. Mae datblygu Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb drwy wahanol feysydd dysgu a phrofiad⁶ yn y cwricwlwm newydd yn galluogi dysgwyr i gael golwg gyfoethog ac eang ar gydberthnasau a rhywioldeb dynol o amrywiaeth o ddisgyblaethau.

28. Rydym yn cynnig y bydd dyletswydd ar Weinidogion Cymru i gyhoeddi canllawiau statudol ar Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb mewn ffordd sy'n briodol o ran oedran ac yn ddatblygiadol briodol i ddysgwyr.

Rôl Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd

29. Byddai sicrhau bod Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn rhan o'r cwricwlwm i bob dysgwr ysgol yn helpu dysgwyr i weithio tuag at y pedwar diben, a chredwn fod dadl gref bod y meysydd pwnc hyn yn angenrheidiol er mwyn creu dinasyddion egwyddorol a gwybodus sy'n barod i fod

⁵ <https://gweddill.gov.wales/docs/dcells/publications/180104-future-of-the-sex-and-relationships-education-curriculum-in-wales-cy.pdf>

⁶ Cynigir y bydd y cwricwlwm newydd yn seiliedig ar chwe 'maes dysgu a phrofiad': y dyniaethau; mathemateg a rhifedd; gwyddoniaeth a thechnoleg; y celfyddydau mynegiannol; llythrennedd, ieithoedd a chyfathrebu, ac iechyd a lles.

yn ddinasyddion i Gymru a'r byd, a bod gan ysgolion rôl i'w chyflawni i ddarparu gwybodaeth niwtral, cynhwysfawr a chywir i ddysgwyr. Un rhan o'r sail resymegol dros gynnwys Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb fel elfennau gorfodol yn y cwricwlwm newydd yw pwysigrwydd eu cyfraniad at y pedwar diben; mae'n annhebygol y gallai rhai o'r nodweddion allweddol gael eu sicrhau gan ddysgwyr heb iddynt allu manteisio ar y pynciau hyn.

30. Mae cymdeithas a'r gyfraith wedi gweld newidiadau sylweddol ers i'r cwricwlwm presennol gael ei gyflwyno. Yn y byd modern a chynyddol gymhleth sydd ohoni, mae bydolygon crefyddol ac anghrefyddol yn treiddio i ran helaeth o fywydau beunyddiol pobl rywsut neu'i gilydd. Er mwyn paratoi disgybl ar gyfer y byd modern, rhaid i ysgolion ddarparu addysg amlblwyfol, niwtral a beirniadol iddynt ar y bydolygon crefyddol ac anghrefyddol hynny. Yn yr un modd, o ran Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, mae llawer iawn o wybodaeth ar gael i ddisgyblion drwy'r rhyngwyd. Gellir cael gafael ar y wybodaeth honno'n rhwydd ac mewn nifer o wahanol ffyrdd. Credwn fod dyletswydd foesol ar y wladwriaeth i sicrhau bod plant mewn ysgolion yn cael gwybodaeth niwtral a chywir am y materion hyn sy'n treiddio drwy gymdeithas.

31. Hefyd, byddai peidio â chynnwys yr hawl i dynnu yn ôl yn cefnogi'r dull rhyngddisgyblaethol sy'n cael ei fabwysiadu yn y cwricwlwm newydd. Mae tystiolaeth anecdotaidd eisoes yn bodoli bod ysgolion a rhieni'n ei chael hi'n anodd nodi'r gwersi hynny y dylid tynnu eu plentyn allan ohonynt. Mae'n debygol y bydd natur rhyngddisgyblaethol y cwricwlwm newydd yn gwaethygu'r sefyllfa, a byddai'n anodd sicrhau bod modd arfer unrhyw hawl i dynnu yn ôl mewn ffordd ystyrllon.

Beth rydym yn ei gynnig?

Yr hawl i dynnu yn ôl o Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb:

32. Rydym yn cynnig peidio â chynnwys hawl i dynnu yn ôl o Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd i Gymru. Bydd y gwersi hyn yn orfodol i bob disgybl.

33. Wrth lunio'r cynnig hwn, rydym wedi ystyried yn ofalus y safbwyntiau a wnaed yn yr ymatebion i'r Papur Gwyn ac i'r ymgynghoriad ynghylch y Canllawiau ar Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb. Mae'n amlwg bod gan bobl farn gref ar y materion hyn, ac rydym yn cydnabod bod pobl yn pryderu am y canlynol:

- Priodoldeb datblygiadol, ac na ddylai plant gael eu hamlygu i faterion nad ydynt yn barod amdanynt;
- Rôl / uchafiaeth y teulu o ran rhoi arweiniad ar y materion hyn;
- Y potensial am ddiffyg sensitifrwydd i safbwyntiau diwylliannol neu grefyddol gwahanol neu gydnabyddiaeth ohonynt;
- Y gallu i gynnig cyfleoedd i ddysgu mewn ffordd gynnil a sensitif;
- Y posibilrwydd o wrthdaro ac anghytuno digroeso.

34. Ar yr un pryd, cafwyd cefnogaeth gref i'n cynnig y byddai Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn cymryd lle addysg rhyw. Y cyhoeddiad oedd un o'r eitemau mwyaf poblogaidd a gyhoeddwyd ar ein sianeli cyfryngau cymdeithasol.
35. Credwn hefyd, mewn byd lle y gall pawb gael gafael ar wybodaeth – a thwyllwybodaeth – yn y fan a'r lle, fod gan y cwricwlwm rôl allweddol i'w chyflawni yn y gwaith o helpu plant a phobl ifanc i ddelio â hyn i gyd yn ddiogel a gallu barnu pa wybodaeth y gallant ymddiried ynddi a chydabod y llu o safbwyntiau negyddol y byddant yn dod ar eu traws ar-lein.
36. Mae'n hanfodol ein bod yn diogelu ein holl bobl ifanc ac yn eu helpu i ddelio â'r byd cymhleth hwn. Wrth gwrs, bydd gan rieni rôl ganolog yn hyn o beth ond mae rôl allweddol i ysgolion – rôl sydd bellach yn bwysicach nag erioed.
37. Ar y sail hon, credwn fod achos cryf sy'n seiliedig ar egwyddor dros warantu y gall pob dysgwr ysgol gael Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb. Er mwyn i ddysgwyr allu elwa'n llawn ar gwricwlwm eang a chytbwys, rhaid iddynt allu manteisio ar bob rhan ohono. Yn y dull gweithredu newydd a arweinir gan ddibenion (a amlinellir uchod), mae gan y ddau bwnc rôl allweddol i'w chyflawni er mwyn i'n plant a'n pobl ifanc gael addysg eang a chytbwys a chyflawni'r pedwar diben.
38. Mae'r neges gan ymarferwyr wedi bod yn glir mai'r ffordd ymlaen o ran y materion hyn yw i'r Llywodraeth benderfynu ar lefel genedlaethol yn hytrach na bod ysgolion yn eu rheoli.
39. Yn y byd cynyddol gymhleth hwn sy'n newid yn gyflym, mae angen i blant a phobl ifanc ddysgu mewn ffordd gyson, ffeithiol a datblygiadol briodol am y materion a drafodir yn y pynciau hyn, ac mae ganddynt hawl i wneud hynny. Mae hyn yn bwysig fel rhan o'r gwaith o ddatblygu cymdeithas fwy cynhwysol a goddefgar. Mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac Addysg Grefyddol o safon uchel mewn ysgolion yn helpu plant a phobl ifanc i gadw'n ddiogel, parchu ei gilydd a meithrin cydberthnasau iach. Mae'r rhain yn werthoedd pwysig rydym am i bob person ifanc yng Nghymru eu datblygu er mwyn galluogi pobl ifanc i fod yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus i Gymru a'r byd ac yn unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas.
40. Gwnaethom ystyried yn ofalus p'un a fyddai rhoi modd i rieni dynnu eu plant yn ôl o Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn briodol yn y cwricwlwm newydd. Roeddem yn cydnabod bod y gallu i dynnu yn ôl yn bwysig i rai rhieni a bod rhai rhieni o'r farn mai lle rhieni a theuluoedd yw addysgu plant am y materion hyn yn bennaf. Gwnaethom hefyd ystyried rôl bosibl yr hawl i dynnu yn ôl o dan amgylchiadau lle bo pryderon nad yw'r dysgu a'r addysgu yn amblwyfol. Daethom i'r casgliad nad hawl i dynnu yn ôl oedd y ffordd briodol o ddelio â hyn ac y dylid mynd i'r afael â'r ymarfer yn yr ysgol dan sylw. Mae hyn eisoes wedi cael ei nodi'n faes lle y bydd angen buddsoddi mewn dysgu proffesiynol ac adnoddau i gefnogi ymarferwyr. Mae lle hefyd i hunanasesu er mwyn nodi lle y gellir gwella ymarfer ac ystyried sut y gall y Consortia

Rhanbarthol ac Estyn helpu i nodi a chefnogi camau gweithredu i wella ymarfer yn y maes hwn.

41. Daethom i'r casgliad bod yr achos seiliedig ar egwyddor dros alluogi pob plentyn a pherson ifanc i ddysgu am y materion hyn yn gryf iawn ac y byddai anawsterau ymarferol yn codi wrth dynnu dysgwyr yn ôl yn y cwricwlwm mwy integredig hwn. Daethom hefyd i'r casgliad y byddai'r ffocws ar ddysgu ac addysgu datblygiadol briodol a diwylliannol sensitif, a'r pwyslais ar ymgysylltu â chymunedau a chydabod ac ymateb i gefndir dysgwyr wrth drafod y materion hyn, yn cynnig mesurau diogelu priodol i rieni.
42. At ei gilydd, peidio â chynnwys yr hawl i dynnu yn ôl yw'r ffordd orau o gyflawni ein hamcanion polisi cyffredinol, sef:
- I bob dysgwr allu manteisio ar gwricwlwm sy'n ei alluogi i wneud cynnydd mewn perthynas â'r pedwar diben
 - I'r system addysg chwarae ei rhan yn y gwaith o greu cymdeithas fwy cynhwysol a goddefgar a gwneud y cyfraniad mwyaf posibl at y nodau llesiant yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015
 - Cydnabod rôl rhieni a theuluoedd o ran arwain y plant hyn mewn perthynas â'r materion hyn
 - Cydnabod buddiannau pob grŵp, ac ymateb iddynt, a hyrwyddo cydraddoldeb
 - Peidio â chynyddu'r baich ar ysgolion na llwyth gwaith athrawon
43. Er ein bod o'r farn bod gan ysgolion rôl allweddol i'w chyflawni yn y gwaith o helpu dysgwyr i feithrin goddefgarwch, empathi a dealltwriaeth o wahanol bobl a chymunedau, ac o'u hawliau eu hunain a hawliau pobl eraill, nid yw hyn yn golygu y bydd y cynnig hwn yn disodli rôl hanfodol rhieni i addysgu eu plant. Bydd yr addysg a roddir i'n plant a'n pobl ifanc drwy Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac Addysg Grefyddol mewn ysgolion a gynhelir yn cael ei darparu mewn ffordd sensitif a chynhwysol er mwyn ategu'r addysg honno. Bydd y canllawiau ar y meysydd pwnc hyn yn nodi'n glir bod yn rhaid i'r wybodaeth a gwmpesir gael ei chyfleu mewn modd gwrthrychol, beirniadol ac amlblyfol.
44. Byddwn yn ymgysylltu'n ystyrlon ac yn barhaus â chymunedau ynglŷn â'r hyn y bydd Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn ei gynnwys yn y cwricwlwm newydd a'r ffordd y caiff y cynnwys hwnnw ei addysgu. Hefyd, rydym wrthi'n sefydlu gweithgor i gwblhau'r canllawiau ar gyfer Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd a byddwn yn ceisio sicrhau bod cynrychiolwyr o amrywiaeth o gymunedau ledled Cymru, gan gynnwys cymunedau ffydd, yn cael eu cynnwys ac yn gallu llywio'r canllawiau terfynol.

Newid enw Addysg Grefyddol

45. Yn dilyn y newid arfaethedig i newid enw Addysg Rhyw a Pherthnasoedd (a elwir yn addysg rhyw yn y ddeddfwriaeth bresennol), i Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, a wnaed i adlewyrchu ymarfer a dulliau gweithredu modern yn y maes pwnc hwn, credwn y dylid ystyried enw Addysg Grefyddol.

46. Mae Addysg Grefyddol yn cynnig cyfleoedd i ddysgwyr archwilio'r amrywiaeth o gredoau ysbrydol, athronyddol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol yn eu cymuned, ledled Cymru ac ym mhedwar ban byd. Rydym o'r farn y dylai enw'r pwnc adlewyrchu'r hyn a gaiff ei addysgu i ddysgwr drwy Addysg Grefyddol. Fel y cyfryw, rydym yn cynnig newid enw Addysg Grefyddol er mwyn iddo adlewyrchu ymarfer addysgu yn y cwricwlwm newydd yn briodol, a galluogi dysgwyr i archwilio pob cred grefyddol ac athronyddol, yn ogystal â chredoau eraill a bydolygon eraill, gan gynnwys bydolygon anghrefyddol. Yr enw a ffeirir gennym yw Crefyddau a Bydolygon.

Asesiad effaith

47. Ochr yn ochr â'r papur ymgynghori hwn, rydym yn cyhoeddi ein hasesiad effaith drafft. Gan nad oes unrhyw ddata ffurfiol yn cael eu cadw ar hyn o bryd ar y defnydd o'r hawl i dynnu yn ôl, rydym wedi bod yn ddibynnol ar dystiolaeth anecdotaidd gan ymarferwyr addysg. Er bod hyn wedi bod yn ddefnyddiol iawn, rydym am ddeall mwy am effaith ymarferol y cynnig hwn cyn gwneud penderfyniad terfynol.

Hawliau Dynol

48. Rydym o'r farn bod y cynigion i beidio â chynnwys yr hawl i dynnu yn ôl yn y cwricwlwm newydd ar gyfer elfennau gorfodol newydd Addysg Grefyddol (neu Grefyddau a Bydolygon fel rydym yn cynnig ailenwi'r pwnc) ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn gyson â'r hawliau a ddiogelir gan Ddeddf Hawliau Dynol 1998.
49. Caiff hawliau rhieni yn ail frawddeg Erthygl 2 Protocol 1 eu parchu'n briodol os nad yw'r Addysg Grefyddol a'r Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb a ddarperir yn cynnwys gwthio syniadau ac os cânt eu darparu mewn modd gwrthrychol, beirniadol ac amlblwyfol. Caiff hawliau'r dysgwr yn Erthygl 9 eu parchu'n briodol drwy sicrhau bod dysgwyr yn dysgu am holl gynnwys hanfodol y cwricwlwm – cynnwys sy'n bwysig nid yn unig o ran gwneud cynnydd mewn perthynas â'r pedwar diben ond hefyd o ran eu diogelu nhw. Mae croeso i'w rhieni a'r gymuned ehangach ddarparu Addysg Grefyddol (neu Grefyddau a Bydolygon fel rydym yn cynnig ailenwi'r pwnc) ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb fel y gwelant orau y tu allan i'r ysgol.

ASESIAD EFFAITH INTEGREDIG LLYWODRAETH CYMRU

CWRICWLWM I GYMRU 2022 – SICRHAU Y GELLIR MANTEISIO AR Y CWRICWLWM LLAWN

Medi 2019 (F2)

CYNNWYS

Adran 1. Pa gamau gweithredu y mae Llywodraeth Cymru yn eu hystyried a pham?	3
Mae adrannau 2–6 yn Saesneg yn unig	
Adran 7. Casgliad.....	8
Aseidiadau Effaith Llawn	
Mae Atodiadau A a B yn Saesneg yn unig	
C. Aseidiad o'r Effaith ar y Gymraeg	10

ADRAN 1. PA GAMAU GWEITHREDU Y MAE LLYWODRAETH CYMRU YN EU HYSTYRIED A PHAM?

1.1 Cefndir

Sicrhau y gellir manteisio ar Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

Fel y nodwyd yn *Addysg yng Nghymru: Cenhadaeth ein Cenedl*, mae Llywodraeth Cymru yn gweithio i ddatblygu cwricwlwm a threfniadau asesu gweddnewidol yng Nghymru er mwyn galluogi pobl ifanc i gyrraedd safonau llythrennedd a rhifedd uwch, dod yn fwy cymwys yn ddigidol ac yn ddwyieithog, a datblygu'n feddylwyr mentrus, creadigol a beirniadol. Bydd y trefniadau newydd yn seiliedig ar degwch a rhagoriaeth ac yn helpu i feithrin dinasyddion hyderus, galluog a gofalgar. Hyn sydd wrth wraidd cyfraniad ein haddysg orfodol at y nodau llesiant yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae *Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru* (2015) yn nodi problemau ymarferol a sylfaenol gyda'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru, gan gynnwys:

- lefelau cyflawniad is nag y dylent fod (fel y dangoswyd gan PISA ac Estyn);
- adolygiad gan y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD) yn 2014 a ddaeth i'r casgliad bod y trefniadau asesu a gwerthuso presennol yn anfoddhaol o ran gwella perfformiad ymhlith cyfran uchel o bobl ifanc yng Nghymru;
- diffyg parhad o fewn addysg ac wrth bontio rhwng cyfnodau;
- profiad addysgol gwael i bobl ifanc yng Nghyfnod Allweddol 3;
- y ffaith nad yw cwricwlwm a luniwyd yn 1988 yn adlewyrchu'r byd y mae pobl ifanc yn byw ynddo erbyn hyn a goblygiadau byd sy'n newid ar yr hyn y mae angen i bobl ifanc ei ddysgu a sut.

O ganlyniad i hynny, mae angen sicrhau bod gan Gymru gwricwlwm eang a chytbwys sy'n addas ar gyfer yr 21^{ain} ganrif, ac sy'n amlinellu'r hyn y dylai dysgwyr ei wybod a'r sgiliau y dylent eu dysgu. Un o argymhellion craidd *Dyfodol Llwyddiannus* yw y dylai'r pedwar diben fod wrth wraidd ein system addysg er mwyn sicrhau bod plant a phobl ifanc yn datblygu:

- yn ddysgwyr uchelgeisiol, galluog, sy'n barod i ddysgu drwy gydol eu hoes;
- yn gyfranwyr mentrus, creadigol sy'n barod i chwarae eu rhan yn llawn yn eu bywyd a'u gwaith;
- yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus sy'n barod i fod yn ddinasyddion i Gymru a'r byd;
- yn unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas.

Er y bydd gofynion statudol eraill a chanllawiau statudol i gefnogi ysgolion wrth iddynt ddatblygu'r cwricwlwm newydd a'i roi ar waith, bydd cwricwlwm a arweinir gan ddibenion yn cynnig llawer mwy o ryddid a gallu i ymarferwyr gynnog cyfleoedd dysgu sy'n paratoi dysgwyr ar gyfer yr heriau a'r cyfleoedd y byddant yn eu hwynebu wrth dyfu'n hŷn ac yna wrth fyw a gweithio yn yr 21^{ain} ganrif.

Yn y dull hwn a arweinir gan ddibenion, mae gan Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ran ganolog i'w chwarae yn y gwaith o gyflawni'r pedwar diben a darparu addysg eang a chytbwys i'r graddau ein bod wedi cynnig y dylent fod yn ofynion statudol ar wahân. Gan gadw hyn mewn cof, rydym wedi bod yn adolygu'r elfen Hawl i Dynnu yn ôl yn y cwricwlwm presennol sy'n galluogi rhieni i dynnu eu plentyn yn ôl o Addysg Grefyddol ac addysg rhyw, a fydd wedi'i chynnwys o fewn Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y dyfodol.

Rydym wedi ystyried yn ofalus y safbwyntiau a wnaed yn yr ymatebion i'r ymgynghoriad Papur Gwyn ar y mater hwn, a oedd yn dangos bod gan bobl bryderon am y canlynol:

- Priodoldeb datblygiadol, ac na ddylai plant gael eu hamlygu i faterion nad ydynt yn barod amdanynt
- Rôl / uchafiaeth y teulu o ran rhoi arweiniad ar y materion hyn,
- Y potensial am ddiffyg sensitifrwydd i safbwyntiau diwylliannol neu grefyddol gwahanol neu gydnabyddiaeth ohonynt
- Y gallu i gynnog cyfleoedd i ddysgu mewn ffordd gynnil a sensitif

Fodd bynnag, yn y byd cynyddol gymhleth hwn sy'n newid yn gyflym, mae angen i blant a phobl ifanc Cymru gael addysg gan y wladwriaeth¹ sy'n cynnig cyfleoedd i ddysgu mewn ffordd feirniadol, amlblyfol a datblygiadol briodol heb geisio gwthio syniadau mewn perthynas â'r materion a drafodir yn y pynciau hyn, ac mae ganddynt hawl i ddisgwyl hynny. Mae hyn yn rhan bwysig o'r gwaith o ddatblygu cymdeithas fwy cynhwysol a goddefgar. Mae darparu Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac Addysg Grefyddol o safon uchel mewn ysgolion yn helpu plant a phobl ifanc i gadw'n ddiogel, parchu ei gilydd a meithrin cydberthnasau iach. Mae'r rhain yn werthoedd pwysig rydym am i bob person ifanc yng Nghymru eu datblygu er mwyn galluogi pobl ifanc i fod yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus i Gymru a'r byd ac yn unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas.

Ar y sail hon, credwn fod achos cryf sy'n seiliedig ar egwyddor dros warantu y gall pob dysgwr gael Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb. Er mwyn i ddysgwyr allu elwa'n llawn ar gwricwlwm eang a chytbwys, rhaid iddynt allu manteisio ar bob rhan ohono, ac felly rydym yn cynnig na ddylai'r cwricwlwm newydd gynnwys hawl i dynnu yn ôl.

¹ Ysgolion a gynhelir a lleoliadau meithrin a ariennir

Newid enw Addysg Grefyddol

Yn unol â'n cynnig i newid enw Addysg Rhyw a Pherthnasoedd i Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd er mwyn adlewyrchu'r ymarfer a'r dull gweithredu presennol yn y maes pwnc hwn yn well, rydym wedi bod yn ystyried yr enw Addysg Grefyddol.

Mae Addysg Grefyddol yn cynnig cyfleoedd i ddysgwyr archwilio amrywiaeth o gredoau ysbrydol, athronyddol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol yn eu cymuned, ledled Cymru ac ym mhedwar ban byd. Rydym o'r farn y dylai enw'r pwnc adlewyrchu ystod lawn yr hyn a gaiff ei addysgu i ddysgwyr drwy'r maes pwnc hwn. Fel y cyfryw, rydym yn cynnig newid yr enw er mwyn iddo adlewyrchu ymarfer addysgu yn y cwricwlwm newydd yn briodol, a dangos ehangder y pwnc drwy alluogi dysgwyr i archwilio amrywiaeth o gredoau crefyddol ac athronyddol, yn ogystal â chredoau eraill a bydolygon eraill, gan gynnwys bydolygon anghrefyddol. Yr enw a ffefrir gennym yw Crefyddau a Bydolygon ond byddem yn croesawu safbwyntiau ac awgrymiadau eraill.

1.2 Hirdymor

Mae'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu newydd yn cael eu datblygu er mwyn sicrhau eu bod yn addas i fyd sy'n newid yn gyflym.

Mae'r hyn a ddysgir mewn Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn bwysig o ran cefnogi dysgwyr er mwyn iddynt allu ymdopi mewn cymdeithas gynyddol gymhleth.

Mae'r cynnig i beidio â chynnwys yr hawl i dynnu yn ôl yn y cwricwlwm newydd yn enghraifft o dderbyn rhywfaint o her a phwysau byrdymor er mwyn cefnogi'r nod hirdymor o sicrhau cymdeithas fwy cynhwysol.

1.3 Atal

Mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac Addysg Grefyddol o oedran cynnar yn helpu plant a phobl ifanc i gadw'n ddiogel, parchu ei gilydd a meithrin cydberthnasau iach. Bydd hyn o fudd i'w lles meddyliol, corfforol ac emosiynol ac felly'n arwain at oblygiadau pwysig o ran byw bywyd llwyddiannus fel oedolyn. Mae pedwar diben y cwricwlwm yn cyfrannu at dorri sawl cylch negyddol drwy helpu plant a phobl ifanc i ddatblygu: yn ddysgwyr uchelgeisiol a galluog; yn gyfranwyr mentrus a chreadigol; yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus; ac yn unigolion iach a hyderus.

Mae Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb orfodol a'r cynnig i beidio â chynnwys yr hawl i dynnu yn ôl yn y cwricwlwm newydd yn cyfrannu'n uniongyrchol at waith atal drwy sicrhau bod dysgwyr yn dysgu am eu hawliau eu hunain a hawliau pobl eraill. Bydd gallu cael gafael ar wybodaeth o ansawdd da a strategaethau i ddeall pwysau y gallant eu hwynebu yn eu paratoi'n well i wynebu'r pwysau hynny: o adnabod cydberthnasau iach a rhai nad ydynt yn iach i ddeall safbwyntiau pobl sydd â chredoau a gwerthoedd gwahanol iddyn nhw. Bydd hyn yn helpu i atal y goblygiadau negyddol a fyddai'n codi o ganlyniad i gydberthnasau ac ymddygiadau negyddol

Ceir amheuaeth ynghylch p'un a fyddai dysgwyr yn gallu cyflawni pedwar diben y cwricwlwm yn llawn, yn enwedig bod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus; ac yn unigolion iach a hyderus, os na chânt Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

1.4 Integreiddio

Mae'r cwricwlwm newydd yn seiliedig ar fwy o lawer o integreiddio rhwng pynciau a chreu cyfle i atgyfnerthu drwy ddull gweithredu gwahanol. Y bwriad yw y dylid integreiddio Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn rhan o'r cwricwlwm ac mae peidio â chynnwys yr hawl i dynnu yn ôl yn gwneud y nod hwn yn haws i'w gyflawni.

Bydd peidio â chynnwys yr hawl i dynnu yn ôl o Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd yn cyfrannu at bob un o'r saith nod llesiant a amlinellir yn Neddff Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sef:

Cymru lewyrchus	<ul style="list-style-type: none"> Bydd peidio â thynnu dysgwyr yn ôl o Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn rhoi cyfle gwell i bob person ifanc sy'n gadael yr ysgol ddeall yn llawn bwysigrwydd parchu pob ffydd, crefydd a grŵp ac yn galluogi gweithlu'r dyfodol i fod yn oddefgar ac yn integredig, gan alluogi pobl ifanc i fod yn barod i chwarae eu rhan yn llawn yn eu bywyd a'u gwaith.
Cymru gydnerth	<ul style="list-style-type: none"> Mae Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn cyfrannu at gydnerthedd cymdeithasol, ac mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn helpu dysgwyr i adnabod yr urddas a'r parch sy'n ddyledus i'r byd byw o'u cwmpas.
Cymru iachach	<ul style="list-style-type: none"> Bydd sicrhau bod pob dysgwr yn cael Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb o safon uchel yn fuddiol i'w lles meddyliol, corfforol ac emosiynol.
Cymru sy'n fwy cyfartal	<ul style="list-style-type: none"> Bydd y cynigion yn sicrhau y bydd dysgwyr yn cael gwybodaeth am wahanol gredoau ac agweddau, ac yn dysgu i barchu eraill a'u trin ag urddas.
Cymru o gymunedau cydlynus	<ul style="list-style-type: none"> Un o bedwar diben y cwricwlwm newydd yw galluogi dysgwyr i ddatblygu'n unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas ac mae Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn cyfrannu at y diben hwn drwy alluogi pob dysgwr i feithrin dealltwriaeth o amrywiaeth eang o ddiwylliannau a safbwyntiau athronyddol.
Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu	<ul style="list-style-type: none"> Drwy feithrin parch a dealltwriaeth, bydd sicrhau y gellir manteisio ar Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn cael effaith ddiwylliannol gadarnhaol.
Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang	<ul style="list-style-type: none"> Un o bedwar diben y cwricwlwm newydd yw galluogi dysgwyr i ddod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus i Gymru a'r byd; bydd sicrhau y gellir manteisio ar Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn cyfrannu at y diben hwn.

1.5 Cydweithio

Bydd y polisi i sicrhau y gellir manteisio ar Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn cael effaith ar rieni, dysgwyr, ymarferwyr (mewn gwahanol ysgolion a lleoliadau), cyrff llywodraethu, awdurdodau lleol, consortia addysg rhanbarthol ac Estyn. Yn ehangach, bydd hefyd yn effeithio ar sefydliadau'r trydydd sector, sefydliadau diwylliannol, addysg bellach ac addysg uwch, a busnesau.

Mae cydgynhyrchu wedi bod yn allweddol i ddatblygiad y cwricwlwm, gydag Ysgolion Arloesi'n arwain y gwaith o ddatblygu'r cwricwlwm newydd, sy'n cynnwys Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

Wrth ddatblygu'r cynigion hyn, rydym wedi gwneud y canlynol:

- Trafod goblygiadau posibl y cynnig hwn ag amrywiaeth o bobl sydd â diddordeb.
- Cynnal ymgynghoriad Papur Gwyn a oedd yn cynnwys cwestiynau am yr Hawl i Dynnu yn ôl
- Cynnal ymgynghoriad ynghylch y canllawiau drafft ar gyfer Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

Mae'n amlwg bod materion sensitif yn codi mewn perthynas ag Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac, o'r materion sydd wedi'u cynnwys yn y cwricwlwm, dyma'r meysydd lle mae'r tensiwn rhwng rôl y wladwriaeth a rôl rhieni i addysgu plant a phobl ifanc ar ei fwyaf sensitif ac, o bosibl, ei fwyaf enbyd.

Wrth ddatblygu'r dull gweithredu arfaethedig ymhellach, bydd yn bwysig achub ar gyfleoedd i gydweithio ymhellach drwy alw ar gynrychiolwyr cymunedol, arbenigwyr a grwpiau eraill i archwilio'r materion a drafodir yn fanylach.

1.6 Cyfranogiad

Mae'r cwricwlwm cyfan wedi cael ei lunio drwy gydgyhyrchu. Cafwyd ymgynghori helaeth ynghylch y meysydd polisi hyn (Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb) ond mae'r cynnig polisi hwn ar yr hawl i dynnu yn ôl yn arbennig o heriol am ei fod yn ennyn barn gref ac ni fydd pawb yn cytuno ag ef. Fodd bynnag, mae hynny'n golygu bod cyfranogiad parhaus yn bwysicach fyth.

Fel rhan o'r ymgynghoriad hwn, byddwn yn cynnal cyfres o grwpiau ffocws i ystyried y materion hyn gyda phlant a phobl ifanc, rhieni ac ymarferwyr.

Byddwn yn ymgysylltu'n ystyrlon ac yn barhaus â chymunedau, yn enwedig ynglŷn â'r hyn y bydd Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn ei gynnwys yn y cwricwlwm newydd a'r ffordd y caiff y cynnwys hwnnw ei addysgu. Hefyd, byddwn yn sefydlu gweithgor i gwblhau'r canllawiau ar gyfer Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb a byddwn yn ceisio sicrhau bod cynrychiolwyr o amrywiaeth o gymunedau ledled Cymru, gan gynnwys cymunedau ffydd, yn cael eu cynnwys ac yn gallu llywio'r canllawiau terfynol.

ADRAN 7. CASGLIAD

7.1 Sut mae pobl y mae'r cynnig yn fwyaf tebygol o effeithio arnynt wedi cael eu cynnwys yn y gwaith o'i ddatblygu?

Mae'r gwaith o gynllunio a datblygu'r cwricwlwm wedi cael ei wneud drwy fodel o gydgyhyrchu â chynrychiolwyr o'r system addysg yng Nghymru (Estyn, Consortia Rhanbarthol, Cymwysterau Cymru ac ymarferwyr). Wrth wraidd y broses hon mae rhwydwaith cenedlaethol o Ysgolion Arloesi sydd wedi ymgysylltu â'u dysgwyr a'u hysgolion clwstwr ac ysgolion rhwydwaith er mwyn casglu safbwyntiau drwy gydol y broses. Hefyd, mae rhaglen helaeth o ymgysylltu â rhanddeiliaid wrthi'n mynd rhagddi.

Mae'r hyn y bydd Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn ei gynnwys o fewn y cwricwlwm newydd hefyd yn cael ei gydgyhyrchu. Ar gyfer Addysg Grefyddol, mae fframwaith ategol newydd yn cael ei ddatblygu gan grŵp o ymarferwyr, Arloeswyr, academyddion, a chynrychiolwyr o Gynghorau Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol a'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol. Mae ein dull gweithredu ar gyfer Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn seiliedig ar argymhellion gan Banel o Arbenigwyr, sy'n cynnwys academyddion sy'n arbenigo mewn Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, darparwyr gwasanaethau ac athrawon â chyfrifoldebau am Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

Rydym hefyd wedi ymgynghori'n ffurfiol ynghylch y cynigion ar gyfer Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd fel rhan o'r ymgynghoriad Papur Gwyn (roedd yr ymgynghoriad hefyd yn cynnwys cwestiynau am yr hawl i dynnu yn ôl) ac ar y canllawiau drafft ar gyfer Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

7.2 Beth yw'r effeithiau cadarnhaol a negyddol mwyaf arwyddocaol?

Yr effeithiau uniongyrchol mwyaf arwyddocaol fyddai'r effeithiau ar rieni, oherwydd ni fyddent yn gallu tynnu eu plant yn ôl o Addysg Grefyddol nac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

Byddai hyn hefyd yn cael effaith arwyddocaol ar ddysgwyr a fyddai'n cael eu tynnu yn ôl fel arall. Byddai Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac Addysg Grefyddol yn dod yn elfennau gorfodol o'r cwricwlwm newydd. Ar hyn o bryd, nid oes rhaid i ddysgwyr fynychu'r gwersi hyn os bydd eu rhieni'n eu tynnu yn ôl. Gall hynny fod yn groes i'w dymuniadau mewn rhai achosion, ond mae'n rhesymol tybio y byddai'r dysgwr, mewn rhai

achosion, yn cytuno â phenderfyniad ei riant. Fodd bynnag, mae'r cynnig yn golygu y byddai dysgwyr yn elwa'n llawn ar addysg eang a chytbwys drwy allu manteisio ar bob rhan o'r cwricwlwm.

7.3 Yn sgil yr effeithiau a nodwyd, sut y bydd y cynnig:

- **yn sicrhau'r cyfraniad mwyaf posibl at ein hamcanion llesiant a'r saith nod llesiant; a/neu,**
- **yn osgoi, yn lleihau neu'n lliniaru unrhyw effeithiau negyddol?**

Mae'r pedwar diben, sef y man cychwyn ar gyfer yr holl ddysgu ac addysgu a ategir gan ddeddfwriaeth, yn cyfrannu at amcanion llesiant Llywodraeth Cymru drwy ddatblygu plant a phobl ifanc: yn ddysgwyr uchelgeisiol a galluog; yn gyfranwyr mentrus a chreadigol; yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus; ac yn unigolion iach a hyderus. Mae gan Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb orfodol ran bwysig i'w chwarae o ran galluogi dysgwyr i gyflawni'r dibenion hyn, a sicrhau bod y cwricwlwm newydd yn gwneud y cyfraniad mwyaf posibl at y nodau llesiant.

7.4 Sut y caiff effaith y cynnig ei monitro a'i gwerthuso wrth i'r cynnig fynd rhagddo ac ar ôl iddo gael ei gwblhau?

Rydym yn cyhoeddi'r asesiad effaith hwn fel rhan o ymgynghoriad sy'n gofyn am safbwyntiau ar oblygiadau'r cynnig. Byddwn yn edrych dros yr holl adborth yn ofalus cyn gwneud penderfyniad terfynol.

1. **Cyfeirnod yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg (a gwblhawyd gan Dîm Safonau'r Gymraeg, e-bost: Safonau.Standards@gov.wales):**

01/09/2019

2. **A yw'r cynnig yn cysylltu'n glir â strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg? – *Cymraeg 2050, Miliwn o Siaradwyr* a'r Rhaglen Waith gysylltiedig ar gyfer 2017-2021?**

Yr unig gysylltiad rhwng y polisi a strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg yw y bydd yr un mor berthnasol i lleoliadau cyfrwng Cymraeg a lleoliadau dwyieithog yn y system addysg a gynhelir â lleoliadau cyfrwng Saesneg.

3. **Disgrifiwch ac eglurwch effaith y cynnig ar y Gymraeg, ac eglurwch sut y byddwch yn mynd i'r afael â'r effeithiau hyn er mwyn gwella canlyniadau ar gyfer y Gymraeg:**

Nid oes unrhyw effaith ar y Gymraeg wedi'i nodi. Ceir mater ar wahân sy'n ymwneud â sicrhau bod adnoddau a chyfleoedd dysgu proffesiynol priodol ar gael mewn perthynas ag Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y Gymraeg. Fodd bynnag, eir i'r afael â hyn drwy'r gwaith datblygu ehangach ar y cwricwlwm newydd ac ni fydd y polisi na'r penderfyniad terfynol ynghylch yr hawl i dynnu yn ôl yn effeithio'n uniongyrchol arno.

SICRHAU Y GALL POB DYSGWR FANTEISIO AR Y CWRICWLWM LLAWN - CRYNODEB O'R CYNIGION

- Mae Cymru yn mynd i gael cwricwlwm newydd. Mae'n cael ei lunio gan athrawon Cymru.
- Mae pob rhan o'r cwricwlwm newydd yn bwysig, ac mae pob rhan yn angenrheidiol er mwyn i ddysgwyr adael yr ysgol wedi cael addysg eang a chytbwys.
- O dan y cwricwlwm presennol, gall rhieni atal eu plentyn rhag mynd i wersi Addysg Grefyddol ac addysg rhyw¹.
- O dan y cwricwlwm newydd, bydd addysg rhyw yn cael ei disodli gan Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.
- Bydd Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac Addysg Grefyddol yn orfodol i bob plentyn 3-16 oed.
- Credwn na ddylai rhieni fedru atal eu plant rhag mynd i'r gwersi hyn yn y dyfodol.
- Y rheswm am hyn yw bod Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn bwysig iawn i gadw plant yn ddiogel a'u helpu i ddeall y byd o'u cwmpas.
- Rydym yn deall bod gan bobl bryderon o bosib.
- Rhaid i'r wybodaeth sy'n cael ei rhoi yn y gwersi hyn fod yn briodol ar gyfer oedran, datblygiad a chefnidir y plentyn.
- Rydym yn gofyn am sylwadau ynghylch beth fyddai'n ei olygu i rieni, dysgwyr ac ysgolion pe bai rhaid i bob dysgwr fynd i wersi Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y cwricwlwm newydd.
- Rydym hefyd yn gofyn am sylwadau ynghylch a ddylid ymestyn ystod oedran Addysg Grefyddol ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb i 3-16.
- Rydym hefyd yn gofyn am sylwadau ynghylch ai Addysg Grefyddol yw'r enw gorau o hyd ar gyfer y maes hwn.
- Gallwch gael rhagor o wybodaeth am ein cynigion ac anfon eich sylwadau at y Llywodraeth drwy lenwi'r ffurflen hon [[dolen](#)]

Dyma grynodeb o'n cynigion - mae'r manylion llawn yn y ddogfen ymgynghori [[dolen](#)] ar wefan Llywodraeth Cymru.

¹Ceir esboniad pellach o'r ddeddfwriaeth bresennol yn y maes hwn yn y ddogfen ymgynghori [[dolen](#)]

Eitem 6

Monitro Tymor yr Haf – Hydref 2019

Gofynnir i bob ysgol ddarparu adroddiad hunan-arfarnu ar safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd ar gyfer CYSAG Gwynedd. Ceisir sicrhau fod y rhaglen monitro yn cyd-fynd â rhaglen arolygu Estyn. Mae'r adroddiadau a dderbynnir ynghlwm ynghyd â chrynodeb o'r canfyddiadau yn y tablau isod:

Ysgolion Uwchradd	C1	C2	C3	C4	C5	Dyddiad Arolygiad	Adroddiad Estyn	Canfyddiad Estyn
	Safonau	Lles ac agweddau at ddysgu	Addysgu a phrofiadau dysgu	Gofal, cymorth ac arweiniad	Arweinyddiaeth a rheolaeth			
Haf 2019								
Hydref 2019								

Ysgolion Cynradd	C1	C2	C3	C4	C5	Dyddiad Arolygiad	Adroddiad Estyn	Canfyddiad Estyn
	Safonau	Lles ac agweddau at ddysgu	Addysgu a phrofiadau dysgu	Gofal, cymorth ac arweiniad	Arweinyddiaeth a rheolaeth			
Gwanwyn 2019								
Llandygai	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	18/03/19	23/05/19	Da
Haf 2019								
Pentreuchaf	Da	Da	Da	Da	Da	29/04/19	03/07/19	Da
Bethel	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	13/05/19	16/07/19	Rhagorol
Garnedd	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Da	Rhagorol	20/05/19	23/07/19	Da
Tudweiliog	Da	Da	Da	Da	Da	10/06/19	12/08/19	Da
Llandwrog	Da	Da	Da	Da	Da	08/07/19	10/09/19	Da
Hydref 2019								

Ysgolion Arbennig	C1	C2	C3	C4	C5	Dyddiad Arolygiad	Adroddiad Estyn	Canfyddiad Estyn
	Safonau	Lles ac agweddau at ddysgu	Addysgu a phrofiadau dysgu	Gofal, cymorth ac arweiniad	Arweinyddiaeth a rheolaeth			

Yn ystod y cyfnod tymor yr Haf 2019 cafodd 5 ysgol gynradd, 0 ysgol uwchradd a 0 ysgol arbennig eu harolygu gan Estyn. Rhagwelir y bydd ? ysgol gynradd yn ogystal ag 0 ysgol uwchradd ac 0 arbennig yn cael eu harolygu yn ystod y tymor presennol.

Mae'r dyfyniadau a ganlyn wedi'u cymryd o adroddiadau arolygu Estyn ac yn cyfeirio at Addysg Grefyddol, addoli ar y cyd, datblygiad moesol ac ysbrydol ond hefyd agweddau eraill megis addysg bersonol, ddiwylliannol a chymdeithasol:

Sylwadau Estyn: Tymor y Gwanwyn 2019

Ysgol Llandygai (Mawrth 2019)

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae'r ethos cynhwysol sy'n bodoli yn sicrhau bod y disgyblion yn cael cyfleoedd da i fod yn aelodau o'r amrywiol gynghorau. Maent yn cyfarfod yn rheolaidd ac mae eu cyfraniad at waith yr ysgol yn datblygu'n dda. Mae ethos yr ysgol, a'r gwasanaethau cyd-addoli, yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol a moesol y disgyblion yn llwyddiannus. Mae'r staff yn annog y disgyblion i ystyried safbwyntiau eraill yn synhwyrol, i gydnabod a pharchu amrywiaeth a phwysigrwydd gwerthoedd fel goddefgarwch.

Caiff y disgyblion gyfleoedd gwerthfawr i ddysgu am ddiwylliant Cymru. Maent yn cystadlu mewn eisteddfodau, yn dysgu chwedlau fel Cantre'r Gwaelod ac yn gwrandao ar gerddoriaeth draddodiadol a chyfoes. Mae'r ysgol yn cynnig cyfleoedd pwrpasol i'r disgyblion ddysgu am ddiwylliannau gwledydd eraill trwy weithgareddau'r cwricwlwm a thrwy wahodd ymwelwyr i'r ysgol. Enghraifft lwyddiannus o hyn yw'r ymweliad diweddar gan fyfyrwyr o Siapan a fu'n dysgu'r disgyblion am eu traddodiadau cerddorol, eu bwydydd a'u hiaith. Mae'r ysgol yn annog disgyblion i ddefnyddio'u dychymyg ac ymwneud â'r celfyddydau creadigol yn effeithiol. Enghraifft arbennig o hyn yw'r bartneriaeth rhwng yr ysgol a chwmni theatr lleol, lle bu'r disgyblion yn gweithio gydag artistiaid, actorion, dawnswyr a cherddorion i greu rhaglen ddogfen o ansawdd uchel a phroffesiynol.

Sylwadau Estyn: Tymor yr Haf 2019

Ysgol Pentreuchaf

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae staff yn cydweithio'n effeithiol gyda nifer o asiantaethau arbenigol sy'n sicrhau cymorth ac arweiniad gwerthfawr iddynt. Mae'r ysgol wedi rhoi systemau cadarn yn eu lle er mwyn cefnogi lles emosiynol carfan o ddisgyblion ac i hyrwyddo ymddygiad da.

Mae cyfeillion yr ysgol yn gefnogol iawn ac yn cyfrannu at brosiectau a chymuned yr ysgol. Enghreifftiau o hyn yw cynnal bore coffi MacMillan a chynnal noson i hyrwyddo'r Gymraeg o fewn y gymuned. Mae'r disgyblion yn y cyfnod sylfaen yn rhoi cyflwyniadau gwerthfawr i rieni ar brosiectau cerdd a chân ac ailgylchu. Mae hyn yn codi ymwybyddiaeth y rheini o waith y disgyblion yn yr ysgol ac yn eu galluogi i gefnogi eu gwaith yn y cartref.

Mae ffocws clir ar ddatblygu addysg bersonol a chymdeithasol. Mae gan yr ysgol drefniadau priodol ar gyfer hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach yn ogystal â chadw'n heini. Mae hyn yn cael effaith gadarnhaol ar ddealltwriaeth disgyblion o faterion sy'n ymwneud â'u hiechyd a'u lles. Mae'r ysgol yn hyrwyddo pwysigrwydd helpu eraill yn gyson, er enghraifft trwy gefnogi elusennau lleol a chenedlaethol. Mae hyn yn datblygu dealltwriaeth disgyblion o anghenion pobl eraill yn effeithiol.

Ysgol Bethel

Gofal, cymorth ac arweiniad: Rhagorol

Mae ymroddiad staff i gyflwyno strategaethau sy'n codi hyder a datblygu gwydnwch y disgyblion yn cyfrannu'n hynod o effeithiol at sicrhau bod disgyblion yn dangos lefelau uchel o gymhelliant, diddordeb a balchder yn eu gwaith. Mae'r holl athrawon yn gwneud defnydd cyson ac effeithiol iawn

o strategaethau fel y pwerau dysgu a'r dyffryn dysgu i annog y disgyblion i ddyfalbarhau. Mae hyn yn meithrin dysgwyr annibynnol sy'n mwynhau cyfleoedd i fyfrio ar eu gwaith, esbonio sut i'w wella ac i anelu at gyflawni hyd eithaf eu gallu. Mae'r staff yn ystyried llais y disgybl o ddifri, sy'n cyfrannu'n effeithiol iawn at gyfleoedd iddynt ymgymryd â chyfrifoldebau a gwneud penderfyniadau sy'n cael effaith gadarnhaol iawn ar eu dysgu.

Mae'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol a chymdeithasol disgyblion yn llwyddiannus iawn. Mae'r ddarpariaeth ar gyfer datblygu medrau creadigol a mynegiannol disgyblion yn nodwedd arbennig. Nodwedd eithriadol o'r ddarpariaeth yw'r modd y mae athrawon yn annog disgyblion i ddefnyddio'u dychymyg a'u medrau TGCh wrth ymwneud â'r celfyddydau creadigol. Mae'r defnydd dychmygus o lechi electronig yn cyfrannu'n sylweddol at hyn, er enghraifft wrth i ddisgyblion greu cyflwyniadau dramatig o safon uchel am gorrin chwantus yn bwyta adar. Mae'r ysgol yn cefnogi'r eisteddfod leol yn rheolaidd yn ogystal â chyflwyno cyngherddau a sioeau Nadolig. Mae hyn yn rhoi cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion berfformio ac i gyfrannu yng ngweithgareddau eu cymuned leol.

Ysgol y Garnedd (Mai 2019)

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd gwerthfawr i'r disgyblion ysgwyddo cyfrifoldebau amrywiol, er enghraifft trwy fod yn aelodau o'r cyngor ysgol, y pwyllgor eco a'r 'dewiniaid digidol'. Mae'r disgyblion hyn yn cymryd eu rolau o ddifrif gyda'u cyfraniad yn cael effaith gadarnhaol ar fywyd yr ysgol. Er enghraifft, maent wedi sicrhau bod 'Llyfrau Llais Plant' defnyddiol ar gael ym mhob dosbarth a chyflwyno gwersi buddiol i ddisgyblion ar bwysigrwydd ailgylchu ac arbed ynni. Fodd bynnag, nid oes cyfleoedd digon cyson i gynrychiolaeth ehangach o'r disgyblion dderbyn cyfrifoldebau a chwarae rhan lawn wrth wneud penderfyniadau ar lefel ysgol gyfan.

Mae'r ysgol yn sicrhau bod cyfleoedd hynod werthfawr i'r disgyblion ddatblygu ymwybyddiaeth gadarn o'r gymuned leol a'r byd ehangach. Caiff hyn ei atgyfnerthu'n llwyddiannus trwy amrywiaeth eang o brofiadau cyfoethog iawn. Er enghraifft, mae'r ysgol wedi gwahodd ymwelydd o'r brifysgol i drafod y difrod a wnaiff plastig i fywyd gwylt y môr, a threfnu sgwrs dros y we gydag arbenigwr o Ecuador i drafod effaith datgoedwigo ar y fforestydd glaw.

Mae gan yr ysgol weithdrefnau a pholisïau sy'n sicrhau bod y ddarpariaeth ar gyfer datblygiad ysbrydol a moesol y disgyblion yn dda. Mae cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion gyfrannu'n bwrpasol yn ystod gwasanaethau, trwy arwain y gweddïo neu ganu'r piano. Mae'r ysgol yn sicrhau darpariaeth eang i ddatblygu medrau creadigol y disgyblion yn effeithiol iawn. O ganlyniad, caiff bron pob un o'r disgyblion gyfleoedd buddiol i ymwneud â'r celfyddydau mynegiannol. Er enghraifft, maent yn astudio ac efelychu gwaith artistiaid ac awduron lleol a pherfformio mewn eisteddfodau, cyngherddau a gwasanaethau yn rheolaidd. Mae hyn yn cyfrannu'n arbennig tuag at ddatblygu ymwybyddiaeth y disgyblion o ddiwylliant Cymreig a magu eu hunanhyder yn llwyddiannus

Ysgol Tudweiliog (Mehfin 2019)

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae'r ysgol yn gymuned ofalgar a theuluol sy'n hyrwyddo ymddygiad da, cwrteisi a pharch yn hynod effeithiol. Mae'r berthynas waith gynhaliol a chyfeillgar sy'n bodoli rhwng staff a disgyblion yn nodwedd gref o'r ysgol. Caiff hyn ei adlewyrchu yn ymddygiad da a chwarteisi'r disgyblion a'u hymagwedd gadarnhaol at ddysgu. Mae'r ysgol yn weithgar iawn yn y pentref a'r gymuned ehangach ac yn annog disgyblion yn gyson i ddangos balchder yn eu hysgol a'u cymuned leol. Mae'r athrawon yn darparu cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion gymryd rhan mewn amrywiaeth o weithgareddau cymunedol ac ymweliadau lleol. Enghraifft dda o hyn yw'r prosiect 'Meddiannu'r Amgueddfa' lle caiff y disgyblion gyfle i gydweithio'n agos ag amgueddfa forwrol leol a chynnal sesiynau yn yr

amgueddfa efo'r ymwelwyr. O ganlyniad, mae disgyblion yn datblygu ymdeimlad cryf o berthyn i'w cymuned.

Mae'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion yn effeithiol. Trwy astudio hanes Martin Luther King a Rosa Parks, mae disgyblion cyfnod allweddol 2 yn datblygu dealltwriaeth dda o degwch a hawliau dynol. Mae hyn yn hyrwyddo eu dealltwriaeth o gydraddoldeb ac amrywiaeth mewn cymdeithas yn effeithiol. Trwy fyfyrion mewn sesiynau cyd-oddoli a dysgu am egwyddorion crefyddau amrywiol, mae'r staff yn rhoi cyfleoedd pwrpasol i'r disgyblion brofi elfennau ysbrydol a moesol. Cefnogir hyn yn dda trwy drefnu i'r disgyblion ymweld â mosg a'r eglwys gadeiriol fel rhan o'u gwersi. Mae'r eglwys a'r capel lleol yn adnoddau gwerthfawr i'r ysgol wrth gynllunio ar gyfer gwasanaethau'r Nadolig a'r cynhaeaf. O ganlyniad, mae rhan fwyaf y disgyblion yn datblygu'n unigolion moesol a gwybodus.

Ysgol Llandwrog (Gorffennaf 2019)

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae'r ysgol yn gymuned ofalgar a theuluol sy'n hyrwyddo pwysigrwydd Cymreictod, cwrtseisi a pharch yn hynod effeithiol. Mae'r berthynas waith gynhaliol a chyfeillgar sy'n bodoli rhwng staff a disgyblion yn nodwedd arbennig o'r ysgol. Mae hyn yn cyfrannu'n effeithiol at yr agweddau cadarnhaol sydd gan y disgyblion at eu gwaith ac at naws gynhwysol yr ysgol. Mae'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad moesol a chymdeithasol disgyblion yn llwyddiannus iawn. Ceir ymdeimlad o dîm, gyda phob aelod o staff yn meddu ar ddisgwyliadau uchel o ran ymddygiad, ymdrech a lles disgyblion. Caiff hyn ei adlewyrchu yn ymddygiad da a chwrtseisi bron pob un disgybl a'u hymagwedd gadarnhaol at ddysgu ac at eu hysgol. Darperir nifer fawr o ddigwyddiadau ac ymweliadau cyfoethog i'r disgyblion, sy'n hybu eu dealltwriaeth o'u diwylliant a'u cymuned yn llwyddiannus. Mae'r ddarpariaeth ar gyfer datblygu medrau creadigol a mynegiannol disgyblion yn nodwedd gref o fywyd yr ysgol. Trwy gyfleoedd i gystadlu'n llwyddiannus mewn eisteddfodau a pherfformio mewn cyngherddau yn yr ardal leol, mae rhan fwyaf y disgyblion yn datblygu eu medrau mynegiannol yn llwyddiannus iawn. Mae'r athrawon yn darparu cyfleoedd cyson i ddatblygu profiadau creadigol disgyblion, trwy wahodd beirdd, cerddorion, awduron ac actorion i gydweithio â nhw. Enghraifft dda o hyn yw ymweliad cwmni dawns i ddarparu cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion feithrin medrau perfformio. Mae hyn yn cyfrannu'n llwyddiannus at fagu hunanhyder llawer o'r disgyblion a'u gallu i gydweithio'n effeithiol.

Mae gweithdrefnau'r ysgol ar gyfer olrhain cynnydd disgyblion yn gadarn. Mae hyn yn galluogi'r staff i adnabod anghenion ychwanegol disgyblion yn gynnar a darparu ar eu cyfer yn effeithiol. Mae'r staff yn gweithio'n effeithiol gydag asiantaethau allanol i gefnogi disgyblion penodol. O ganlyniad, mae rhan fwyaf y disgyblion gydag anghenion addysgol, emosiynol a chymdeithasol yn gwneud cynnydd cadarn o'u manau cychwyn.

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

Nodiadau:

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymdrin yn llwyddiannus yn y gwersi Addysg Grefyddol yn yr ysgol. Maent yn hyderus wrth drafod ac ymateb i gwestiynau sylfaenol, gan eu bod yn cael profiadau i drafod yn y gwasanaeth boreol (dosbarth ac ysgol gyfan). Mae agwedd gadarnhaol i weld wrth iddynt ymchwilio i gredoau a dysgeidiaethau ac arferion crefyddol gwahanol. Gwelwyd hyn drwy eu gwaith ymchwil diweddar ar Islam. Mae'r trafodaethau yn yr amser cylch wythnosol yn werthfawr gan ei fod yn cynnig cyfleoedd i fynegi barn ac ymholi am eu ymatebion personol i gredoau a theimladau.

Erbyn diwedd blwyddyn 6 mae bron bob un o'r disgyblion yn cyrraedd y lefel 4 disgwylidig a tua hanner yn cyrraedd lefel 5. Gellir gweld fod y cynllunio trawsgwricwlaidd wedi cyfoethogi'r addysgu o fewn y pwnc. Cafodd blwyddyn 5 a 6 fwynhad o weithio cost trip i Mecca, a dod a'r profiad yn fyw iddynt.

Defnyddir dull 'yn y farchnad' ar 'gadair goch' i ddod a cymeriadau a chredoau gwahanol yn fyw i'r disgyblion.

Aethpwyd o dan groen hanes Rosa Parks a pha effaith yr oedd ei dewrder wedi wneud ar y ddynolryw drwy ddefnyddio 'mantell yr arbenigwr'. Cawsant foddhad o actio'r stori, a gwelwyd drwy hyn fod hyn wedi gyfoethogi'r dysgu.

Credwn fod angen rhoi sylw i gwestiynau anodd bywyd sy'n cael eu codi yn y dosbarth ynglŷn bywyd a marwolaeth.

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: Dda

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?

Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?

Gwelir diddordeb ac ymatebion brwd gan y disgyblion yn y maes. Maent wedi ymholi ac ymchwilio i wahanol gredoau gan feddwl am gwestiynau eu hunain cyn mynd ati i ddarganfod atebion. Mae'r disgyblion yn ymwybodol bod gwahanol grefyddau a'u credoau eu hunain a'i bod yn bwysig parchu pob aelod o gymdeithas.

Rydym yn lwcus iawn yn y pentref gan fod eglwys a chapel yma ac unigolion yn y gymdeithas sydd yn fodlon cyfrannu tuag at profiadau dysgu'r pant..

Bydd yr Ysgol yn cynnal gwasanaeth Diolchgarwch yn flynyddol yn yr eglwys a'r cyngor ysgol yn cyfarfod i drafod ac i bennu elusen i'w gefnogi. Bydd y drafodaeth yn drwyadl gyda pob aelod o'r cyngor yn cyfrannu ac yn rhoi eu barn gyda defnydd dda o resymau i gefnogi eu dewis. Fel arfer byddent yn dewis elusen sydd yn berthnasol i berson neu ddigwyddiad cyfredol ee Cymorth Cristnogol, RNLI, Ymchwil cancr. Bydd cyngerdd Nadolig yr ysgol yn digwydd yng nghapel y pentref.

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: Dda

Maes arolygu 3: Addysgu ac phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?

Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog

Mae cynllun cyd-addoli Ysgol Tudweiliog wedi ei lunio i sicrhau parhad, amrywiaeth a ffocws clir ar greddau a gwyliau Cristnogol..

Dydd Llun – gwasanaeth dosbarth – bydd plentyn yn dweud gweddi diolch

Dydd Mawrth – Athrawes CA2 - ffocws ar thema benodol am dymor (gyda cymorth y plant)

Dydd Mercher – Grŵp Agor y Llyfr / Gwirfoddolwr

Dydd Iau - Athrawes CA2 - ffocws ar thema benodol am dymor (gyda cymorth y plant)

Dydd Gwener – Athrawes CA2- Straeon Beiblaidd

Ceir cyfle yn y gwasanaethau hyn i fyfrio, holi a thrafod materion sy'n codi yn yr ysgol neu y tu allan. Mae'r cyfnodau yma yn rhoi cyfle i'r plant drafod eu teimladau, gwrandao ar eraill ac i barchu amrywiaeth barn.

Mae sawl haen i addysg grefyddol. Drwy ddilyn y Fframwaith enghreifftiol cenedlaethol ar gyfer cyflwyno addysg grefyddol i ddysgwyr 3 i 19 oed yng Nghymru gallwn gyfoethogi addysg ein disgyblion. Gyda dyfodiad y Cwricwlwm Newydd mae dysgu trawsgwricwlaidd yn elfen gryf iawn ym myd addysg. Bydd y cynllunio yn drawsgricwlaidd a fydd yn aml yn adeiladu ar wybodaeth blaenorol. Defnyddir amrywiaeth o adnoddau gan gynnwys llyfrau, eitemau ac ymwelwyr. Mae'n bwysig cadw'r pwnc yn fyw a pherthnasol i'r disgyblion a cael cyflwyniadau gwerthfawr; ar adegau byddwn yn defnyddio 'mantell yr arbenigwr' i gyflwyno sefyllfa neu broblem.

Bydd meini prawf llwyddiant yn cael eu rhannu, i waith ysgrifenedig, gyda'r disgyblion a bydd adborth i waith y plant trwy hunan-asesu, asesu cyfoedion yn ogystal â gsesiad athro.

Mae cynllunio manwl yn golygu y bydd y disgyblion yn aelodau uchelgeisiol, hyderus a gwybodus.

Yn ystod y flwyddyn diwethaf mae'r plant wedi cael amrywiaeth o brofiadau gan gynnwys storïau o'r Beibl, gwasanaethau gan aelodau o Goleg y Bala, gwasanaethau gan bregethwyr, ymchwiliadau i grefydd arall (Islam), ymweliad dysgu â'r Mosg a'r Eglwys Gadeiriol ym Mangor (CA2), hanes arweinwyr byd eang (Rosa Parks a Martin Luther King) a sut maent wedi cael effaith ar bobl.

Mae'r ysgol yn gweithio'n galed i greu unigolion sydd a gwybodaeth gynhwysfawr o'r byd o'u cwmpas. Rydym yn cynnig profiadau a gwybodaeth i'r disgyblion am ein ardal lleol, Cymru ein gwlad a'r byd. Bydd y profiadau yn rhoi cyfleoedd pwrpasol i'r disgyblion i ymarfer eu medrau llythrennedd, rhifedd a TGCH yn rheolaidd; boed yn bamffled gwybodaeth, stori crefyddol, ymchwil, drama neu boster.

Mae angen rhoi sylw i'r ffurfio dadleuon a chyfiawnhau safbwyntiau gan gydnabod bod casgliadau yn rhannol yn unig, yn amhendant ac yn agored i ddehongliadau gwahanol.

Maes safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: Dda

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

Mae Llais y plentyn yn bwysig yma yn Ysgol Tudweiliog. Mae'r rhieni, athrawon a'r plant yn cael rhoi eu mewnbwn ar beth maent eisiau ei ddysgu yn ystod thema arbennig. Wrth gynllunio fel hyn, mae'r disgyblion yn awyddus i ymchwilio a bwrw ati yn y gwersi.

Mae gan yr ysgol gysylltiadau chryf ar Parch Richard Wood yn Eglwys St Cwyfan, ble bydd y gwasanaeth Diolchgarwch yn cael ei gynnal yn flynyddol. Buom yno yn archwilio symbolau crefyddol yr eglwys, gan ganolbwyntio ar wisg Parch Wood drwy'r flwyddyn Gristnogol, symbolau yn yr eglwys e.e. Eryr ar y ddarllenfa, croesau a.y.b. Yn ddiweddar buon yn dilyn taith bywyd drwy'r eglwys gan ganolbwyntio ar wasanaeth bedydd Cristnogol. Rydym yn lwcus iawn cael eglwys mor hynafol ar garreg y drws fel petai.

Dafliad carreg o'r ysgol mae ein capel, ac fel yr eglwys mae'n bwysig iawn i fywyd yr ysgol. Byddwn yn cynnal y gwasanaeth Nadolig yno yn flynyddol, ac mae gennym gysylltiadau clos â'r Parch Olwen Williams, gan ei bod yn yr ysgol yn rheolaidd yn cynnal gwasanaethau boreol. Bob bore Mercher mae gennym wasanaeth bugeiliol wedi ei amserlennu. Bydd Parch Olwen yma yn fisol, Nia Williams o Sefydliad y Presbyteriaid yma bob hanner tymor, ac Agor y Llyfr (sefydliad dan ofal Andrew Settatee a bydd aelodau o sefydliadau Crefyddol yr ardal yn ei gefnogi) yma yn bythefnosol. Mae'r disgyblion yn mwynhau y gwasanaethau yma yn fawr iawn gan fod y straeon a gant o'r Beibl yn dod yn fyw iddynt drwy ddrama (ble mae'r plant yn cymryd rhan hefyd efo'r oedolion Agor y Llyfr), drwy gân (mae Nia Williams yn dod a'r gitâr bob tro) a trwy bypedau difyr ('Tecwyn' hefo Parch Olwen a 'Lewis' hefo Nia)

Yn dilyn y thema 'Breuddwydion' yn Ca2, bu'r plant wrthi yn ddyfal yn creu drama ar hanes Martin Luther King, ble roedd cydraddoldeb a hawliau dynol yn dod yn fyw iddynt. Cawsom gynnal gwasanaeth i weddill yr ysgol i actio'r ddrama. Yn yr un modd cafwyd ffilm fer o hanes Rosa Parks ar y bws, ble roedd y plant yn cynhyrchu, ffilmio ac action a'i dangos i weddill yr ysgol mewn gwasanaeth oedd yn dod a dewrder dros hilioldeb yn fyw.

Mae'r gwasanaethau wedi eu amserlennu yn briodol, fel i mi sôn yn gynharach mae ymwelwyr yn dod i mewn ar ddyddiau Mercher. Yna ar ddydd Llun mae gwasanaeth dosbarth i gyflwyno gair yr wythnos (geiriau ysbrydol neu foesegol megis, cyfeillgarwch, goddefgarwch, gonestrwydd.....). Ddydd Mawrth, Iau a Gwener, bydd gwasanaethau ysgol gyfan dan ofal yr athrawon. Fel arfer bydd rhain yn straeon i'r Beibl, moeswersi, neu yn hanes moesol e.e. Mari Jones a'i Beibl, neu Betsi Cadwaladr. Ar y dyddiau yma hefyd bydd y plant yn cael cyfle i gynnal gwasanaeth eu hunain. Credwn fod y ddarpariaeth yma yn gyfoethogi profiad addoli ar y cyd i'r disgyblion.

O bryd i'w gilydd, ar ddiwedd gwasanaeth bydd y disgyblion yn cael cyfle i arwain y weddi ar y diwedd i gael myfyrio ar yr hyn maent wedi ei ddyngu y bore hwnnw. Credwn fod hyn yn ffordd arbennig i ddechrau'r plant i fyfyrion ar eu credoau a'r gwerthoedd eu hunain. Os, ar unrhyw adeg yn niwrnod yr ysgol, bydd y plant angen amser i fyfyrion a meddwl, rydym wedi paratoi llecyn tawel yn yr ardd gyda meinciau, clychau bach a baneri, ble cant fynd yno.

Gan fod eu profiad o'r capel a'r eglwys, a'r unigolion sydd yn ymwneud a'r sefydliadau yma yn gryf iawn, ac eu bod wedi cael y profiad o ymweld â'r mosg ym Mangor, buasai taith i Synagog yn ddiddorol iawn iddynt er mwyn ehangu eu gwybodaeth ar fywyd ysbrydol yr Iddewon. Buasai hyn yn gallu dod ochr yn ochr pan fyddwn yn gweithio ar thema yr ail ryfel byd efallai.

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy

/

Nac ydy

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: Dda

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?

Mae'r arweinydd pwnc yn y rôl ers blynnyddoedd bellach, ac felly yn brofiadol wrth arwain y pwnc yn yr ysgol. Mae'r ddwy athrawes yn cyd-drafod a chydgynllunio yn dymhorol wrth baratoi ar gyfer gwarsi trawsgwricwlaidd) ac yn bythefnosol wrth drefnu gwarsi. Byddwn yn monitro y pwnc bob dwy flynedd. Yn nhymor yr Haf, daeth y dalgylch ynghyd i gyd-gynllunio project thematig. Daeth llawer o syniadau difyr a defnyddiol o'r profiad hwn, ar gobaith yw cael gwneud yr un math o brosiect y tymor nesaf.

Buom yn lwcus fel ysgol yn ddiweddar, ble cafwyd rhodd gan y Gymdeithas rieni i wario ar adnoddau Addysg Grefyddol yn yr ysgol. Ar gyfer Ca2, buddsoddwyd yn y pecyn 'Cwestiynau Pwysig mewn Crefydd' sydd wedi bod yn adnodd gwerthfawr gan fod unedau o waith ynddo yn barod ar gyfer y cwestiynau penodol. Hefyd cawsom y cyfle i brynu'r llyfrau 'Archwilio credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol, Cristnogaeth, Islam, Iddewiaeth.

Yn y CS, buddsoddwyd yn y pecyn 'Parchedig Puw a Pwllyn' gan Gill Vaisey. Mae'r llyfrau yn ddifyr ac yn dod ac arferion bywyd Cristnogol yn fyw a diddorol i'r plant drwy fywyd Pwllyn y gath fach ddiereidus. Mae'r holl adnoddau Addysg Grefyddol wedi eu lleoli yn ganolog yng nghyntedd yr ysgol ar gyfer hwylustod i'r ddau ddsbarth. Caiff y rhieni eu hysbysu am yr hawl i dynnu plant o'r gwersi Addysg Grefyddol neu'r Gwasanaethau drwy lawlyfr yr ysgol sy'n cael ei ddsbarthu ar ddechrau'r flwyddyn addysgol. Hyd yma nid oes neb wedi gwneud cais i eithrio eu plant.

Heb os, y profiad gorau a gafodd y disgyblion y flwyddyn diwethaf o fewn y gwersi Addysg Grefyddol oedd ein taith i Fangor. Cafwyd profiad bythgofiadwy o'r ymweliad a'r mosg a'r gadeirlan, ble cawsom groeso twym galon, tystio gweddio a defodau, a sylweddoli y tebygrwydd rhwng dwy grefydd yma yn lleol. Wedi dod nol i'r ysgol roeddynt yn ysu i gael ymchwilio mwy i grefydd Islam.

Gan fod y profiad hwn wedi bod mor werthfawr, credwn y buasai trip i synagog leol yn cyfoethogi eu dealltwriaeth o grefydd arall yn y dyfodol.

Nodiadau:

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: Da

Agweddau i gael sylw	Camau gweithredu	Pwy ?	Erbyn pryd?
		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	

Arfarniad crynodol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

Cryno! Tua 50 o eiriau.

Enw'r pennaeth Einir Davies
Llofnod y pennaeth *Einir Davies*
Dyddiad: Medi 25ain, 2019

Enw'r Ysgol: Ysgol Llandygai Rhif: 3013

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

- Datblygir sgiliau, gwybodaeth a dealltwriaeth am Gristnogaeth a chrefyddau amrywiol.
- Mae'r gwerthoedd Cristnogol yn cael eu cyflwyno mewn gwersi, cyd- addoliad, cyfnodau myfyrio ac yn sail i weithredoedd beunyddiol yr ysgol.
- Mae'r testunau/ themau yn cynnig cyfleoedd i ddisgyblion ddilyn trywyddau ymholi drwy ymateb i gwestiynau mawr yn ymwneud ag Addysg Grefyddol.
- Drwy ddefnydd o arteffactau, ymweliadau addysgol, cydweithio ysgol i ysgol, straeon Beiblaidd a chydweithio agos gyda'r Esgobaeth, ca'r disgyblion brofiadau creadigol sydd yn eu hannog i holi, ymchwilio ac ystyried y cwestiynau mawr.
- O ganlyniad, ceir ymatebion hyderus ac aeddfed gan y disgyblion sydd yn datblygu parodrwydd i fynegi barn am gredoau, dysgeidiaethau ac arferion gan ddangos parch.
- Mae'r sygol wedi cyflwyno llyfrynuau porffor i'r disgyblion gwblhau eu gwaith Addysg Grefyddol. Ynddynt ceir stôr o dystiolaeth trawsgwricwlaidd safonol sydd yn adlewyrchu'r pedwar diben a'r 6 maes dysgu a phrofiad.

O graffu ar lyfrau gwelir bod:

- Mewn llawer o lyfrau mae safonau cyrhaeddiad dysgwyr yn unol â phynciau craidd ac mae nifer sylweddol yn ennill graddau uwch.
- Mewn llawer o lyfrau mae'r cyrhaeddiad yn uchel a gwneir cynnydd buan o ran datblygu dealltwriaeth o Gristnogaeth ac ystod eang o gredoau crefyddol.
- Yn llawer o'r llyfrau gwelir fod y dysgwyr yn cael eu hysbrydoli gan y pwnc ac maent yn dysgu'n eithriadol o dda. Maent yn datblygu ac yn gwneud defnydd da iawn o ystod eang o sgiliau lefel uwch i ymholi, dadansoddi, dehongli, gwerthuso a myfyrio ar eu dealltwriaeth o effaith crefydd ar gredinwyr.
- Mewn llawer o lyfrau mae dysgwyr yn creu argraff yn y ffordd y maent yn defnyddio eu creadigrwydd a'u gwreiddioldeb i ddefnyddio eu gwybodaeth a'u sgiliau AG ar gyfer eu myfyrdodau personol eu hunain ynglŷn â chwestiynau ar ystyr a diben.
- Mewn llawer o lyfrau mae'r rhan fwyaf o'r cyfleoedd yn rhagorol ac yn gyson dda bob amser.
- Mewn llawer o'r llyfrau gwneir defnydd effeithiol o asesu i lywio'r addysgu a'r dysgu mewn AG.
- Yn y rhan fwyaf o'r llyfrau mae AG yn cael proffil uchel yng nghwricwlwm yr ysgol ac mae gweithgareddau dysgu'n darparu'n llawn ar gyfer anghenion yr holl ddysgwyr.
- Mewn llawer o'r llyfrau mae cwricwlwm AG yn gyfoethog ac amrywiol ac yn galluogi dysgwyr i gaffael gwybodaeth drylwyr a dealltwriaeth o'r ffydd Gristnogol trwy ystod eang o gyfleoedd dysgu.
- Mewn llawer o'r llyfrau mae cwricwlwm AG yn rhoi cyfleoedd i ddysgwyr ddeall a gwneud cysylltiadau rhwng credoau, arferion a systemau gwerthfawrogi'r ystod o gredoau a astudir.
- Yn y rhan fwyaf o'r llyfrau ceir cysylltiadau â gwerthoedd Cristnogol yr ysgol a datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol wrth wraidd y cwricwlwm AG a chânt effaith sylweddol ar ddysgwyr.

Cyd-addoli:

- Mae'r pennaeth a'r corff llywodraethol yn gweithredu i sicrhau bod yr anghenion statudol ar gyfer addoli ar y cyd yn cael eu dilyn. Mae'r addoli ar y cyd yn eitem reolaidd ar y cynllun gwella ysgol.
- Mae camau wedi eu cymryd er mwyn sicrhau fod ansawdd yr addoli sy'n cael ei ddarparu ar gyfer y disgyblion o safon dda iawn.
- Mae trefn gadarn cyd-addoli yr ysgol wedi sicrhau bod cyswllt agos iawn gyda'r Eglwys wedi ei feithrin sydd yn adlewyrchu ein cymeriad Cristnogol.
- Defnyddir arteffactau, themâu, cerddoriaeth, amser tawel wrth gyd-addoli.
- Rydym wedi cymryd camau i ddatblygu ymateb y dysgwyr i addoli ar y cyd, e.e. ydyn nhw'n gwrando, yn ymateb yn rhwydd, yn ymuno yn y canu, y gweddïo a'r myfyrdod, yn dangos parch a mwynhad drwy arsylwi sesiynau myfyrio ac addoli ar y cyd.
- Mae ymatebion ac ymddygiad bron pob un o'r dysgwyr i'w canmol yn ystod y cyfarfodydd ac mae'n fodd o feithrin ymdeimlad o berthyn.
- Mae nodweddion canolog cyd-addoli yn cael eu cynnwys ymhob addoliad ac wedi cael effaith gadarnhaol ar draws y ddau gyfnod allweddol.
- Rydym wedi integreiddio cyfleoedd i ddysgwyr gyfrannu at yr addoliad (e.e. darlenniadau, drama, gweddïau, cerddoriaeth), sydd yn ei dro wedi meithrin perchnogaeth dros y cyfnodau gan y disgyblion.
- Rydym wedi sicrhau ei bod hi'n amlwg i ymwelwyr bod yr ysgol yn ysgol eglwys drwy ddatblygu perllan yr ysgol i fod yn fangre ysbrydol / gweddïau ac arteffactau crefyddol yn amlwg yno.
- Mae manau priodol i annog myfyrdod a gweddi yn amlwg o amgylch yr ysgol sydd yn estyn cyfleoedd i ddisgyblion a rhanddeiliad yr ysgol i wneud defnydd ohonynt i fyfyrion/ gweddïo.
- Mae'r ysgol yn gweithredu mewn awyrgylch creadigol sydd wedi ei sylfaenu ar werthoedd Cristnogol craidd. Ceir naws ysbrydol arbennig o fewn y cyfnodau addoli.
- Gwerthfawrogi cyfraniad gwerthfawr y ficer lleol ar gyfer hyrwyddo'r gwerthoedd yn ei wasanaethau wythnosol yr Adran Iau yn ogystal â'r meysydd eraill ym mywyd a chymuned yr ysgol.
- Sicrhau fod y cyfnod o gyd-addoliad yn cwmpasu amrediad eang o themâu Cristnogol gyda phwyslais cryf ar werthoedd Cristnogol yr Ysgol a dathliadau Cristnogol. Mae hyn yn sicrhau fod gan y disgyblion ddealltwriaeth dda o natur addoli, y ffydd, y traddodiadau ac arferion Cristnogol.
- Mae cynllun cyd-addoli wedi ei lunio i sicrhau parhad, amrywiaeth a ffocws clir ar gredoau a gwyliau Cristnogol. Cenir amrywiaeth o emynau yn ein gwasanaethau.
- Drwy ein gwasanaethau, ein cynllun gwaith Addysg Grefyddol ein cynlluniau PIVOTAL ac ABaCh mae'r disgyblion yn cyfrannu'n effeithiol drwy drefnu cyfraniadau ymlaen llaw, rannu teimladau ar y pryd a thrwy fyfyrion ar yr hyn a drafodwyd. Cant gyfle hefyd i fyfyrion ar fywydau eu hunain a bywydau pobl eraill, ystyried cwestiynau sylfaenol bywyd a myfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain.
- Cynhelir gwasanaeth ysgol gyfan, Adran Iau, a'r cyfnod Sylfaen yn wythnosol yn yr Ysgol. Ceir cyfle yn y gwasanaethau hyn i fyfyrion, holi a thrafod materion sy'n codi yn yr ysgol neu y tu allan. Mae'r cyfnodau yma yn rhoi cyfle i'r plant drafod eu teimladau, gwrando ar eraill ac i barchu amrywiaeth barn.
- Mae'r disgyblion yn cyd-adrodd gweddi foreuol, gweddi cyn cinio a gweddi ar ddiwedd y dydd.
- Cynhelir gwasanaeth Cyfnod Allweddol Dau ar fore Mawrth, Cyfnod Sylfaen ar brynhawn Mawrth a chynhelir gwasanaeth Ysgol Gyfan ar fore Gwener.
- Cynhelir cyfnodau myfyrio cyn cinio ar ddydd Mercher yn y dosbarthiadau.

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: **RHAGOROL**

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?***Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?***

- Mae Ysgol Llandygai yn gymuned ddiogel sy'n darparu gofal, cymorth ac arweiniad o'r safon uchaf i'w holl ddisgyblion.
- Mae'r disgyblion yn cael cyfle i gyfrannu al eu lles eu hunain ac eraill.
- Maent yn ddealusol iawn ac yn cymryd i ystyriaeth teimladau, emosiynau a safbwyntiau eraill.
- Mae'r disgyblion â sgiliau cymdeithasol arbennig sydd yn meithrin dealltwriaeth o deimladau, credoau a gwerthoedd eraill.
- Mae'r ysgol wedi creu grwpiau effeithiol o ddisgyblion sydd yn canolbwyntio ar elfennau i'w datblygu yn yr ysgol. Mae Llais y Plentyn yn elfen gref o fewn yr ysgol. Ceir grwpiau 'Y Criw Ysbrydol' sydd yn canolbwyntio ar ethos grefyddol yr ysgol, 'Y Dreigiau Doeth' sydd yn gyfrifol am ddatblygiadau'r Gymraeg, 'Y Gofalwyr Gwyrdd' sydd yn canolbwyntio ar ddatblygiadau Eco, 'Derwyddon y Cyfrifiaduron' sydd yn sicrhau diogelwch eu cyd-ddisgyblion ar-lein ac yna'r 'Ieuanc Iach' sydd yn gyfrifol am lechyd a Lles ein disgyblion.
- Mae'r Criw Ysbrydol wedi bod yn cydweithio i gynllunio a chreu gardd fyfyrion i'r ysgol fel man all rhanddeiliad yr ysgol fynd iddi i fyfyrion.
- Mae'r ysgol wedi ennill gwobr efydd Sustrans am eu hymdrechion i gyrraedd yr ysgol mewn modd gwyrdd.
- Mae'r Gofalwyr Gwyrdd wedi bod wrthi'n brysur yn meddwl am ffyrdd i ofalu am ein hamgylchedd.
- Ceir cyfle i ddisgyblion rannu eu pryderon yn anhysbys, o fewn y blwch 'Blwch Bwrw Bol'. Ceir posteri gweledol o amgylch yr ysgol gan Asiantaethau elusennol megis, NSPCC, Barnados, sy'n hyrwyddo rhannu pryderon. Mae Addysg Bywyd a Pherthnasedd wedi'i strwythuro'n dda a rhydd gyfle i'r dysgwyr drafod agweddau sy'n ymwneud â pharchu'r corff a dangos parch at eraill, yn gorfforol a geiriol.
- Hyrwyddir Llais y Plentyn yn effeithiol yn yr ysgol, ac mae disgyblion CA2 yn cael eu cynrychioli'n dda gan y Cyngor Ysgol.
- Mae'r drefn o ddelio a monitro achosion o bryder yn effeithiol. Mae pob un aelod o staff yr ysgol yn ymwybodol o'r drefn o ddelio ag aflonyddwch neu fwlio.
- Mae rhaglen astudio ABACh yr ysgol yn rhoi pwyslais arbennig ar sgiliau bywyd, ac yn tynnu sylw at gadw meddwl a chorff iach. Ceir ymweliadau cynhaliol ar gyfer atgyfnerthu eu gwybodaeth a dealltwriaeth.
- Gwneir defnydd effeithiol o asiantaethau allanol er mwyn ymdrin ag agweddau sy'n ymwneud â gofal a lles disgyblion, yn yr ysgol a'r cartref.
- Mae gan bron pob un o ddisgyblion y CS a CA2 wybodaeth dda am fwyta'n iach, ffitrwydd a diogelwch. Mae rhan fwyaf o ddisgyblion CA2 yn ymwybodol o weithdrefnau Cynllun Ysgol Iach ac wedi dilyn rhaglenni amrywiol.
- Mae gan y rhan fwyaf o'r disgyblion ar draws yr ysgol wybodaeth dda o reolau er mwyn lles a diogelwch a'r dylanwadau sy'n gallu effeithio ar fywyd iach – e.e. ysmegu, yfed, cyffuriau. Dengys holiaduron y rhieni bod bron pob un yn credu bod darpariaeth yr ysgol yn dda iawn.
- Mae cynllun manwl o weithgareddau Addysg Bywyd a Pherthnasedd wedi'i roi ar waith yn yr ysgol gan roi sylw i'r disgyblion ddatblygu hunanymwybyddiaeth, hunan-barch, datblygiad corfforol a'r mathau o ymddygiad derbynol ac annerbyniol mewn cymdeithas. Rhoddwyd gyfle i'r Cyngor Ysgol drafod cynnwys y Polisi Addysg Bywyd a Pherthnasedd a chyfrannu at ei gynnwys. Mae defnydd yr ysgol o Raglen *SENSE* yn ogystal ag adnodd newydd 'Tyfu Fyny', wedi gwreiddio'n gadarn ac effeithiol iawn yng nghwricwlwm yr ysgol fel modd o gyflwyno rhaglen gynhwysfawr ar Addysg Rhyw a Pherthnasedd i ddisgyblion hynaf yr ysgol flynyddol. O ganlyniad mae gan y dysgwyr ddealltwriaeth dda o'r agwedd ac yn gallu trafod materion yn agored gydag aeddfedrwydd.
- Mae'r ysgol hefyd wedi gwreiddio cynllun Gwerthoedd Teulu sydd yn plethu gyda gwerthoedd Cristnogol yr Eglwys. Mae gwaith ar y gwerthoedd hyn yn cael ei gynllunio'n fisol o fewn y dosbarthiadau.
- Mae'r gwerthoedd newydd penodol sydd yn plethu â pholisi disgyblaeth newydd yr ysgol mewn bodolaeth

sef: Parchu pawb a phopeth, anelu tua'r sêr a bod yn ddiogel. Hyn yn deillio o hyfforddiant Pivotal ar ddisgyblaeth effeithiol. O ganlyniad, mae ymddygiad yr ysgol wedi gwella ond mae lle i wella eto yn y maes hwn. **Mae'r rhaglen yn gweithio ar 5 pilar sydd yn plethu â chynllun Gwerthoedd Teulu a'r Cynllun Gwerthoedd Cristnogol sydd yn canolbwyntio ar 12 o werthoedd.**

- Mae ymddygiad y disgyblion yn rhagorol. Mae'r disgyblion yn gyfeillgar tuag at ei gilydd, yn gwrtais â staff yr ysgol ac oedolion sydd yn ymweld. Maent yn gefnogol iawn i'w gilydd a cheir ymdeimlad o deulu cyfeillgar o fewn yr ysgol. Ceir ymdeimlad hapus a bugeiliol ynddi. Mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn dangos diddordeb yn eu gwaith, gydag agweddau positif ynglŷn â'r dysgu. Mae eu gallu i gynnal y canolbwyntio ac i ymgymryd â thasgau yn dda.
- Mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn dangos diddordeb yn eu gwaith, gydag agweddau positif ynglŷn â'r dysgu. Gwrandewir ar lais y plentyn er mwyn gwella agweddau addysgol ac allgyrsiol yr ysgol. Mae'r ysgol yn rhoi cyfle rhagorol i ddisgyblion leisio eu barn ynghylch yr addysg a ddarperir yn yr ysgol. Mae'r Cyngor Ysgol yn gwneud penderfyniadau gwerthfawr er mwyn datblygu agweddau o'r ysgol ac maent yn edrych ar feysydd yn y CGY, megis yr Iaith Gymraeg, Siarter Iaith yn ogystal â mentergarwch. Rhoddir cyfle i'r aelodau'r Cyngor Ysgol i ddatblygu sgiliau bywyd ac mae'r Pwyllgor yn ffynhonnell codi arian at ddibenion penodol o fewn yr ysgol.
- Mae llawer o'r plant yn gyfeillgar tuag at ei gilydd mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol. Mae'r plant yn gefnogol iawn i'w gilydd a cheir ymdeimlad o deulu cyfeillgar o fewn yr ysgol.
- Mae'r ysgol yn ymdrechu'n galed i godi arian i gefnogi elusennau amrywiol megis Plant Mewn Angen, Diabetes, Tenovus.
- Hyrwyddir ethos croesawgar, drws agored yn yr ysgol, a rhoddir pwyslais ar feithrin y gwerthoedd Cristnogol.
- Mae'r Ysgol wedi integreiddio fframwaith 'Family Values Scheme' sydd yn plethu ac egwyddorion Crefyddol yr ysgol.
- Mae'r rhaglen PIVOTAL wedi gwreiddio yn drwyadl yn yr ysgol ac mae pob disgybl yn llawn ymwybodol o'r dair rheol sef 'Anelu at y sêr, bod yn ddiogel a Pharchu pawb a phopeth.'
- Mae pob gwers yn amlygu rheolaeth dda a pherthynas dda a'r plant.
- Mae'r disgyblion yn cymryd rhan mewn gwasanaethau amrywiol yn yr eglwys lleol, megis gwsanaeth y Pasg, Diolhgarwch a'r Nadolig.
- Mae'r ysgol yn cynllunio themau i ddilyn trywyddau ymholiad megis Botswana, Pa mor bwysig yw dwr mewn crefydd, Bywyd ar ôl marwolaeth?

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **RHAGOROL**

Maes arolygu 3: Addysgu ac phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?

Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog

- Mae'r athrawon yn darparu ystod eang o brofiadau dysgu cyfoethog sy'n ennyn diddordeb y disgyblion yn llwyddiannus.
- Ceir enghreifftiau pwerus o waith megis Hapusrwydd yw, Adnabod cwestiynau syflfaenol bywyd, beth mae'r Beibl yn ei ddweud am gariad, Credoau Sikh am y cread, Crefydd yn erbyn gwyddoniaeth, Hanes Creu yr Hindwaid, Dewi Sant, Y Grawys, Sut mae pobl yn dtahlu'r Pasg, Yr Wythnos Sanctaidd, Neges Heddwch ac Ewyllys Da, defnyddio ein llais fel arf, Hawliau plant a chyfrifoldeb.

- Cyfoethogir eu profiadau yn effeithiol drwy'r defnydd rheolaidd a wneir o ymwelwyr ac ymweliadau, megis â'r eglwys leol, y Gadeirlan, cydweithiol gydag Ysgolion Eglwys Lleol.
- Mae cynlluniau'r cwricwlwm yn seiliedig ar themâu diddorol ac mae'r disgyblion yn cyfrannu syniadau am gynnwys y rhaglenni dysgu yn briodol.
- Gwneir defnydd priodol o'r ardaloedd awyr agored i gyfoethogi profiadau dysgu'r disgyblion yn bwrpasol gan gynnwys yr ardd fyfyrion.
- Mae egwyddorion y cwricwlwm newydd i Gymru ar waith yng nghyfnod allweddol 2, gyda phwyslais da ar yr angen i adeiladu ar fedrau, profiadau a gwybodaeth y disgyblion ar eu taith drwy'r ysgol.
- Mae cynlluniau'r athrawon ar gyfer datblygu medrau llythrennedd a TGCh y disgyblion yn fanwl a phwrpasol o fewn ddysg grefyddol.
- Mae'r staff yn adnabod y disgyblion yn dda iawn ac yn eu hannog i wneud eu gorau o fewn awyrgylch gynhaliol a chefnogol.
- Mae rhan fwyaf yr athrawon yn llwyddo i ennyn diddordeb y disgyblion yn dda trwy gynnig amrywiaeth diddorol o weithgareddau.
- Ar draws yr ysgol, mae'r athrawon yn rhannu amcanion dysgu a meini prawf llwyddiant y gweithgareddau yn effeithiol gyda'r disgyblion.
- Mae'r cymorthyddion yn gaffaeliad i'r ysgol ac yn cefnogi unigolion a grwpiau o ddysgwyr yn effeithiol o fewn y dosbarthiadau. Mae nodweddion gorau'r addysgu, sy'n amlwg mewn dros hanner y dosbarthiadau, yn seiliedig ar ddisgwyliadau uchel yr athrawon.
- Yn y dosbarthiadau hyn, maent yn holi'n fedrus er mwyn datblygu ymhellach ymatebion a dealltwriaeth y disgyblion ac mae cyflymder da i'r gwersi.
- Maent yn rhoi cyfleoedd da i'r disgyblion asesu eu gwaith eu hunain, sydd yn cryfhau eu dealltwriaeth o sut i wneud gwelliannau. Mae adborth yr athrawon yn dathlu llwyddiannau'r disgyblion ac yn dangos iddynt sut i wella'u gwaith yn adeiladol.

Maes safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **RHAGOROL**

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

- Mae'r cyfnodau myfyrion sydd ar waith yn sicrhau fod disgyblion yr ysgol yn cael cyfleoedd addas i fyfyrion ar eu bywydau a/ neu ddigwyddiadau arbennig.
- Mae'r cyfnodau myfyrion yn arwain at drafodaethau aeddfed ymysg y disgyblion- gellir arwain a chefnogi digybl ymhellach yn dilyn cyfnod o drafodaeth.
- Mae'r ardaloedd gweddio / myfyrion amrywiol sydd o fewn yr ysgol yn rhoi cyfle arbennig i ddisgyblion fynd ati'n anibynnol i fyfyrion/ gweddi sydd yn elfedn o ragoriaeth yn Llandygai.
- Mae trefniadau'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol yn effeithiol iawn.
- Mae grwpiau llais y plentyn amrywiol sydd ar waith yn canolbwyntio ar hawliau disgyblion ond yn ogystal y cyfrifoldebau sydd yn dod gyda'r hawliau sydd yn arwain at greu cymuned ofalgar o fewn yr ysgol. Mae gan bawb rhan i'w chwarae i greu cymuned hapus.
- Mae'r blwch bwrw bol yn adnodd arbennig yn yr ysgol sydd yn cael ei ddefnyddio gan ddisgyblion i ddwyn sylw'r athrawon at bryder.

- Mae darpariaeth yr ysgol i gefnogi disgyblion yn effeithiol tu hwnt yn enwedig drwy rôl yr Uwch gymhorthydd ELSA.
- Mae rhaglen y Llofnod Dysgu Teulu yn arf effeithiol i gefnogi disgyblion a'u teuluoedd.
- Cydweithir yn effeithiol gydag asiantaethau allanol amyrwiol.
- Mae polisiau ar waith gyda gogwydd crefyddol iddynt ar waith yn yr ysgol megis y polisi disgyblu, addysg bywyd a pherthnasedd, cyd-addoli.

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy

✓

Nac ydy

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: **RHAGOROL**

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?

- Mae gan y pennaeth weledigaeth glir sy'n cael ei rhannu yn effeithiol iawn gyda holl staff yr ysgol. Gwelir y weledigaeth hon ar furluniau yn nerbynfaf yr ysgol. Mae'r gwerthoedd Cristnogol yn wraidd i'r holl a wnawn yn Llandygai.
- Mae gan yr ysgol gyfeiriad strategol cryf gyda'r Gwerthoedd Cristnogol, lles a deallusrwydd emosiynol disgyblion ynghyd â datblygiad dysgu ac addysgu blaengar yn ganolbwynt i'w gweithrediadau.
- Mae'r arweinyddiaeth yn seiliedig ar bennu cyfeiriad strategol eglur sy'n sail i holl weithgareddau'r ysgol.
- Mae'r weledigaeth yn glir, sef, 'Anelu at Ragoriaeth' sydd yn gosod safonau uchel ar gyfer pob rhanddeilydd o fewn yr ysgol. Credwn mai dyna sydd wrth wraidd safonau, ethos a chyflawniad priodol. Scirhewn fod safon gwaith o fewn Addysg Grefyddol o ganlyniad yn rhagorol ac yn cyd berfformio â llythrennedd, rhifedd a TGCh.
- Mae'r cyfeiriad strategol yn cael ei weithredu trwy bum blaenoriaeth yn y CGY. Wrth weithio tuag at y cyfeiriad strategol a'r blaenoriaethau cytunedig â'r Pennaeth yn ddi-ildio wrth gyfleu disgwyliadau uchel iawn ar y rhai mae'n eu rheoli. Mae is-flaenoriaeth yn y Cynllun Gwella Ysgol eleni yn cyfeirio at elfennau Crefyddol sydd angen eu datblygu yn yr ysgol.
- Wrth hunan arfarnu cyfeiriad Cristnogol yr Ysgol ychwanegwyd blaenoriaeth i CDY sydd yn cynnwys cynllun penodol i HUNAN ARFARNU a datblygu cymeriad Cristnogol yr Ysgol. Y mae'r cynllun yn cynnwys camau gweithredu pendant ac yn gosod amserlen bendant i'w ddilyn. Y mae'r llywodraethwyr yn monitro'r cynnydd yn eu cyfarfodydd.
- Y mae staff yr Ysgol a'r llywodraethwyr yn ymateb yn llawn i anghenion addysgol pob plentyn gan gynnwys y rhai sydd ar gofrestr ADY. Drwy wneud hyn sicrhawn ein bod yn cydnabod cymeriad Cristnogol yr Ysgol drwy greu ethos sydd yn cefnogi dysgu effeithiol.
- Mae holl randdeiliaid yr ysgol, staff, disgyblion, rhieni a llywodraethwyr yn llwyr ymwybodol o weledigaeth ac amcanion y pennaeth a'r ysgol.
- Mae holl flaenoriaethau'r CGY yn gyfuniad o flaenoriaethau cenedlaethol a lleol, yn feintiol ac yn fesuradwy ac yn cynnwys cyllid i sicrhau hyfforddiant staff, ymweliadau gydag ysgolion neilltuoel neu adnoddau ar gyfer gwelliant yn y ddarpariaeth. Dyma hanfodion 'Anelu at Ragoriaeth'.
- Er mwyn hyrwyddo'r gwaith tîm, mae'r Pennaeth wedi sefydlu systemau cyfathrebu effeithiol i sicrhau ymrwymiad i'r cyfeiriad strategol a'r drefn hunan-arfarnu.
- Mae gan yr ysgol stôr o bolisiau amyrwiol a gaiff eu hadolygu gan y Corff Llywodraethol yn unol â system mapio effeithiol yr ysgol. Adlewyrcha'r polisiau y Gwerthoedd Cristnogol.
- Mae pob plentyn yn ymwybodol o amcanion cyffredinol yr ysgol i Barchu pawb a phopeth, Anelu at y Sêr a Bod yn ddiogel. Mae'n ran greiddiol o fywyd yr ysgol ac yn cael effaith ar safonau ynghyd a datblygu sgiliau cymdeithasol y disgyblion.

- Mae'r UDRh yn atgyfnerthu cyfeiriad strategol yr ysgol yn llwyddiannus iawn ac yn cael effaith gadarnhaol ar ddeilliannau disgyblion ac ansawdd yr addysgu. Mae'r tîm arwain, yn atebol am arwain meysydd penodol o'r cynllun gwella ysgol. Maent yn cwrdd yn wythnosol o fewn eu hadrannau, ac o ganlyniad yn pennu ffordd glir ymlaen i'r ysgol. Mae'r tîm yn dadansoddi gwaith yr Ysgol yn arfarnol er mwyn datblygu'r weledigaeth strategol ymhellach. O ganlyniad, mae ganddynt ddealltwriaeth dda iawn o gryfderau'r Ysgol yn ogystal â'r meysydd sydd angen gwella. Maent yn gweithredu ar y deilliannau hyn yn gyflym er mwyn mynd i'r afael ar unrhyw ddiffygion neu wendidau sy'n codi.
- Mae'r staff addysgu ac aelodau allweddol o'r staff atodol yn cwrdd yn wythnosol i drafod a derbyn hyfforddiant ar agweddau o Addysgu a Dysgu, hunanwerthuso ac i rannu arfer dda. Maent yn arwain agweddau fel craffu ar lyfrau disgyblion ac ar gynlluniau gwaith ei gilydd er mwyn sicrhau cysondeb mewn darpariaeth ar draws yr Ysgol yn ogystal â chywirdeb wrth asesu gwaith disgyblion. Mae'r arfer effeithiol hwn o ddatblygu medrau arweinyddol, hefyd yn cael dylanwad da ar yr addysgu drwy'r Ysgol.
- Mae gwirfoddolwyr o'r gymdeithas leol yn cyfrannu at waith cwricwlaidd i wella sgiliau darllen y disgyblion. Mae hyn yn cael effaith gadarnhaol ar feithrin a chynnal diddordeb a mwynhad y disgyblion at ddarllen yn ogystal â chodi eu hyder yn eu gallu i drafod testun. Mae'r ysgol yn manteisio ar sgiliau pobl o fewn y gymuned er mwyn cyfoethogi profiadau'r dysgwyr, ac ar yr un pryd, datblygu ethos cymunedol. Gwelir hyn drwy wahodd aelodau o'r gymuned yn siaradwyr gwadd ac estyn gwahoddiad i bensiynwyr y pentref ddathlu Dydd Gŵyl Dewi mewn gwledd o ganu.
- Mae'r ysgol yn cyfathrebu'n dda efo'r rhieni a'r gymuned ehangach mewn ystod eang o gyfryngau e.e. newyddlen, gwefan ysgol, Papur Bro, negeseuon destun, llythyrau wythnosol y CS, llyfryn themâu tymhorol yr Adran Iau, Trydar, ClassDojo, adroddiadau blynyddol, nosweithiau rhieni, Llawlyfr yr ysgol a gohebiaeth am weithgareddau'r tymor.
- Ceir perthynas dda ac adeiladol gyda sefydliadau eraill gan gynnwys ysgolion eraill o fewn y Dalgylch e.e. CDB ar gyfer datblygu egwyddorion AaGD er mwyn gwella cyflawniadau'r dysgwyr, yn ogystal â chynnig lleoliadau myfyrwyr o'r colegau lleol ac ysgolion Uwchradd.
- Mae'r trefniadau pontio a gytunir gan yr ysgolion clwstwr a'r ysgolion uwchradd lleol yn galluogi disgyblion hŷn i baratoi'n dda ar gyfer y cyfnod nesaf yn eu haddysg. Mae'r strwythur drosglwyddo disgyblion parthed y bartneriaeth Gynradd /Uwchradd yn effeithiol er lles y disgyblion. Cynhelir cyfarfodydd â rhieni disgyblion ag ADY gyda'r Cyd-gysylltydd Uwchradd a'r ysgol yn ystod tymor yr haf . Mae'r drefn flynyddol hon yn effeithiol ar gyfer sicrhau'r ddarpariaeth orau cyn i'r disgybl drosglwyddo i'r Sector Uwchradd.
- Mae'r llywodraethwyr yn derbyn adroddiadau ysgrifenedig yn dymhorol ar y blaenoriaethau yn y CGY ac felly yn ymateb i'r hyn sydd wedi ei gynllunio ar gyfer pob pwynt asesu.
- Mae'r aelodau penodol o'r Corff Llywodraethol yn ymweld ag arweinwyr y blaenoriaethau er mwyn trafod datblygiadau mewn cyswllt a'r blaenoriaethau er mwyn adrodd arnynt. Mae hyn yn broses o herio a chefnogi'r arweinwyr pwnc gan feithrin perthynas beirniadol broffesiynol gan gytuno ar dargedau fel rhan o linell atebolrwydd cadarn.
- Mae'r Pennaeth wedi cyflwyno timau o ddisgyblion i feithrin Llais y Plentyn yn yr ysgol. Cafodd y 'Criw Ysbrydol' eu cyflwyno yn yr ysgol y llynedd a fyth ers hynny maent wedi bod yn gweithio'n galed ar syniadau cyffrous a diddorol i ddatblygu ethos grefyddol yr ysgol. Mae hon, yn ddiamau, yn elfen rhagorol i waith yr ysgol.
- Mae'r Pennaeth wedi gweithio'n ddiwyd i gryfhau'r bartneriaeth rhwng ysgolion eglwysig eraill. Cynlluniwyd taith Addysgol eglwysig yn ddiweddar ble cafodd disgyblion Ysgol Llandygai, Ysgol y Faenol ac Ysgol Cybi gyfle i arsylwi a chraffu ar arferion da i'w mabwysiadu o fewn eu hysgolion. Roedd effaith y cyfle yn rhgaorol wrth i nifer o'r disgyblion adrodd am eu boddhad o feithrin cyfeillgarwch newydd. Maent yn dymuno parhau gyda'r cydweithio i greu Cryno Ddisg o gerddoriaeth. Mae'r ysgol wedi cydweithio ag Ysgol Penboyr yn yr un modd i rannu arferion da.
- Ceir ymweliadau gan ysgolion eglwysig eraill i graffu ac arsylwi ar arferion effeithiol sydd ar waith yn Llandygai.
- Mae'r Pennaeth wedi cyflwyno llyfrau porffor arbennig i'r disgyblion gwblhau eu gwaith Addysg Grefyddol/ Cyfnodau myfyrio ynddyn nhw. O ganlyniad, mae statws i'r gwaith ac mae'r disgyblion yn falch iawn o'r hyn

maent wedi eu cyflawni ynddynt.

- Ceir ymweliadau amrywiol gan aelodau o'r Esgobaeth sydd yn ffordd o ddatblygu ymhellach at bartnariaethau strategol yr ysgol sy'n sicrhau bod statws eglwysig yr ysgol ynghyd â'r Gwerthoedd Cristnogol yn flaenoriaeth gennym.

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: **RHAGOROL**

Agweddau i gael sylw	Camau gweithredu	Pwy?	Erbyn pryd?
Ystryied defnydd o'r Maes Llafur Addysg Grefyddol Eglwysig o fewn yr ysgol.	Cynnal trafodaeth yn y Cyfarfod Corff Llywodraethol nesaf.		
Datblygu rôl rhanddeiliaid yr ysgol wrth gynllunio cyfnodau o gyd-addoli yn yr ysgol.	Defnyddio templed cynllunio yn fwy cyson yn yr ysgol wrth fynd ati i gynllunio cyfnodau o gyd-addoli/ myfyrio.		
Parhau i ddatblygu'r Gymuned Ddysgu Broffesiynol gydag Ysgolion Eglwys Cyfagos.	Meithrin y cysylltiadau parod sydd ar waith yn dilyn taith ddysgu diweddar.		

Arfarniad crynodol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

- Y mae Ysgol Llandygai yn ysgol a naws arbennig iawn iddi. Mae'r Gwerthoedd Cristnogol yn Sylfaen i bopeth a wnawn gan ddatblygu a chefnogi disgyblion i fod yn ddinasyddion gwybodus a deallusol ar gyfer y byd mawr.
- Mae'r cyfleoedd yr ydym yn eu cynnig yn yr ysgol o fewn y gwersi Addysg Grefyddol, y cyfnodau myfyrio a'r cyfnodau o gyd addoli yn rhoi cyfle i'r disgyblion fyfyr, ystyried a chynnig atebion i'r Cwestiynau Mawr. Mae cynllunio trwyadl yr ysgol yn sicrhau fod Cwestiwn Mawr wrth wraidd i bob gwers.
- Mae hon yn ysgol sydd yn cynnig gofal a chefnogaeth o'r radd flaenaf i holl randdeiliad yr ysgol. Un teulu hapus ydym ni yn Llandygai.
- Mae darpariaeth yr ysgol ar gyfer datblygiad ysbrydol, moesol a cymdeithasol yn arbennig.
- Mae'r Gwerthoedd Cristnogol yn sylfaen gadarn i ddatblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o gadw'n iach a diogel a hynny drwy ras Duw.
- Mae'r disgyblion yn meddu ar lyfrau porffor Addysg Grefyddol sydd yn cynnwys tasgau yn ymwneud â myfyrio ac hunan ofal.
- Mae darpariaeth effeithiol i ddisgyblion fyfyr ar eu credoau a'u gwerthoedd eu hunain.
- Mae gwerthoedd Pivotal sydd ar waith yn yr ysgol yn sicrhau fod y disgyblion yn meddu ar y sgiliau cymdeithasol angenrheidiol ar gyfer y byd real. Mae'r egwyddorion sef 'Parchu Pawb a Phopeth, Anelu at y Ser a Bod yn Ddiogel' yn hysbys i bob rhanddeilydd o'r ysgol ac yn sylfaen gadarn i ymddygiad rhagorol.
- Mae darpariaeth yr ysgol ar gyfer datblygu medrau ac o ran gwybodaeth a dealltwriaeth i wneud dewisiadau o ran ffordd iach o fyw yn dda.
- Mae'r ysgol yn rhoi cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion ymgymryd â chyfrifoldebau a chwarae rhan lawn yn yr ysgol ac yn y gymuned ehangach.
- Ar ddechrau bob themâu caiff bob plentyn gyfle i gynnig syniadau parthed yr hyn maent eisiau ei ddysgu, mae'r staff yn cynnwys y syniadau yma yn eu cynlluniau gwaith.
- Caiff creadigrwydd ei ddatblygu trwy lythrennedd, darlunio, cerddoriaeth, addysg grefyddol a thechnoleg.
- Mae trefniadau effeithiol yn yr ysgol ar gyfer hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach gan gynnwys troli ffrwythau'r ysgol.
- Fe anogir rhieni i ddarparu pecynnau bwyd iachus.
- Mae'r ysgol yn ran o Gynllun Ysgolion Iach Gwynedd ac wedi llwyddo i ennill gwobr Cam 3; llwyddwyd i ennill y wobwr efydd cynllun Sustrans Teithiau Egniol yn 2017.
- Mae gan yr ysgol bartenriaeth llwyddiannus gyda'r heddlu a'r gwasanaeth tân er mwyn cyflwyno gwybodaeth i ddisgyblion am sut i ofalu amdanynt eu hunain, e.e cyffuriau, sylweddau, trais, bwlio.
- Mae'r ysgol wedi cynllunio yn drylwyr ar gyfer amseroedd cinio ac egwyl er mwyn hyrwyddo gweithgarwch corfforol.
- Mae'r disgyblion yn meithrin dealltwriaeth dda iawn am gadw'n iach a diogel mewn gwersi Gwyddoniaeth, Addysg Bywyd a Pherthnasau a gwersi ABaCh ac Amser Cylch.
- Mae'r disgyblion yn cael cyfleoedd amrywiol i feithrin medrau, gwybodaeth a dealltwriaeth i wneud dewisiadau i gadw'n iach a diogel o rhag camddefnyddio sylweddau, bod yn ymwybodol o rhyw a pherthnasau iach a chadw'n ddiogel arlein.
- Mae'r trawsdoriad o themau a gyflwynir yn yr ysgol yn rhoi cyfle i ddisgyblion yr ysgol ddod i ddysgu am wledydd amrywiol gan gynnwys Botswana, Patagonia, Tseina. Mae cysylltiad agos rhwng y Brifysgol â'r ysgol a daw myfyrwyr o Tseina i'm gweld yn flynyddol er mwyn cynnal gweithdai am ddiwylliant eu gwlad.
- Mae'r themau yn ogystal yn rhoi cyfle i ddisgyblion ddysgu am grefyddau amrywiol a'r pwysigrwydd i barchu pawb a phopeth.
- Cynhaliodd yr ysgol wythnos masnach deg llwyddianus llynedd a oedd yn rhoi cyfleoedd gwerthfawr i bob dosbarth ddysgu am masnach deg mewn gwledydd amrywiol ar draws y byd e.e. siwgr, siocled, cotwm a the.
- Mae gan yr ysgol Bolisi Cydraddoldeb Hiliol polisiâu Dimensiwn Rhyngwladol, Dinasyddiaeth Fyd-eang ac Aml Ddiwylliannol.
- Mae gwersi Gwyddoniaeth a Daearyddiaeth yn benodol yn rhoi cyfle da i'r plant ddysgu sut mae eu penderfyniadau yn effeithio eraill a'r amgylchfyd, ac rydym yn cynnig mwy o gyfleoedd i astudio enghrefftiau

penodol ble mae hyn yn digwydd erbyn hyn.

- Mae gweithgareddau mentergarech blynyddol yn dyfnhau dealltwriaeth disgyblion yn effeithiol o gynllunio, elw a cholled ac yn meithrin cyfrifoldebau bywyd ymysg y disgyblion.
- Mae diwylliant gwrth-fwlio gref ar waith yn yr ysgol ac mae'r Cyngor Ysgol wedi rhoi cyflwyniad i weddill y disgyblion am y pwysigrwydd o ddwedw wrth oedolyn os yn pryderu. Maent wedi cynllunio poster i annog disgyblion i ddweud ac maent yn weledol o amgylch yr ysgol.
- Mae polisi e-ddiogelwch cynhwysfawr ar waith yn yr ysgol a chaiff disgyblion wersi am ddiogelwch arlein.
- Mae'r disgyblion yn deall y camau gweithredu priodol i'w cymryd os ydynt yn profi achos o seibr fwlio ac i beidio a rhannu unrhyw wybodaeth personol.
- Mae 'Derwyddon y Cyfrifiaduron' yn grwp o ddisgyblion sydd yn hyrwyddo defnydd synhwyrol o'r we.
- Mae'r ysgol wedi bod yn rhan o broiect ymchwil i 'Hyder Merched' mewn cydweithrediad â Theatr Pontio a'r Brifysgol ym Mangor. Cafodd y disgyblion gyfle i gydweithio gydag artistiaid, cerddorion, dawnswyr ac actorion i feithrin hunan hyder drwy ymeud â gweithgareddau celfyddydol amrywiol. Cafodd hyn effaith gadarnhaol ar ddatblygiad personol a chymdeithasol y disgyblion, eu sgiliau llafar ynghyd â'u creadigrwydd a hynny gan feithrin hunan hyder. Crewyd rhaglen ddogfen ar y gwaith a chafwyd premiere ohoni yn Theatr Pontio, Bangor mewn prynhawn Carped Coch i'r disgyblion, y rhieni a'r gymuned.
- Mae'r amrywiol gynghorau llais y plentyn yn atgyfnerthu'r dysgu- Y Criw Ysbrydol, Derwyddon y Cyfrifiaduron, Yr Ieuanec Iach, Y Dreigiau Doeth, Y Gofalwyr Gwyrdd a'r Cyngor Ysgol. Mae'r cynghorau hyn yn gweithio'n ddi-baid i hyrwyddo negeseuon pwysig am eu cyfrifoldebau.
- Mae'r ysgol yn rhoi cyfrifoldebau i'r disgyblion sydd ar y Cynghorau Llais y plentyn i feddwl am ffyrdd deinameg i ddatblygu'r ysgol a symud yr ysgol yn ei blaen mewn perthynas â blaenoriaethau'r ysgol.
- Mae'r cynghorau yn gosod esiampl rhagorol i weddill o ddisgyblion yr ysgol drwy drafod a meddwl am syniadau arbennig i ddatblygu'r ysgol megis diwrnod plant mewn angen, cynllunio bocs blodau ar ffurf croes i'w rhoi yn yr ardal fyfyrion, penderfynu cynnal troli ffrwythau i'w gwerthu ymysg y disgyblion, cynllunio cymeriad Digidol i hyrwyddo defnydd diogel o'r we a chyflwyno siacedi i Gymro neu Gymraeg yr wythnos i hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg yn gymdeithasol.
- Mae'r ysgol wedi ei chanmol am ei hymdrechion i addysgu'r disgyblion a rhoi profiadau gwerthfawr iddynt am ddiwylliant Cymru fel rhan o waith y Siarter Iaith Gymraeg. Mae annog y disgyblion i ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol wedi bod yn her i'r ysgol o ystyried natur ieithyddol yr aelwyd ond, drwy ddyfalbarhau a thrwy gyflwyno gweithgareddau sydd yn sbarduno'n disgyblion mae swm y Gymraeg i'w chlywed yn amlach o amgylch yr ysgol.
- Mae'r ysgol wedi ennill Gwobr Aur Y Siarter Iaith am ddwy flynedd yn olynol. Bu disgyblion yr ysgol wrthi'n ddygn yn ffilmio darn ar gyfer Llywodraeth Cymru fel rhan o broses enwebu Mrs Gwenan Ellis Jones sef cydlynnydd Siarter iaith Gwynedd ar gyfer y wobwr 'Defnyddio'r Gymraeg mewn ffordd sy'n ysbrydoli' ar gyfer Gwobrau Addysgu Cymru. Mae brwdfrydedd y disgyblion a hyder y disgyblion wrth ddefnyddio'r Gymraeg yn amlwg ac yn destun balchder.
- Mae'r cyngor ysgol yn cymryd rhan weithredol yng ngwasanaethau'r ysgol drwy osod esiampl i weddill y disgyblion.
- Yn ogystal, maent wedi cymryd cyfrifoldeb dros addysgu'r disgyblion am hawliau plant ac fe newidant eu hysbyfwrdd yn wythnosol i arddangos hawl yr wythnos.
- Mae'r ysgol yn sicrhau cyfle cyfartal i bawb gymryd rhan yn y grwpiau.
- Mae cyfnod myfyrio yn rhan o amserlen yr wythnos a chaiff disgyblion cyfle i fyfyrion ar eu dysgu sydd yn ddatblygiad ysbrydol, moesol a chydmeithasol arbennig.
- Mae'r disgyblion yn dangos empathi tuag at eraill ac yn cefnogi elusenau megis Plant Mewn Angen, Apel Bocsys Esgidiau i Romania a Tenovus.
- Mae ardal grefyddol ym mhob dosbarth ac mae disgyblion yn defnyddio'r ardal i fyfyrion unigol gan ystyried y gwerthoedd Cristnogol.
- Mae ardal fyfyrion penodol i ddisgyblion yr ysgol fynd iddi ym merllan yr ysgol ble mae mainc eglwys a bocs blodau ar ffurf croes yno. Mae'n ardal hyfryd a thawel i gymryd amser i feddwl.

- Ceir ethos ysbrydol neilltuol i'n gwasanaethau ac mae'r disgyblion yn cyfrannu'n effeithiol drwy drefnu cyfraniadau ymlaen llaw. Mae strwythur arbenni i'n gwasanaethu sydd yn rhoi cyfle i'r disgyblion fyfrio ac ymateb a chyfrannu i gwestiynau 'mawr'.
- Mae ymweliad wythnosol gan y Parchedig sydd yn cyflwyno gwasanaethau mewn ymateb i werth y mis yr ysgol. Mae llinyn euraidd o ganlyniad rhwng y gwersi â'r gwasanaeth.

Enw'r pennaeth
Llofnod y pennaeth

Mr Elfed Morgan Morris

E.M.Morris

Dyddiad:

10.06.2019

DRAFT

Enw'r Ysgol: Ysgol Llandwrog

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

- Mynegir gwerthoedd penodedig Gristnogol yn glir. Mae hyn yn sicrhau bod y rhan fwyaf o aelodau'r ysgol yn adnabod nodweddion penodedig gwerthoedd yr ysgol ac yn nodi sut maent yn effeithio ar eu bywyd beunyddiol a'u cyflawniadau. Gweledigaeth yr Ysgol yw ein bod yn darparu awyrgylch ac amodau lle y gall pob plentyn ffynnu. Mae canlyniadau system dracio (asesiadau athro, profion Cenedlaethol a mewnol) yn dangos fod pob plentyn yn gwneud cynnydd yn erbyn ei gyrhaeddiad blaenorol ac yn erbyn ei dargedau personol. Llwyddir i wneud hyn drwy adnabyddiaeth drylwyr a pherthynas ragorol gyda'r disgyblion. Y mae arsylwadau gwersi yn dangos fod gan y disgyblion agweddau positif at ddysgu.
- Mae gan yr ysgol ddiffiniad clir o ysbrydolrwydd y mae'r rhan fwyaf o oedolion yn ei ddeall. Nodir profiadau yn y cwricwlwm, sy'n rhoi cyfleoedd i ddysgwyr archwilio eu hysbrydolrwydd. Mae dysgwyr yn ymateb yn dda ac yn datblygu'r gallu i fynegi eu meddyliau'n glir a hyderus. Cynhelir gwasaneth wythnosol yn yr eglwys dan arweiniad y Parchedig Lloyd, a chymerir cyfleon i gynnal gwsanaethau cristnogol rheolaidd yn yr eglwys megis Diolchgarwch, Nadolig a gwasanaeth ffarwelio diwedd blwyddyn. Mae cyfle hefyd i flwyddyn 6 yn flynyddol ymweld a'r Gadeirlan i fynychu gwasanaeth dathlu a pontio cynradd/uwchradd. Gwelir y cyswllt yma a'r eglwys yn rhagorol. Mae'r berthynas yma wedi cael ei ymestyn at y Gadeirlan ym Mangor gyda un disgybl yn aelod o gôr y gadeirlan.
- Mae cymeriad a gwerthoedd Cristnogol yr ysgol yn cyfrannu at ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol dysgwyr. Mae'r ysgol yn cyfrannu yn rheoliad i elusennau lleol a chenedlaethol megis McMillan, Teams2U ayyb Rydym hefyd yn ail-gylchu dillad yn yr ysgol sydd nid yn unig yn dod ag arian i'r ysgol ond yn cefnogi mudiad Antur Waunfawr yn lleol.
- Mae cymeriad Cristnogol yr ysgol yn parhau i lywio ei hagwedd at faterion presenoldeb a gwahardd disgyblion ar gyfer pob grŵp o ddysgwyr. Mae dysgwyr yn ymddwyn yn dda ac yn gyffredinol mae'r berthynas rhwng holl aelodau cymuned yr ysgol wedi'i chysylltu â chymeriad a gwerthoedd Cristnogol yr ysgol. Ni fu unrhyw achos o ymateb hiliol nac o fwlio. Mae polisi cynnal ymddygiad a holl ethos yr Ysgol yn hyrwyddo brawdgarwch a chyd-fyw. Hyrwyddir parch at wahaniaethau a chydaddoldeb hiliol trwy ein gwaith ABCh a'n gwasanaethau. Roedd presenoldeb y flwyddyn ysgol 2017 yn 96.8% ar gyfer disgyblion o oed mynychu gorfodol. Mae pob disgybl yn cyrraedd yr Ysgol yn brydlon. Ni fu unrhyw waharddiadau ers blynyddoedd. Y mae'r rhieni yn ymrwymedig i gadw'r lefel presenoldeb yma.
- Mae gan ddysgwyr beth dealltwriaeth o etifeddiaeth Gristnogol Cymru ac o Gristnogaeth fel crefydd amlddiwylliannol ledled y byd, ac maent yn parchu amrywiaeth a gwahaniaethau o fewn y cymunedau ffydd eraill. Rhoddir pwyslais ar Gristnogaeth yn ein gwersi Addysg Grefyddol. Y mae'r disgyblion yn meddu ar wybodaeth dda o straeon o'r Beibl ac o neges Efengyl Iesu Grist. Mae'r Ysgol yn cynnwys elfennau trawsgwricwlaidd yn eu gwersi Addysg Grefyddol yn unol a gofynnion y Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd.
- Mae'r ysgol wedi cychwyn perthynas gydag ysgolion eglwysig eraill. Mae hen wedi dechrau drwy'r Pennaeth newydd fod mewn gweithdy gydag ysgolion eglwysig eraill er mwyn greu cyswllt rwydwaith tros y we. Hefyd leni cafodd disgyblion blwyddyn 6 ar ddiwernod y gadawyr fynd i Ysgol Maesincla i gymeryd rhan mewn gweithdai penodol gyda disgyblion eraill o ysgolion eglwysig. Hyderir y bydd hyn yn parhau a datblygu yn ystod y flwyddyn nesaf.

Cryfderau Allweddol

- Perthynas rhagorol gyda'r eglwys leol a'r Parchedig Lloyd, sydd yn rhoi ymdeimlad Cristnogol gref yn y disgyblion.
- Naws deuluol yr ysgol yn hyrwyddo amgylchedd gartrefol a saff i'r disgyblion ffynnu a datblygu i'w llawn botensial.

- Nododd pob rhiant yn yr holiadur Haf 2018 eu bod yn gwbl hapus gyda'r hyn mae'r ysgol yn gyflawni gyda chyrrhaeddiad y disgyblion a'r cyfleodd meint yn dderbyn yn ogystal a'r awyrgylch gartrefol sy'n cael ei hybu.

Cyd-addoli

- Mae aelodau cymuned yr ysgol yn deall pwysigrwydd cydaddoli ym mywyd yr ysgol ac yn gallu mynegi'r hyn y mae'n ei olygu iddyn nhw'n bersonol.
- Mae cydaddoli'n aml yn cynnwys person yr Iesu, ac mae dysgwyr yn deall bod iddo le pwysig yn yr addoliad.
- Mae dysgwyr yn ymwybodol o Dduw y Tad, y Mab a'r Ysbryd Glân wrth addoli ond heb lwyrr ddatblygu eu dealltwriaeth o hyn.
- Defnyddir deunydd Beiblaidd yn aml wrth gydaddoli a gall dysgwyr gysylltu rhywfaint o hyn â gwerthoedd allweddol yr ysgol a'u bywydau eu hunain.
- Mae gan ddysgwyr ddealltwriaeth o draddodiadau Cristnogol gwahanol wrth addoli, yn enwedig arferion lleol yr Eglwys yng Nghymru, er na allant bob amser eu trafod yn llawn. Sicrheir fod y cyfnod o gyd-addoliad yn cwmpasu amrediad eang o themâu Cristnogol gyda phwyslais cryf ar werthoedd Cristnogol yr Ysgol a dathliadau Cristnogol. Y mae hyn yn sicrhau fod gan y disgyblion ddealltwriaeth dda o natur addoli, y ffydd, y traddodiadau ac arferion Cristnogol.
- Mae'r rhan fwyaf o ddysgwyr yn cydnabod gwerth addoliad, yn ymateb yn gadarnhaol ac yn barod i gymryd rhan.
- Mae themâu'n berthnasol ac yn rhoi sylw agos i ddatblygiad ysbrydol a moesol dysgwyr. O ganlyniad, mae dysgwyr yn cymryd rhai camau i wasanaethu eraill.
- Mae'r rhan fwyaf o elfennau'r addoli yn bresennol er bod rhai yn llai datblygedig nag eraill. Mae'r lleoliad yn briodol ac yn amrywio'n aml.
- Trwy gynllunio, sicrheir strwythur sy'n galluogi dysgwyr i ddod ar draws credoau Cristnogol. Mae addoli'n gysylltiedig ag adegau arwyddocaol ym mywyd yr ysgol a thymhorau'r Eglwys. Dethlir y rhan fwyaf o'r gwyliau Cristnogol neu cânt eu cydnabod yng nghyd-destun addoli. Ceir cyfraniadau rheoliad gan Parchedig Lloyd ac aelodau eraill o gymuned yr ysgol. Bydd y Parchedig Lloyd yn cynnal gwasanaethau wythnosol a bydd y plant hefyd yn cymryd rhan mewn gwasanaethau yn Eglwys y pentref - gwasanaeth Diolchgarwch a gwasanaeth Nadolig.
- Mae disgyblion yr Ysgol yn cyd-adrodd Gweddi'r Arglwydd yn y gwasanaeth boreol, yn cyd-adrodd gweddi cyn cinio a gweddi/ gras ar ddiwedd y dydd. Cynhelir gwasanaethau a gwersi i sicrhau fod disgyblion yn deall natur a phwrpas gweddi. Mae lle i ddatblygu cyfnodau ble mae'r dysgwyr yn deall diben gweddi a myfyrdod mewn cyd-destun ffurfiol ac anffurfiol. Yna hyderir y gall llawer o'r disgyblion ddefnyddio gweddi yn eu bywydau personol a cyfrannu gweddiâu perthnasol a phriodol yn gyson i wasanaethau yn yr ysgol.

Cryfderau Allweddol

- Dywedodd y rhan fwyaf o rieni fod gwerthoedd ac agwedd yr Ysgol yn cael effaith gadarnhaol ar eu plentyn (Holiadur Mai 2017)
- Mae cyswllt arbennig rhwng yr ysgol, y Parchedig Lloyd a'r eglwys leol. Effaith hyn yw fod y disgyblion yn datblygu ymdeimlad o fod yn aelod nid yn unig o deulu'r eglwys ond hefyd y gymuned ehangach.

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: **DA**

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?

Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?

- Mae gan ddysgwyr beth dealltwriaeth o etifeddiaeth Gristnogol Cymru ac o Gristnogaeth fel crefydd amlddiwylliannol ledled y byd, ac maent yn parchu amrywiaeth a gwahaniaethau o fewn y cymunedau ffydd eraill. Rhoddir pwyslais ar Gristnogaeth yn ein gwersi Addysg Grefyddol. Y mae'r disgyblion yn meddu ar wybodaeth dda o straeon o'r Beibl ac o neges Efengyl Iesu Grist. Mae'r Ysgol yn cynnwys elfennau trawsgwricwlaidd yn eu gwersi Addysg Grefyddol yn unol a gofynnion y Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd.

Cryfderau Allweddol

- Perthynas rhagorol gyda'r eglwys leol a'r Parchedig Lloyd, sydd yn rhoi ymdeimlad Cristnogol gref yn y disgyblion.
- Naws deuluol yr ysgol yn hyrwyddo amgylchedd gartrefol a saff i'r disgyblion ffynnu a datblygu i'w llawn botensial.
- Nododd pob rhiant yn yr holiadur Haf 2018 eu bod yn gwbl hapus gyda'r hyn mae'r ysgol yn gyflawni gyda chyrraedd y disgyblion a'r cyfleodd meant yn dderbyn yn ogystal a'r awyrgylch gartrefol sy'n cael ei hybu.

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **DDA**

Maes arolygu 3: Addysgu ac phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?

Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog

- Mynegir gwerthoedd penodedig Gristnogol yn glir. Mae hyn yn sicrhau bod y rhan fwyaf o aelodau'r ysgol yn adnabod nodweddion penodedig gwerthoedd yr ysgol ac yn nodi sut maent yn effeithio ar eu bywyd beunyddiol a'u cyflawniadau. Gweledigaeth yr Ysgol yw ein bod yn darparu awyrgylch ac amodau lle y gall pob plentyn ffynnu. Mae canlyniadau system dracio (asesiadau athro, profion Cenedlaethol a mewnol) yn dangos fod pob plentyn yn gwneud cynnydd yn erbyn ei gyrhaeddiad blaenorol ac yn erbyn ei dargedau personol. Llwyddir i wneud hyn drwy adnabyddiaeth drylwyr a pherthynas ragorol gyda'r disgyblion. Y mae arsylwadau gwersi yn dangos fod gan y disgyblion agweddau positif at ddysgu.
- Mae gan yr ysgol ddiffiniad clir o ysbrydolrwydd y mae'r rhan fwyaf o oedolion yn ei ddeall. Nodir profiadau yn y cwricwlwm, sy'n rhoi cyfleoedd i ddysgwyr archwilio eu hysbrydolrwydd. Mae dysgwyr yn ymateb yn dda ac yn datblygu'r gallu i fynegi eu meddyliau'n glir a hyderus. Cynhelir gwasaneth wythnosol yn yr eglwys dan arweiniad y Parchedig Lloyd, a chymerir cyfleon i gynnal gwsanaethau cristnogol rheolaidd yn yr eglwys megis Diolchgarwch, Nadolig a gwasanaeth ffarfelio diwedd blwyddyn. Mae cyfle hefyd i flwyddyn 6 yn flynyddol ymweld a'r Gadeirlan i fynychu gwasanaeth dathlu a pontio cynradd/uwchradd. Gwelir y cyswllt yma a'r eglwys yn rhagorol. Mae'r berthynas yma wedi cael ei ymestyn at y Gadeirlan ym Mangor gyda un disgybl yn aelod o gôr y gadeirlan.
- Mae cymeriad a gwerthoedd Cristnogol yr ysgol yn cyfrannu at ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol dysgwyr. Mae'r ysgol yn cyfrannu yn rheoliadd i elusennau lleol a chenedlaethol megis McMillan, Teams2U ayyb Rydym hefyd yn ail-gylchu dillad yn yr ysgol sydd nid yn unig yn dod ag arian i'r ysgol ond yn cefnogi mudiad Antur Waunfawr yn lleol.
- Mae cymeriad Cristnogol yr ysgol yn parhau i lywio ei hagwedd at faterion presenoldeb a gwahardd disgyblion ar gyfer pob grŵp o ddysgwyr. Mae dysgwyr yn ymddwyn yn dda ac yn gyffredinol mae'r berthynas rhwng holl aelodau cymuned yr ysgol wedi'i chysylltu â chymeriad a gwerthoedd Cristnogol yr ysgol. Ni fu unrhyw achos o ymateb hiliol nac o fwlio. Mae polisi cynnal ymddygiad a holl ethos yr Ysgol yn hyrwyddo brawdgarwch a chyd-fyw. Hyrwyddir parch at wahaniaethau a chydarddoldeb hiliol trwy ein gwaith ABCh a'n gwasanaethau. Roedd presenoldeb y flwyddyn ysgol 2017 yn 96.8% ar gyfer disgyblion o oed mynychu gorfodol. Mae pob disgybl yn cyrraedd yr Ysgol yn brydlon. Ni fu unrhyw waharddiadau ers blynyddoedd. Y mae'r rhieni yn ymrwymedig i gadw'r lefel presenoldeb yma.

Maes safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **DDA**

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd

effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

- Mae aelodau cymuned yr ysgol yn deall pwysigrwydd cydaddoli ym mywyd yr ysgol ac yn gallu mynegi'r hyn y mae'n ei olygu iddyn nhw'n bersonol.
- Mae cydaddoli'n aml yn cynnwys person yr Iesu, ac mae dysgwyr yn deall bod iddo le pwysig yn yr addoliad.
- Mae dysgwyr yn ymwybodol o Dduw y Tad, y Mab a'r Ysbryd Glân wrth addoli ond heb lwyd ddatblygu eu dealltwriaeth o hyn.
- Defnyddir deunydd Beiblaidd yn aml wrth gydaddoli a gall dysgwyr gysylltu rhywfaint o hyn â gwerthoedd allweddol yr ysgol a'u bywydau eu hunain.
- Mae gan ddysgwyr ddealltwriaeth o draddodiadau Cristnogol gwahanol wrth addoli, yn enwedig arferion lleol yr Eglwys yng Nghymru, er na allant bob amser eu trafod yn llawn. Sicrheir fod y cyfnod o gyd-addoliad yn cwmpasu amrediad eang o themâu Cristnogol gyda phwyslais cryf ar werthoedd Cristnogol yr Ysgol a dathliadau Cristnogol. Y mae hyn yn sicrhau fod gan y disgyblion ddealltwriaeth dda o natur addoli, y ffydd, y traddodiadau ac arferion Cristnogol.
- Mae'r rhan fwyaf o ddysgwyr yn cydnabod gwerth addoliad, yn ymateb yn gadarnhaol ac yn barod i gymryd rhan.
- Mae themâu'n berthnasol ac yn rhoi sylw agos i ddatblygiad ysbrydol a moesol dysgwyr. O ganlyniad, mae dysgwyr yn cymryd rhai camau i wasanaethu eraill.
- Mae'r rhan fwyaf o elfennau'r addoli yn bresennol er bod rhai yn llai datblygedig nag eraill. Mae'r lleoliad yn briodol ac yn amrywio'n aml.
- Trwy gynllunio, sicrheir strwythur sy'n galluogi dysgwyr i ddod ar draws credoau Cristnogol. Mae addoli'n gysylltiedig ag adegau arwyddocaol ym mywyd yr ysgol a thymhorau'r Eglwys. Dethlir y rhan fwyaf o'r gwyliau Cristnogol neu cânt eu cydnabod yng nghyd-destun addoli. Ceir cyfraniadau rheoliadd gan Parchedig Lloyd ac aelodau eraill o gymuned yr ysgol. Bydd y Parchedig Lloyd yn cynnal gwasanaethau wythnosol a bydd y plant hefyd yn cymryd rhan mewn gwasanaethau yn Eglwys y pentref - gwasanaeth Diolchgarwch a gwasanaeth Nadolig.
- Mae disgyblion yr Ysgol yn cyd-adrodd Gweddi'r Arglwydd yn y gwasanaeth boreol, yn cyd-adrodd gweddi cyn cinio a gweddi/gras ar ddiwedd y dydd. Cynhelir gwasanaethau a gwersi i sicrhau fod disgyblion yn deall natur a phwrpas gweddi. Mae lle i ddatblygu cyfnodau ble mae'r dysgwyr yn deall diben gweddi a myfyrdod mewn cyd-destun ffurfiol ac anffurfiol. Yna hyderir y gall llawer o'r disgyblion ddefnyddio gweddi yn eu bywydau personol a cyfrannu gweddiâu perthnasol a phriodol yn gyson i wasanaethau yn yr ysgol.

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?	Ydy	☒	Nac ydy
---	------------	-------------------------------------	----------------

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlyniad cymunedol yn: DA

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?

- Mae arweinwyr yn cyfleu a hyrwyddo gweledigaeth ar sail gwerthoedd penodedig Gristnogol. Lluniwyd a thrafodwyd y weledigaeth ar y cyd gyda'r holl randdeiliaid. Cynhelir gwasanaethau a gwersi penodol ar y gwerthoedd Cristnogol sydd yn sail i'r weledigaeth. Hyderir y gall hyn roi cyfleoedd i'r disgyblion i drafod, i ymestyn dealltwriaeth ac i fynegi'r gwerthoedd mewn amrywiol dulliau.
- Mae arweinwyr yn disgrifio effaith gwerthoedd Cristnogol ar y dysgwyr ac ar holl fywyd yr ysgol.
- Mae gan arweinwyr ddealltwriaeth dda o berfformiad ac arbenigrwydd yr ysgol ar sail strategaethau hunanwerthuso'r ysgol.
- Wrth hunan arfarnu cyfeiriad Cristnogol yr Ysgol ychwanegwyd blaenoriaeth i CDY 2018-19 sydd yn cynnwys cynllun penodol i HUNAN ARFARNU a ddatblygu cymeriad Cristnogol yr Ysgol. Y mae'r cynllun yn cynnwys camau gweithredu pendant ac yn gosod amserlen bendant i'w ddilyn. Y mae'r llywodraethwyr yn monitro'r cynnydd yn eu cyfarfodydd. Bydd hyn yn arwain yn uniongyrchol at gynllunio gwelliannau yn yr ysgol. Bydd hefyd cyflawniad ac arbenigrwydd yn gwella neu bydd perfformiad da blaenorol yn cael eu h'atgyfnerthu ar gyfer pob grŵp o ddysgwyr.
- Mae arweinwyr yn sicrhau bod cydaddoli, AG ac agweddau ar y cwricwlwm yn cael eu llywio gan werthoedd penodedig Gristnogol sy'n cyfrannu at ymddygiad ac agweddau da'r dysgwyr ynghyd â'u datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol. Mae dau gynrychiolydd eglwysig ar y corf llywodraethu sef y Parchedig Lloyd a Mrs Susan Williams.

- Mae rhieni, yr eglwys, yr esgobaeth a'r gymuned ehangach yn cyfrannu'n llawn at fywyd yr ysgol mewn modd sy'n sicrhau manteision clir i ddysgwyr, gan gynnwys eu dealltwriaeth o gymunedau lleol, cenedlaethol a byd-eang. Mae'r disgyblion yn ymweld yn wythnosol a'r eglwys ac wedi derbyn ymweliad gan yr Esgob Andy. Hefyd yn flynyddol mae disgyblion blwyddyn 6 yn cael ymweld a'r Gadeirlan ar gyfer gwasanaeth ffarwelio. Y mae nifer helaeth o staff wedi cael cyfle i fynd gyda'r disgyblion i'r digwyddiad ac mae hyn wedi bod yn hyfforddiant ac yn ddatblygiad proffesiynol iddynt hwythau.
- Y mae cyflenwad da a digonol o adnoddau Addysg grefyddol ar gael yn yr Ysgol. Pan fydd angen adnodd arbennig arnom y mae'r Rheithor/ aelodau o'r Eglwys yn cynorthwyo. Bellach hefyd mae rhwydwaith o ysgolion eglwysig yn rhannu adnoddau arlein dan arweiniad Swyddog Addysg yr Esgobaeth.

Cryfderau Allweddol

- Mae'r Pennaeth a'r staff yn modelu ac yn hyrwyddo ymddygiad a gwerthoedd sy'n cyfrannu'n gadarnhaol at greu ethos ysgol lle mae disgyblion a staff yn teimlo'u bod yn cael eu parchu a'u gwerthfawrogi.

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: DA

Agweddau i gael sylw	Camau gweithredu	Pwy?	Erbyn pryd?
Datblygu'r elfen o gydweithio ysgol i ysgol er mwyn cryfhau y gweithgareddau a'r gwerthoedd a gynnigir yn yr ysgol yn barod.		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	
Disgyblion hyn yr ysgol i gadw cofnod o storïau/ themau ac emynau'r gwasanaethau ac i lunio arfarniad byr o'r gwasanaethau gan ganolbwyntio ar effaith y gwasanaethau			
Disgyblion i gymeryd fwy o rol yn nhrefniadaeth gwasanaethau'r ysgol gan gyfrannu'n effeithiol drwy drefnu cyfraniadau ymlaen llaw, rannu teimladau ar y pryd a thrwy fyfyrion ar yr hyn a drafodwyd. Hefyd datblygu cyfleon i fyfyrion ar eu bywydau eu hunain a bywydau pobl eraill, ystyried cwestiynau sylfaenol bywyd a myfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain.			
Datblygu staff a llywodraethwyr fel arweinwyr mewn ysgolion eglwysig. Rhoi cefnogaeth dda i arweinwyr ym maes addoli ac AG i gyflawni eu rolau er mwyn eu galluogi i gyflawni gwelliannau neu i			

gynnal arferion da blaenorol.			
Adolygu ac adnewyddu'r polisi addoli			
Plethu Gwerthoedd Cristnogol fwyfwy i mewn i gwricwlwm yr Ysgol			

Arfarniad crynodol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

- Mae'r cyswllt cymunedol yn bwysig iawn yng ngwaith a gweledigaeth yr ysgol. Mae'r plant yn cymryd rhan mewn cyngherddau, sioeau, eisteddfodau a gwasanaethau yn rheolaidd. Byddent hefyd yn magu hyder ac yn cael cyfleoedd i ddefnyddio ei iaith lafar yn y Gymraeg a'r Saesneg. Mae'r Cyngor Ysgol yn hynod weithgar ac yn cyfarfod yn gyson yn ystod y flwyddyn. Mae nifer o benderfyniadau a thrafodaethau y Cyngor Ysgol yn cael effaith gadarnhaol ar fywyd yr ysgol.

Enw'r pennaeth CARYS WYN THOMAS
Llofnod y pennaeth
Dyddiad: 1/10/19

Sut y gall CYSAG fonitro safonau?

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG)

Prif swyddogaeth CYSAG yw monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd a chynghori'r awdurdod lleol ar faterion sy'n ymwneud ag addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn credu y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol. Mae llawer o CYSAGau yn monitro safonau trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunanarfarniad Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd ag aelodau CYSAG.

Gwybodaeth bellach:

- Cymdeithas CYSAGau Cymru: www.wasacre.org.uk
- Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd: Cylchlythyr 10/94 (Swyddfa Gymreig)
- Felly rydych yn ymuno â'ch CYSAG lleol: llawlyfr ar gyfer aelodau CYSAGau yng Nghymru (Cym. CYSAGau C)
- Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, 2012);
- Adolygiad o Adroddiadau CYSAG (Llywodraeth Cymru, 2011 and 2013)

Adran Addysg a Sgiliau Cymru (AdAS)

Mae'r rhan fwyaf o CYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3-19 oed yng Nghymru' neu'i addasu fel eu maes llafur cytûn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi addysg grefyddol yng Nghymru trwy ddarparu canllawiau i gefnogi athrawon, penaethiaid ac aelodau CYSAG. Maent yn cynnig gwybodaeth ddefnyddiol am ddulliau addysgu, adnoddau ac asesu. Roedd proses gymedroli allanol genedlaethol 2010 -12 yn gyfle i adrannau AG mewn ysgolion uwchradd ddangos eu dealltwriaeth o lefelau cyrhaeddiad Addysg Grefyddol.

Gwybodaeth bellach

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

ESTYN

Mae arolygiadau ESTYN yn seiliedig ar bump maes arolygu:

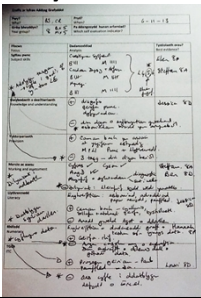
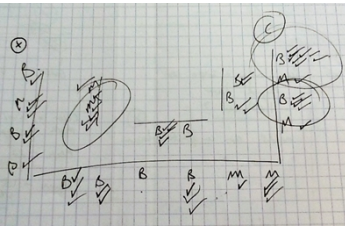
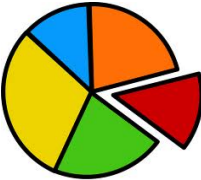
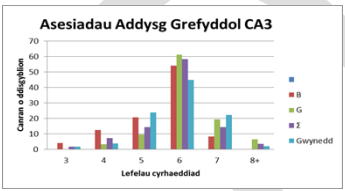
1. Safonau	3. Addysgu a phrofiadau dysgu
2. Lles ac agweddau ddysgu	4. Gofal, cymorth ac arweiniad
	5. Arweinyddiaeth a rheolaeth

Prin yw'r adroddiadau arolygiadau ysgol sy'n cynnwys sylwadau ar safonau Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Cyhoeddwyd adolygiad thematig o Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd ym mis Mehefin 2013 ac mae'n cynnig argymhellion i awdurdodau lleol, ysgolion a CYSAGau.

Gwybodaeth bellach:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Addysg grefyddol a moesol yng nghyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3 (ESTYN, Haf 2018)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (Hydref 2017)

Pa dystiolaeth a ddefnyddir gan ysgolion wrth ddod i farn?

<p>Craffu ar lyfrau</p> 	<p>Mae athrawon yn casglu sampl o waith disgyblion, (<i>e.e. amrediad o allu, oed, bechgyn a merched</i>) er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • I ba raddau y mae'r gwaith yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd, a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
<p>Arsylwadau gwersi</p> 	<p>Mae athrawon ac arweinwyr ysgol yn arsylwi gwersi er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • A yw'r dysgwyr yn dangos cymhelliant uchel? A ydynt yn cyfrannu i'w dysgu? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
<p>Holiaduron a chyfweiliadau</p> 	<p>Gall ysgolion ddadansoddi canlyniadau holiaduron a ddefnyddiwyd i ganfod barn disgyblion, athrawon a rhieni i gwestiynau megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beth yw eu barn am 'gynnwys' y gwersi AG? A oes grwpiau arwyddocaol o ddisgyblion/rhieni sy'n cynnig barnau gwahanol? • Pa gynnydd a wneir ganddynt yn eu sgiliau Addysg Grefyddol? • Beth yw eu rhagdybiaethau/barnau/agweddau tuag at Addysg Grefyddol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
<p>Data</p> 	<p>Gall ysgolion ddefnyddio data asesiadau athro neu ganlyniadau arholiadau allanol (uwchradd yn unig) er mwyn adnabod tueddiadau neu batrymau?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pa mor dda y mae bechgyn/merched/grwpiau o ddisgyblion yn perfformio dros gyfnod? (<i>pob ysgol</i>) • Pa mor dda y mae disgyblion ein hysgol/adran ni yn perfformio mewn cymhariaeth ag ysgolion/adranau eraill? (<i>ysgolion uwchradd yn unig</i>) • A oes grwpiau o ddisgyblion sy'n tangyflawni? (<i>pob ysgol</i>) • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu mewn addysg grefyddol?
<p>Eraill</p> <p>Newyddion Addysg Grefyddol Religious Education News</p>	<p>Gall barn ysgolion hefyd fod yn seiliedig ar dystiolaeth arall megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Llwyddiant mewn cystadlaethau AG lleol neu genedlaethol; • Cyfrannu tuag at ddigwyddiadau/cynadleddau/prosiectau/cyhoeddiadau lleol neu genedlaethol; • Adroddiadau monitro gan aelodau eraill o'r staff <i>e.e. cydlynwyr llythrennedd rhifedd neu TGCh</i>; • Cofnodion cyfarfodydd gyda staff, llywodraethwyr neu ymwelwyr CYSAG; • Ymchwil gweithredu gan aelod o Gymuned Ddysgu Broffesiynol; • Achrediad allanol, <i>e.e. Marc Ansawdd Addysg Grefyddol</i> http://www.reqm.org/wales

Canllawiau CYSAG (tudalennau 3, 4, 5 a 6)

I ba raddau y mae ddarpariaeth yr ysgol yn hyrwyddo datblygiad personol y disgyblion? (Maes arolygu 4.2)

Bydd arfarnu safonau a'r ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn gymorth i'r ysgol arfarnu maes arolygu 4.2 sef 'Datblygiad personol (gan gynnwys datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol).

Mae arweiniad arolygu ESTYN (Medi 2017) ar gyfer datblygiad ysbrydol a moesol yn nodi:

"Dylai arolygwyr ystyried y graddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn hyrwyddo egwyddorion sy'n helpu disgyblion i wahaniaethu rhwng da a drwg. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain. Dylent ystyried i ba raddau y mae'r ysgol yn meithrin gwerthoedd sy'n cael eu rhannu, fel gonestrwydd, tegwch, cyfiawnder a chynaliadwyedd, ac yn helpu disgyblion i ddeall anghenion a hawliau pobl eraill yn lleol, ac fel aelodau o fyd eang ac amrywiol."

O fewn amserlen cylch hunan arfarnu'r ysgol bydd angen ystyried pa dystiolaeth fydd yn helpu'r ysgol ddod i farn ar maes arolygu 4.2. Mae gan addysg grefyddol ac addoli ar y cyd gyfraniad pwysig i'r maes hwn.

Mae'r cwestiynau enghreifftiol canlynol yn seiliedig ar Fframwaith Arolygu Cyffredinol ESTYN (Medi 2017) a'r cwestiynau a defnyddiwyd gan ESTYN yn ystod arolygiad thematig ar addysg grefyddol yn ystod tymor yr Hydref 2017. Nid oes disgwyl i ysgol ateb pob cwestiwn, ond o drafod rhain gyda staff, llywodraethwyr, disgyblion ac ymgynghorydd cefnogi gwelliant bydd ysgol yn gallu adnabod cryfderau a meysydd gwella fydd yn eu galluogi i gynllunio gwelliannau.

Maes Arolygu 1: Safonau

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- Beth yw eich barn am safonau addysg grefyddol yn eich ysgol? (*Disgyblion CS, CA2, CA3, CA4, CA5*)
- Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol?
- I ba raddau mae grwpiau o ddisgyblion yn gwneud cynnydd mewn addysg grefyddol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd?
- I ba raddau mae disgyblion yn defnyddio'u medrau siarad a gwranddo, darllen ac ysgrifennu, rhifedd a TGCh yn briodol mewn addysg grefyddol?
- Rhowch enghraifft o sut mae'r disgyblion wedi datblygu eu medrau meddwl, eu creadigrwydd a'u medrau corfforol mewn gweithgareddau addysg grefyddol yn yr ystafell ddosbarth a thu allan?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- A yw'r disgyblion yn dangos diddordeb mewn addysg grefyddol?
- Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 3: Addysgu a phrofiadau dysgu

Cofiwch gyfeirio at enghreifftiau o'r darpariaeth. Amser i'r pwnc? % sy'n dewis fel opsiwn Ast. Cref? % sy'n cael achrediad am AGref statudol.

- Sut ydych yn gwybod bod eich ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addysg grefyddol?
- Sut mae addysg grefyddol yn cael ei haddysgu yn eich ysgol?
- A yw'r addysg grefyddol yn llwyddo i ennyn ddiddordeb y disgyblion?
- Pa mor dda y mae'r gwersi/gweithgareddau yn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn ogystal a'u medrau pwnc a'u medrau trawsgwricwlaidd?

- Beth yw ansawdd y cynllunio ar gyfer addysg grefyddol? (adeiladu ar wybodaeth, dealltwriaeth a medrau blaenorol? amcanion clir? dulliau addysgu? adnoddau?)
- Pa mor dda y mae'r adborth mewn addysg grefyddol yn helpu disgyblion i wybod pa mor dda y maent yn ei wneud a beth mae angen iddynt ei wneud i wella?
- Ym mha ffyrdd ydych chi'n asesu ac yn olrhain cynnydd disgyblion mewn addysg grefyddol?
- Sut mae'r cynllunio ar gyfer addysg grefyddol yn helpu'r disgyblion i fod yn unigolion uchelgeisiol, hyderus, dyheadol a gwybodus? A ydych wedi dechrau ymateb i argymhellion 'Dyfodol Llwyddiannus'?
- I ba raddau y mae'r ysgol yn rhoi ystod eang a phriodol o brofiadau, tu fewn a thu allan i'r dosbarth, er mwyn datblygu diddordeb a medrau'r disgyblion mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn trefnu unrhyw deithiau neu ymweliadau sy'n gysylltiedig ag addysg grefyddol? Pa grwpiau blwyddyn, pa mor aml, a sut mae'r teithiau hyn yn cyfoethogi'r cwricwlwm?
- A yw'r addysg grefyddol yn adlewyrchu natur cyd-destun yr ysgol? A yw'n adlewyrchu amrywiaeth ddiwylliannol, ieithyddol ac ethnig Cymru ac ardal leol yr ysgol?
- I ba raddau mae'r gweithgareddau addysg grefyddol yn rhoi cyfleoedd cynyddol pwrpasol i ddisgyblion ymarfer a datblygu eu medrau llythrennedd, rhifedd a TGCh i'r safon briodol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

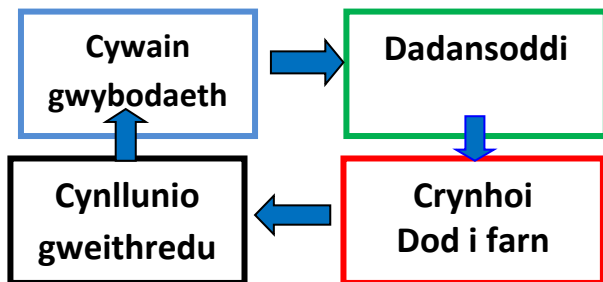
Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad

- I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol?
- Sut mae'r disgyblion yn dylanwadau ar yr hyn y maent yn ei ddysgu mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn cymryd rhan mewn unrhyw weithgareddau cymunedol neu a oes ganddi gysylltiadau ag unrhyw arweinwyr neu sefydliadau ffydd?
- Beth yw cyfraniad addysg grefyddol i ddealltwriaeth disgyblion o'u diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach?
- Rhowch enghreifftiau o sut mae addysg grefyddol wedi helpu disgyblion i ddeall materion yn ymwneud â chydarddoldeb ac amrywiaeth, ystrydebau neu eithafiaeth crefyddol, hawliau dynol?
- I ba raddau mae'r ysgol yn helpu disgyblion i ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?
- Pa mor dda mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain?
- A yw'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol parthed addoli ar y cyd?
- Beth yw ansawdd yr addoli ar y cyd? Pa mor dda y mae'r ysgol yn ei gynllunio dros gyfnod?
- Sut mae'r ysgol yn cadw disgyblion yn ddiogel rhag peryglon radicaleiddio, e.e. *deunydd eithafol naill ai drwy siaradwyr gwadd neu siaradwyr ar ymweliadau a safleoedd*?
- **Sut ydych chi'n sicrhau y caiff pryderon ynghylch sylwadau a wneir gan ddisgyblion yn ystod gwersi addysg grefyddol eu hystyried yn briodol?**
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth

- A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol?
- A yw'r staff yn gallu manteisio ar ddatblygiad proffesiynol mewn addysg grefyddol?
- Sut ydych yn dyrannu adnoddau i gynorthwyo i addysgu addysg grefyddol?
- **Sut caiff rhieni eu hysbysu am eu hawl i dynnu disgyblion o wersi addysg grefyddol? Sawl disgybl sy'n cael eu tynno o wersi addysg grefyddol gan eu rhieni ac a oes gan yr ysgol drefniadau da i ddarparu ar eu cyfer yn ystod gwersi addysg grefyddol? A yw'r nifer hon wedi cynnydd/gostwng/aros yr un fath dros y 5 mlynedd diwethaf? O ba grwpiau y daw'r disgyblion hyn? A ydych yn cael sgwrs a rhieni ynghylch eu penderfyniad?**
- **Ym mha ffyrdd y mae darpariaeth eich ysgol ar gyfer addysg grefyddol yn helpu i hyrwyddo cydlynid cymunedol gwell?**
- Pa mor aml ydych chi'n monitro addysg grefyddol? Sut caiff y wybodaeth hon ei rhannu a staff perthnasol eraill?
- A ydych yn ystyried safbwyntiau disgyblion yn yr adroddiad hunan-arfarnu a'r cynlluniau gweithredu?
- A ydych yn cydweithio gydag athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol mewn ysgolion eraill? Beth yw effaith hyn?
- Beth yw'r 'enghraifft gorau o addysg grefyddol' y gallwch ei rannu gyda'ch CYSAG lleol neu gydag athrawon eraill?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Sut y gall CYSAGau fonitro safonau?

Sut y gall CYSAG gywain gwybodaeth?

- trwy ofyn i ysgolion gyflwyno gwybodaeth a hunanarfarniad;
- trwy gomisiynu 'arbenigwr' i ymweld â sampl o ysgolion a darparu adroddiad tymhorol;
- trwy drefnu bod yr aelodau yn ymweld ag ysgolion;
- trwy ofyn i ddisgyblion, staff a llywodraethwyr mewn sampl o ysgolion gwblhau holiadur ar-lein;
- trwy edrych ar ganlyniadau arholiadau allanol ac asesiadau athro CA3 (ysgolion uwchradd yn unig)

Pa ffynonellau sydd ar gael yn eich hardal chi?

- Dadansoddiad o adroddiadau hunan arfarnu ysgolion;
- Dadansoddiad o bolisiau, cynlluniau gwaith, cynlluniau datblygu ysgolion;
- Data perfformiad ysgolion: asesiadau athrawon CA3, canlyniadau TGAU, Safon UG/A;
- Adroddiadau ymweliadau ysgol gan aelodau CYSAG;
- Dadansoddiad o holiaduron ysgol, arolygon ar-lein (disgyblion, staff, llywodraethwyr) wedi'u cyflwyno gan benaethiaid, cydlynwyr neu CYSAG/Cymdeithas CYSAGau Cymru;
- Cyflwyniadau gan gydlynwyr, athrawon, penaeithiaid, disgyblion;
- Llwyddiant mewn cystadleuaethau, achrediadau allanol.

Rhifau - meintiau a chyfrannau

bron bob un	=	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf	=	90% neu fwy
llawer	=	70% neu fwy
mwyafrif	=	dros 60%
tua hanner	=	agos at 50%
lleiafrif	=	o dan 40%
ychydig	=	o dan 20%
ychydig iawn	=	llai na 10%

Pwy sy'n cyfrannu tuag at y monitro?

- athrawon ac aelodau o UDRh ysgolion
- aelodau CYSAG
- swyddogion Awdurdod Lleol/GwE
- athrawon a nodwyd fel athrawon neilltuol
- disgyblion
- llywodraethwyr
- rhieni

Rhagorol

Perfformiad ac arferion cryf iawn, cynaledig

arbennig, da iawn, cryf iawn, eithriadol, yn rhagori ar, arbennig, ardderchog, gwyach, safon uchel iawn, ansawdd uchel iawn, ymestynnol, creadigol iawn, ymhell uwchlaw'r disgywiliadau, effeithiol iawn, hyfedr, meistrolgar

Digonol ac angen gwelliant

Cryfderau'n gorbwysu gwendidau, ond agweddau pwysig y mae angen eu gwella

boddhaol, priodol, addas, effeithlon, cymwys, perthnasol, digonol, digon, dilys, cadarn, diogel, canolig, cyson, cymedrol, anghyson,

Da

Nodweddion cryf, er y gall fod angen gwella mân agweddau

llwyddiannus, cryf, cadarn, medrus, buddiol, gwerthfawr, cadarnhaol, trwyadl, defnyddiol, nerthol, grymus, cynhwysfawr, defnydd da, cyson dda, effeithiol, pwrpasol

Anfodddhaol ac angen gwelliant ar frys

Gwendidau pwysig yn gorbwysu cryfderau

annigonol, aneffeithlon, dim, amhriodol, aneffeithiol, anaddas, methu, gwan, gwael, cyfyngedig.

Geiriau/ymadroddion defnyddiol

Mae xxx wedi arwain at....

O ganlyniad i xxx mae safonau xxx wedi codi xx% er xx

Yn dilyn cyflwyno xxx mae xxx wedi gwella, fel y dangosir gan ...

Dengys xxx fod safonau xxx wedi...

Gwelir effaith xxx yn xxx sy'n dangos bod....

Gellir gweld gwelliant mewn xxx yn

Gellir gweld dylanwad xxx yn y gwelliant/cynnydd...

Dengys XXXXX bod x% o'r disgyblion yn gallu/bod gan x% o'r disgyblion ...

Dengys xxx bod x% o'r rhieni/staff/llywodraethwyr yn....

Tud. 69

Beth ddylid ei gynnwys?

- Effaith ymyrraeth ar (safonau, lles, addysgu, agweddau, gwerthoedd)
- Tueddiadau dros gyfnod
- Cymhariaeth ag ysgolion eraill (?)
- Barn - defnyddio termau arfarnol
- Meintioli pa bryd bynnag y bo'n bosibl

Enw'r Ysgol:

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

- Defnyddiwch: gwaith y disgyblion, asesiadau athrawon, teithiau dysgu, arsylwadau gwersi i lunio barn.
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, adroddiadau arholwyr CBAC.

Nodiadau:

- Mae safonau Addysg Grefyddol yn yr ysgol yn dda ac mae disgyblion yn gwneud cynnydd da yn y pwnc drwy eu cyfnod yn yr ysgol. Mae ansawdd gwaith y disgyblion yn y llyfrau yn dda ar draws yr ysgol.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol yn fedrus ac yn ymateb yn abl wrth eu trafod. Mae'r rhan fwyaf yn dwyn i gof arferion crefyddol o amryw o grefyddau yn llwyddiannus erbyn brig yr ysgol gan gymharu crefyddau, eu harferion a dysgeidiaeth a thrafod yr hyn sydd yn debyg.
- Mae disgyblion SIY a PYD yn gwneud cynnydd da ac nid oes bwlch rhwng cyrhaeddiad y mwyafrif a chyrhaeddiad eu cyfoedion. Mae disgyblion ADY yn cyrraedd eu potensial yn y pwnc yn gwneud cynnydd da o'u gwaelodlin. Mae gwaith disgyblion MAT o ansawdd da iawn ac maent yn trafod crefyddau yn aeddfed.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn trosglwyddo eu medrau llythrennedd yn llwyddiannus i wersi Addysg Grefyddol, ac mae ansawdd y gwaith llythrennedd yn dda. Mae cyfleoedd rheolaidd i ddatblygu llafaredd, darllen ac ysgrifennu yn y Gymraeg a Saesneg ac fe roddir cyfleoedd i ddatblygu TGCH o fewn y pwnc.
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn datblygu sgiliau da sy'n rhoi mynediad iddynt i'r cwricwlwm cyfan. Mae tystiolaeth yr ysgol o arsylwi, teithiau dysgu a thrafod efo disgyblion yn dangos bod y rhan fwyaf ohonynt yn defnyddio'u sgiliau siarad a gwrando, rhifedd, meddwl a TGCH yn dda oddi fewn Addysg Grefyddol ac yn drawsgwricwlaidd

Siarad a Gwrando:

- Mae rhan fwyaf y disgyblion yn gwrando'n ofalus ar gyflwyniadau gan ddangos dealltwriaeth gref o'r prif bwyntiau, a phan yn briodol, yn ymateb gan fynegi barn yn synhwyrol. Maent yn ymfalchio yn yr iaith Gymraeg ac yn ei defnyddio'n naturiol ac yn raenus wrth sgwrsio gyda'i gilydd.
- Erbyn Blwyddyn 2, mae bron pob disgybl yn trafod eu tasgau â hyder cynyddol gan ddefnyddio geirfa eang a chywir, er enghraifft wth drafod sut y gallent leihau sbwriel plastig o fewn yr amgylchedd. Mae bron pob disgybl yng nghyfnod allweddol 2 yn cyfathrebu mewn modd hynod aeddfed yn y Gymraeg a Saesneg ac yn mynegi eu syniadau, eu barnau a'u teimladau yn hyderus ac effeithiol mewn brawddegau estynedig.

Darllen:

- Mae medrau darllen rhan fwyaf y disgyblion yn datblygu'n hynod effeithiol. Yn y dosbarth derbyn, mae bron pob un yn datblygu medrau darllen cynnar yn fuan ac yn magu hyder wrth fwynhau gweithgareddau cyfoethog. Erbyn Blwyddyn 2, mae'r disgyblion yn dewis deunyddiau darllen yn annibynnol gan roi rhesymau am eu dewis.
- Maent yn defnyddio ystod o strategaethau synhwyrol pan fyddant yn darllen testunau anghyfarwydd er mwyn penderfynu ar yr ystyr.

Ysgrifennu:

- Yn y cyfnod sylfaen, mae medrau ysgrifennu'r rhan fwyaf yn datblygu'n hynod gadarn. Yn y dosbarth derbyn, mae disgyblion yn ysgrifennu ystod effeithiol o frawddegau syml am eu hunain mewn portread. Erbyn Blwyddyn 2, maent yn ysgrifennu darnau diddorol yn gynyddol gywir.
- Yng nghyfnod allweddol 2, mae rhan fwyaf y disgyblion yn ysgrifennu'n feddylgar gan ddefnyddio geirfa goeth a dychmygus yn y ddwy iaith. Maent yn arddangos gafael sicr ar atalnodi ac yn sillafu'n gywir. Maent yn defnyddio paragraffau i gyflwyno'u gwaith yn drefnus, gyda'r rheini sy'n fwy abl yn defnyddio cystrawennau mwy amrywiol a chymhleth yn weddol gywir. Yn aml, maent yn dangos gwreiddioldeb wrth ddethol geiriau ac ymadroddion.

Medrau rhifedd ar draws y Cwricwlwm

- Mae Rhifedd ar draws y cwricwlwm yn datblygu'n dda gyda gwaith Matiau Mathemateg, a gwaith Mathemateg trawsgwricwlaidd yn datblygu'n dda iawn mewn rhai meysydd penodol fel Addysg Grefyddol, Hanes a Gwyddoniaeth.
- Yn y cyfnod sylfaen, mae medrau rhifedd y disgyblion yn gadarn ac maent yn eu cymhwyso i safon dda ar draws y cwricwlwm. Mae gan y rhan fwyaf ddealltwriaeth gadarn o werth lle, siâp, mesur, amser ac arian. Maent yn dehongli data yn gynyddol gywir ac yn ei gyflwyno mewn gwahanol ffurfiau, fel graffiau neu dablau. Yng nghyfnod allweddol 2, mae rhan fwyaf y disgyblion yn datblygu dealltwriaeth gadarn o fathemateg ac yn cyflawni'n dda. Pan gânt y cyfle, mae'r rhan fwyaf yn cymhwyso eu medrau rhifedd yn briodol mewn meysydd eraill ar draws y cwricwlwm.

TGCh

- Mae sgiliau TGCh y disgyblion yn dda wrth ddefnyddio ystod o adnoddau megis gliniadur a/neu ipad. Mae'r disgyblion yn gallu defnyddio TGCh yn effeithiol i gyfoethogi eu gwaith yn ogystal â darganfod a defnyddio gwybodaeth o'r wê. Mae disgyblion y CS yn defnyddio TGCh yn effeithiol i gofnodi a chyflwyno gwaith yn ogystal â chyflawni gweithgareddau i gyfoethogi sgiliau Llythrennedd a Rhifedd.
- Erbyn diwedd y cyfnod sylfaen, mae'r rhan fwyaf yn datblygu ystod o fedrau'n llwyddiannus iawn i gyflwyno gwybodaeth, fel trefnu data ar ffurf graff i ddangos y gwahanol fathau o ddail y maent wedi eu casglu. Maent yn cyfathrebu gydag eraill trwy ddefnyddio meddalwedd e-bost yn effeithiol ac yn dod yn gynyddol hyfedr wrth ddefnyddio'u medrau codio er mwyn creu darluniau. Yng nghyfnod allweddol 2, mae'r rhan fwyaf yn cymhwyso'u medrau'n llwyddiannus iawn i greu cyflwyniadau ar ystod o themâu, gan ddefnyddio llechen a sgrin werdd yn effeithiol. Erbyn iddynt gyrraedd brig yr ysgol, mae rhan fwyaf y disgyblion yn creu gwefan effeithiol iawn

Medrau Meddwl

- Datblygir medrau meddwl yn effeithiol ar draws yr ysgol, mae AaGD ar waith ym mhob dosbarth. Mae disgyblion yn cymryd mwy o gyfrifoldeb dros eu dysgu wrth iddynt fynd drwy'r ysgol, maent yn ran o'r broses o bennu MPLI ar draws yr ysgol. Mae disgyblion yn asesu gwaith cyfoedion ac yn hunan asesu'n rheolaidd, gan wella darnau o waith. Mae rhan fwyaf o'r disgyblion ar draws y Cyfnod Sylfaen yn gallu hunan-asesu ac asesu gwaith eu cyfoedion yn syml ac effeithiol drwy ddefnyddio ystod o dechnegau. Mae llawer o ddisgyblion yn cyfathrebu ac yn defnyddio medrau meddwl wrth gydweithio a'i gilydd ac mae'r sgiliau maent wedi datblygu yn hyrwyddo eu cynnydd. Mae Meddylfryd o Dwf wedi ei gyflwyno eleni ac mae'r disgyblion yn datblygu rhinweddau sy'n eu cynorthwyo gyda'u gwaith.

Datblygu creadigrwydd a medrau corfforol

- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu creadigrwydd a sgiliau corfforol yn effeithiol drwy fod yn weithredol yn y dosbarth a thu allan. Maent yn defnyddio'r sgiliau yma'n llwyddiannus wrth ddysgu a gallent eu trosglwyddo i sefyllfaoedd cyfarwydd a newydd. Mae rhan fwyaf o'r disgyblion o dosbarth meithrin hyd at blwyddyn 6 yn cymryd cyfrifoldeb dros eu dysgu ac yn datblygu eu creadigrwydd drwy ddatrys heriau o fewn yr ardaloedd dysgu wrth iddynt ddewis adnoddau ac ymchwilio i'w syniadau eu hunain. Defnyddir cerddoriaeth i ddatblygu dawns a symudiadau gerddoriaeth yn rheoliad.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf:

- Ymglyfarwyddo gyda'r cwricwlwm newydd gan ddechrau mireinio cynlluniau

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: **Dda**

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?***Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?***

- Defnyddiwch: gwaith disgyblion, dadansoddiad o holiadur addysg grefyddol, cofnodion grwp ffocws/Cyngor Ysgol
- I'ch helpu mae: Arweiniad atodol: [gwrando ar ddysgwyr \(ESTYN, Medi 2017\)](#),

Nodiadau:

- Mae safonau ymddygiad a hunanddisgyblaeth bron pob disgybl mewn gwersi, ac o amgylch yr ysgol, yn arbennig o uchel. Maent yn frwdfrydig, yn hynod serchus a chwrtais tuag at ei gilydd, staff ac ymwelwyr ac maent yn dangos balchder mawr yn eu hysgol, eu cymuned a'u Cymreictod. Mae'r disgyblion yn cyfrannu'n helaeth at greu ethos croesawgar, gan weithredu'n hollol naturiol.
- Erbyn diwedd y cyfnod sylfaen, mae'r disgyblion yn deall yn glir y gwahaniaeth rhwng da a drwg a'r hyn sy'n gywir neu anghywir. Maent yn ymwybodol o deimladau pobl eraill ac yn deall y cysyniad o chwarae teg. Mae disgyblion cyfnod allweddol 2 yn ofalus iawn o'u cyfoedion ac yn talu sylw'n gydwybodol i'w hanghenion. Maent yn caniatáu i eraill siarad heb darfu, gan gydnabod eu cyfraniadau a dangos eu gwerthfawrogiad am eu syniadau mewn modd aeddfed iawn.
- Mae bron pob plentyn plant yn hyderus yn egluro agweddau a pwysigrwydd o gadw'n iach.
- Mae rhan fwyaf o'r disgyblion hyn yn hollol ymwybodol fod lefel eu ffitrwydd wedi codi o ganlyniad i'r gweithgareddau hyn a'r sesiynau wythnosol o Addysg Gorfforol. Mae rhan fwyaf o ddisgyblion yn mynychu gwersi/clwb chwaraeon/nofio/dawns yn wythnosol.
- Mae llawer o'r disgyblion o'r farn fod y Cyngorau Dosbarth a'r Cyngor Ysgol yn gryfder a bod llais bron oll o'r disgyblion yn cael gwrandawriad a'u gwerthfawrogi.
- Mae llawer o'r disgyblion o'r farn bod y Cyngor Ysgol wedi gwella'r ysgol drwy wella amser gweithgareddau chwarae, deall pwysigrwydd o yfed dŵr a phwysigrwydd o olchi dwylo. Y rhan fwyaf o'r disgyblion yn ymwybodol o'r datblygiadau mae'r Cyngor wedi ei wneud a'r budd y mae'n ei gael ar bawb.
- Mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion ar draws yr ysgol wybodaeth dda am reolau er mwyn lles a diogelwch a'r dylanwadau sydd yn gallu effeithio ar fywyd iach e.e. ysmegu, yfed, cyffuriau. Cyfeiriant yn rheolaidd at gyfraniad Swyddog Addysg yr Heddlu yn ymwneud â materion megis ddiogelwch y we, (siarad â dieithriaid) diogelwch ar y ffyrdd wrth groesi'r lôn a gweithgareddau Ysgol iach. Mae gan bron pob un o'r disgyblion wybodaeth dda am ddatblygiad eu cyrff trwy ddilyn arweiniad yr Ysgol iach i gyflwyno agweddau ar berthnasedd ac addysg ryw a datblygiad corfforol yn gytunedig gyda'r Corff Llywodraethwyr.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf

Parhau i ddatblygu adnoddau trawsgwricwlaidd i gyd fynd a'r Gwersi Addysg Grefyddol

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **BARN**

Maes arolygu 3: Addysgu ac phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?

Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, arsylwadau gwersi, gwaith disgyblion, holi disgyblion
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, Addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd (ESTYN, Haf 2013), Addysg grefyddol a moesol yng NghA2 a ChA3 (ESTYN, Haf 2018)

Nodiadau:

- Mae cynllunio ar gyfer Addysg Grefyddol yn fwriadus ac yn ymateb o ofynion y Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol Fe ail-gynlluniwyd cynlluniau tymor hir ar gyfer Addysg Grefyddol ym Medi 2018 er mwyn sicrhau dilyniant yn y medrau. Mae sgiliau y Cyfnod Sylfaen wedi ei mapio Defnyddir y cynlluniau tymor hir yn fwriadus er mwyn cynllunio cyfres o wersi.
- Addysgir Addysg Grefyddol yn wythnosol yn mhob dosbarth.
- Mae llais y disgyblion yn gryf yn yr ysgol ac yn dylanwadu yn gryf ar y cynllunio. O ganlyniad mae tasgau a gweithgareddau yn ennyn diddordeb y disgyblion yn dda.
- Mae y mwyafrif o wersi o ansawdd da ac yn llwyddo i ddatblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn ogystal a'u medrau pwnc a'u medrau trawsgwricwlaidd yn llwyddiannus.
- Mae ansawdd y cynllunio yn dda ar draws yr ysgol. Mae'r cynllunio yn adeiladu ar ddysgu blaenorol ac yn sicrhau cysondeb a dilyniant o flwyddyn i flwyddyn.
- Mae AaGD yn gryfder yn yr ysgol ac fe sicheir bod nod y wers yn cael ei rannu gyda disgyblion, ynghyd a'r MPLI. Mae hyn yn sicrhau bod y disgyblion uchel yn glir.
- Rhoddir adborth adeiladol gan athrawon, ac fe anogir disgyblion i wella eu gwaith yn rheolaidd. Defnyddir partneriaid trafod yn rheolaidd ac mae disgyblion yn hunan-asesu ac yn asesu cyfoedion yn aml.
- Asesir Addysg Grefyddol yn flynyddol yn ôl y disgrifiadau Deilliannau a Lefelau o'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol. Adroddir ar gynnydd mewn Addysg Grefyddol i rieni yn flynyddol. Dengys yr asesadau bod y rhan fwyaf o ddisgyblion yn gwneud cynnydd da a chadarn yn y pwnc
- Mae sesiynau i godi ymwybyddiaeth i'r 4 diben wedi sicrhau bod gan yr athrawon dealltwriaeth gynyddol o'r Cwricwlwm newydd. Rhoddir pwyslais ar ddatblygu'r egwyddorion ac mae athrawon CA2 wedi dechrau ymateb iddynt.
- Mae athrawon yn trefnu ymweliadau addysgol i'r Eglwys leol, y Gadeirlan ac i'r Mosg er mwyn i'r disgyblion ymgyswrtu gyda addoldai a defodau.
- Trefnir gweithgareddau yn yr ardaloedd yn y Cyfnod Sylfaen i ddatblygu medrau Addysg Grefyddol e.e. creu dail Palmwydd, creu Gardd y Pasg yn yr ardal tu allan.
- Mae nifer o ymwelwyr yn flynyddol yn yr ysgol er mwyn dyfnhau dealltwriaeth a gwybodaeth y disgyblion o'r Beibl a Cristnogaeth e.e. Ymweliad yr Gweinidog a Swyddog Ieuenctid Capel Berea ac mae'r disgyblion yn ymweld gyda Chapel Lleol i berfformio Gwasanaeth Diolchgarwch yn flynyddol.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf:

- Parhau i fireinio y cynllunio er mwyn ymateb i ofynion y Cwricwlwm Newydd
- Datblygu gweithgareddau Creadigol

Maes safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **Da**

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, cyfweiliadau gyda disgyblion, rhaglen addoli ar y cyd yr ysgol, cylchlythyr ysgol, cofnodion yr ysgol o unrhyw troseddau casineb/bwlio.
- I'ch helpu mae: Canllawiau CYSAG, Canllawiau ynglyn â addoli ar y cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru), Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017), Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017)

Nodiadau:

- Mae disgyblion yn cymryd cyfrifoldeb dros eu dysgu yn y gwersi Addysg Grefyddol yn dda.
- Mae llais y disgybl yn gryf, gofynnir i'r disgyblion gyfrannu syniadau am weithgareddau a thasgau sy'n ymwneud gyda thema ac mae'r athrawon yn ymateb iddynt
- Mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion ddealltwriaeth dda o grefyddau eraill oherwydd natur cymuned yr ysgol. Maent yn ymweld gyda Capel, Eglwys ac y Gadeirlan yn ystod eu cyfnod yn yr ysgol.
- Mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion ddealltwriaeth dda o'u hawliau yn dilyn cyflwyniadau gan y Cyngor Ysgol. Maent wedi eu harddangos yn y dosbarthiadau.
- Yn flynyddol mae'r ysgol yn dathlu wythnos Masnach Deg ac yn codi ymwybyddiaeth y disgyblion o bwysigrwydd bod yn ddinesydd byd eang.
- Mae y cynlluniau Addysg Grefyddol yn sicrhau bod hawliau dynol yn cael eu hastudio.
- Mae'r ysgol yn llwyddiannus wrth helpu disgyblion ddeall effaith dewisiadau ffordd o fyw.
- Mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn deall effaith ymddygiadau ar eu hiechyd meddwl, eu hiechyd corfforol a'u lles yn awr ac yn y dyfodol.
- Mae'r ysgol yn rhoi cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion ymgymryd â chyfrifoldebau a chwarae rhan lawn yn yr ysgol ac yn y gymuned ehangach. Ar ddechrau bob themâu caiff bob plentyn gyfle i gynnig syniadau parthed yr hyn maent eisiau ei ddysgu, mae'r staff yn cynnwys y syniadau yma yn eu cynlluniau gwaith cyn belled a bo modd. Drwy'r Cyngor Dosbarth a'r Cyngor Ysgol caiff llais y disgyblion ei glywed wrth iddynt chwarae rhan mewn agweddau o symud yr ysgol yn ei blaen.
- Mae llawer o'r disgyblion yn yfed dŵr yn reolaidd drwy'r dydd ac yn ymwybodol o'r pwysigrwydd.
- Mae'r ysgol yn cynnig y dewis i ddisgyblion, sydd ddim yn bwyta cinio ysgol, i ddod â bocs bwyd iach i'r ysgol. O ganlyniad, trafodir pwysigrwydd bocs bwyd iach yn aml.
- Mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd cyfoethog i'r disgyblion i ddysgu am e-ddiogelwch. Mae'r cyngor e-ddiogelwch yr ysgol sicrhau fod gan bron pob un disgybl wybodaeth pwrpasol a defnyddiol ar gyfer cadw'n ddiogel ar lein.
- Mae Llysgenhadon Chwaraeon yr ysgol yn hybu ffitrwydd a iechyd corfforol yn ystod amseroedd egwyl.
- Mae cymryd rhan mewn Cynllun Ysgol Iach a sesiynau beicio ar gyfer B6 wedi galluogi'r disgyblion i gael dealltwriaeth dda o'r pwysigrwydd i gadw'n ddiogel yn gorfforol ac yn feddyliol.
- Mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion ar draws yr ysgol wybodaeth dda am reolau er mwyn lles a diogelwch a'r dylanwadau sydd yn gallu effeithio ar fywyd iach e.e. ysmegu, yfed, cyffuriau.
- Cyfeiriant yn rheolaidd at gyfraniad Swyddog Addysg yr Heddlu yn ymwneud â materion megis ddiogelwch y we, (siarad â dieithriaid) diogelwch ar y ffyrdd wrth groesi'r Ion a gweithgareddau Ysgol Iach.
- Mae gan bron pob un o'r disgyblion wybodaeth dda am ddatblygiad eu cyrff trwy ddilyn arweiniad yr Ysgol Iach i gyflwyno agweddau ar berthnasedd ac addysg ryw a datblygiad corfforol yn gytunedig gyda'r Corff

Llywodraethwyr.

- Mae'r polisi addysg rhyw a pherthynas yn effeithiol iawn.
- Mae bron bob un o'r disgyblion a'r rhieni yn cytuno yn yr holiaduron fod y disgyblion yn hapus ac yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol. Mae 'Cyfeillion Caredig' yn weithredol yn ystod amser chwarae.
- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion yr ysgol yn ymwybodol o'u hawliau i fod yn ddiogel ac mae bron bob un o'r disgyblion yn ymwybodol o bwysigrwydd y 'Bocs Siarad, Amlen 'Rhywbeth i'w ddweud', Llyfr Llais y Plant ar gyfer lleisio pryderon ac yn datgan fod yr ysgol yn ymateb yn effeithiol i hyn.
- Drwy broses democrataidd mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd i bob un aelod o bwyllgorau amrywiol yr ysgol i gyfrannu yn dda at benderfyniadau a hynny trwy'r Cyngor Ysgol/Siarter iaith, y Grŵp ECO- gwyrdd, Llysgenhadon gwych, Llysgenhadon, Chwaraeon a Swyddogion Diogelwch y Ffyrdd yr Ysgol a thrwy gymryd cyfrifoldeb am wahanol weithgareddau.
- Mae cyfleoedd i aelodau'r Cynghorau i roi cyflwyniadau r i'r Corff Llywodraethol am eu gwaith a thrwy hynny yn datblygu hyder.
- Mae'r ysgol yn ymdrin â themâu fel Masnach Deg o fewn y cwricwlwm ac yn ystod gwasanaethau sydd yn golygu bod y rhan fwyaf o ddisgyblion gyda dealltwriaeth dda bod yr hyn y maen nhw ac eraill yn ei wneud yn gwneud gwahaniaeth ar sawl lefel boed yn lleol neu ar raddfa ehangach.
- Mae'r ysgol yn hyrwyddo ymagweddau cadarnhaol tuag at gydraddoldeb ac amrywiaeth cymdeithasol drwy weithdrefnau gwahanol, megis casglu tuag at elusennau gwahanol.
- Mae'r ysgol yn cymryd rhan yn holl weithgareddau'r Urdd ac yn sicrhau fod y pob un aelod o'r Urdd yn cael y cyfle i berfformio i feithrin eu hunan hyder. Mae'r elfen berfformio yn agwedd gref iawn o fewn yr ysgol.
- Drwy weithgareddau Siarter iaith, themâu y dosbarthiadau a ethos diwylliedig Gymreig sydd ar lawr y dosbarth mae dealltwriaeth y mwyafrif y disgyblion yn dda iawn o'u diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach.
- Drwy weithgareddau chwaraeon, yn ystod amser ysgol a thu hwnt i oriau ysgol, mae pob disgybl yn cael cyfle i weithio mewn tîm. Cynhelir clybiau amrywiol ar ôl ysgol.
- Mae'r ysgol yn cymryd rhan mewn amryw o weithgareddau allgyrsiol a chystadlaethau chwaraeon sydd yn agored i bob disgybl e.e. rhedeg traws gwlad.
- Mae gan yr Ysgol berthynas dda gyda gwasanaethau/asiantaethau arbenigol megis Seicolegydd addysg, swyddog Lles a.y.b.
- Mae cyfleoedd i bob disgybl ym ml. 5 i fynychu Glanllyn a Bl.6 i Gaerdydd ac fe caiff y profiadau dysgu eu cyfoethogi'n sylweddol gan ymweliadau oddi ar y safle a thrwy groesawu nifer helaeth o ymwelwyr i'r ysgol.
- Gwneir defnydd effeithiol o wasanaethau a sesiynau addoli ar y cyd er mwyn datblygu agweddau ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol bron pob un disgybl. Creosawir ymwelwyr yn reolaidd i'r cyfnodau hyn er mwyn rhoi sylw i agweddau gwahanol.
- Drwy waith y Llysgenhadon Gwych mae gan mwyafrif y disgyblion ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r hawliau dynol e.e Trefnu ymweliad Sally Holland (Comisiynydd Plant Cymru) - ' i'r ysgol.
- Rhoddir cyfle dyddiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol.
- Drwy wersi Drama a themâu'r Cwricwlwm mae'r disgyblion yn defnyddio eu dychymyg i greu a pherfformio cyflwyniadau.
- Rhoddir nifer o gyfleoedd i ddisgyblion berfformio yn gyhoeddus megis Eisteddfodau, Gwasanaethau a Chyngherddau.
- Mae'r ddarpariaeth ABaCh ac arferion dyddiol yr ysgol yn hyrwyddo gwerthoedd megis gonestrwydd, goddefgarwch a thegwch.
- Mae'r ysgol hefyd yn hyrwyddo datblygu synnwyr o gyfrifoldeb, yn ymwneud y disgyblion â'i gilydd, mewn gwneud eu tasgau ystafell ddosbarth ac wrth gymryd rhan mewn gweithgareddau all-gwricwlaidd.
- Trwy gyfrwng gwasanaethau ysgol gyfan a gwasanaethau dosbarth, caiff disgyblion amser i ddatblygu ac

adfyfrio, datblygu gwerthoedd moesol megis parch, gonestrwydd a tegwch a datblygu'r dealltwriaeth a'r gallu i wahaniaethu rhwng yr hyn sydd ac nad yw'n dderbyniol. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn arddangos y gwerthoedd hynny.

- Mae ardal myfyrio yn bresennol ym mhob dosbarth sy'n rhoi cyfleoedd i'r disgyblion feddwl a myfyrio yn dawel.
- Mae ymweliad rheolaidd gan y rheithor lleol i arwain gwasanaethau yn cefnogi gwaith yr athrawon.
- Rhydd gwersi Addysg Grefyddol gyfleoedd i ddisgyblion ddatblygu'n gymdeithasol trwy edrych ar eu gwerthoedd personol ac arferion a credoau eraill trwy'r byd.
- Cynhelir addoli ar y cyd yn ddyddiol ac yn dorfol dwy waith yr wythnos. Mae natur yr addoliad yn Gristnogol ac mae cynlluniau bwriadus yn eu lle. Cynllunir cyfres o gyd addoli torfol sy'n ymwneud gyda thema a gwerthoedd Cristnogol ac mae'r addoli dyddiol yn y dosbarth yn atgyfnerthu'r gwaith.
- Mae'r ysgol yn llwyddiannus wrth gadw disgyblion yn ddiogel rhag peryglon radicaleiddio, mae'r holl staff wedi eu hyfforddi i adnabod arwyddion ac yn deall y drefn pe bai pryder.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf:

- Parhau i gynllunio addoli ar y cyd ar gyfer yr ysgol gyfan

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy

x

Nac ydy

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: **Dda**

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?

- Defnyddiwch: cynlluniau gwaith, adroddiadau monitro ac hunan arfarnu, arfarniad o ddata, cyfweiliadau gyda'r cydlynid a'r llywodraethwr dynodedig/ymwelydd CYSAG, cofnodion cyfarfodydd staff, cynllun gwella, arfarniad cynnydd, astudiaeth achos yn dilyn cydweithio ysgol-i-ysgol.

- I'ch helpu mae: canllawiau CYSAG

Nodiadau:

- Mae'r arweinyddiaeth gan y cydlynid yn dda ac mae'n gosod disgwyliaid uchel ar gyfer y pwnc. Mae'n meddu ar y gwybodaeth a'r dealltwriaeth i arwain yn effeithiol.
- Mae adnoddau pwrpasol megis ardaloedd, arteffactau a llyfrau crefyddol yn yr ysgol. Mae digon o adnoddau o ansawdd da yn yr ysgol.
- Mae polisiau yn eu lle ac wedi eu hadolygu'n unol a'r amserlen. Caiff gwybodaeth am ethos yr ysgol a'i natur Cristnogol ei rannu gyda rhieni yn y llawlyfr. Mae gwybodaeth am yr hawl i dynnu disgyblion o wersi Addysg Grefyddol yn y llawlyfr.
- Nid oes disgyblion wedi dewis peidio cymryd rhan yn y cyd addoli.
- Nid oes disgyblion wedi eu tynnu o wersi addysg grefyddol.
- Mae'r UDRh yn craffu ar lyfrau yn dymhorol ac yn monitro y ddarpariaeth ar gyfer Addysg Grefyddol, yn llunio adroddiadau ac yn adrodd i'r Corff Llywodraethwyr

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf

Datblygu rol y disgyblion ymhellach

Parhau i ddatblygu cysylltiadau gyda ysgolion eraill, yn bennaf ysgolion Eglwysig

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: **Dda**

Agweddau i gael sylw

Camau gweithredu

Pwy?

Erbyn pryd?

		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	
<ul style="list-style-type: none"> Ymgyfarwyddo gyda'r cwricwlwm newydd gan ddechrau mireinio cynlluniau 	Dilyn Camau'r CDY		
<ul style="list-style-type: none"> Parhau i ddatblygu adnoddau trawsgwricwlaidd i gyd fynd a'r Gwersi Addysg Grefyddol 	Dilyn Camau'r CDY		
<ul style="list-style-type: none"> Parhau i fireinio y cynllunio er mwyn ymateb i ofynion y Cwricwlwm Newydd Datblygu gweithgareddau Creadigol 	Dilyn Camau'r CDY		
<ul style="list-style-type: none"> Parhau i gynllunio addoli ar y cyd ar gyfer yr ysgol gyfan 	Dilyn Camau'r CDY		
<ul style="list-style-type: none"> Datblygu rol y disyblion ymhellach Parhau i ddatblygu cysylltiadau gyda ysgolion eraill, yn bennaf ysgolion Eglwysig 	Dilyn Camau'r CDY		

Arfarniad crynodol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

Cryno! Tua 50 o eiriau.

Mae gan yr ysgol ethos hynod ofalgar a chyfeillgar sy'n hyrwyddo pwysigrwydd cwrtseisi, parch a dyfalbarhad disgyblion yn effeithiol iawn. Mae rhaglen addysg bersonol a chymdeithasol yr ysgol yn cyfrannu'n llwyddiannus iawn tuag at sicrhau bod diwylliant cyfoethog o barch, cydraddoldeb a thegwch yn bodoli, sy'n hybu gwerthoedd yr ysgol yn arbennig. Mae'r ysgol yn datblygu medrau cymdeithasol ac Adroddiad ar Ysgol Y Garnedd Mai 2019 8 emosiynol y disgyblion yn hynod effeithiol. Enghraifft arbennig o hyn yw'r ffordd mae'n datblygu'r meddylfryd o ddyfalbarhad a gwydnwch yn y disgyblion, sy'n nodwedd gref ar draws yr ysgol. Nodwedd eithriadol arall yw'r gofal sydd gan ddisgyblion dros ei gilydd, sy'n cynnwys gweithredu fel 'cyfeillion caredig' i gefnogi disgyblion sy'n teimlo'n unig neu'n isel yn ystod amser egwyl a chinio.

Enw'r pennaeth Llion Williams

Llofnod y pennaeth
Dyddiad: 19/9/19

DRAFFET

Enw'r Ysgol: YSGOL PENTREUCHAF

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

- Defnyddiwch: gwaith y disgyblion, asesiadau athrawon, teithiau dysgu, arsylwadau gwersi i lunio barn.
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, adroddiadau arholwyr CBAC.

Nodiadau:

- Mae safonau Addysg Grefyddol yn yr ysgol yn dda ac mae disgyblion yn gwneud cynnydd da yn y pwnc drwy eu cyfnod yn yr ysgol. Mae ansawdd gwaith y disgyblion yn y llyfrau yn dda ar draws yr ysgol.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol yn fedrus ac yn ymateb yn abl wrth eu trafod. Mae'r rhan fwyaf yn dwyn i gof arferion crefyddol o amryw o grefyddau yn llwyddiannus erbyn brig yr ysgol gan gymharu crefyddau, eu harferion a dysgeidiaeth a thrafod yr hyn sydd yn debyg.
- Mae disgyblion PYD yn gwneud cynnydd da ac nid oes bwlch rhwng cyrhaeddiad y mwyafrif a chyrhaeddiad eu cyfoedion. Mae disgyblion ADY yn cyrraedd eu potensial yn y pwnc yn gwneud cynnydd da o'u gwaelodlin. Mae gwaith disgyblion MAT o ansawdd da iawn ac maent yn trafod crefyddau yn aeddfed.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn trosglwyddo eu medrau llythrennedd yn llwyddiannus i wersi Addysg Grefyddol, ac mae ansawdd y gwaith llythrennedd yn dda. Mae cyfleoedd rheolaidd i ddatblygu llafaredd, darllen ac ysgrifennu yn y Gymraeg a Saesneg ac fe roddir cyfleoedd i ddatblygu TGCH o fewn y pwnc.
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn datblygu sgiliau da sy'n rhoi mynediad iddynt i'r cwricwlwm cyfan. Mae tystiolaeth yr ysgol o arsylwi, teithiau dysgu a thrafod efo disgyblion yn dangos bod y rhan fwyaf ohonynt yn defnyddio'u sgiliau siarad a gwranddo, rhifedd, meddwl a TGCh yn dda oddi fewn Addysg Grefyddol ac yn drawsgwricwlaidd

Siarad a gwranddo

- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion CS yn cyrraedd y safonau disgwylidig neu uwch mewn sgiliau cyfathrebu ac yn medru eu defnyddio'n fedrus. *e.e gwranddo'n astud, ymateb yn bwrpasol i holi'r staff dysgu a cyfranogi tuag at weithgareddau chwarae rôl.*
- Erbyn diwedd y CS mae'r haen uwch yn medru cynnig eglurhâd manwl, defnyddio ac amrywio ystod gynyddol o eirfa addas wrth chwarae ac mewn gweithgareddau strwythredig ac yn medru siarad yn eglur gydag ystod o gynulleidfaoedd. Gwelwyd enghreifftiau da o hyn yng ngwaith 'Pie Corbett' a chyflwyniadau byr gan ddefnyddio'r app 'Puppet Pals' ym mlwyddyn 2 a sesiynauartneriad parablau ym mlwyddyn Derbyn. Hefyd, tystiolaeth da o sgwrsio torfol ar y mat gan y dosbarth Meithrin
- Mae llawer o ddisgyblion CA2 hefyd yn cyrraedd safonau cyfathrebu disgwylidig neu uwch ac wedi dangos eu bod yn medru gwranddo'n astud ar gyflwyniadau, yn ymateb yn dda drwy wneud sylw, holi neu fynegi barn yn y ddwy iaith. Er yn llai hyderus ar gychwyn CA2, mae disgyblion yn tyfu mewn hyder ac yn datblygu'n gyflym yn eu gallu i drin a thrafod yn eglur yn y Saesneg, yn cynnwys taflu llais yn uchel a defnyddio ystod o eirfa yn effeithiol.
- Erbyn diwedd CA2 mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn defnyddio mynegiant yn effeithiol i gadw diddordeb gwrandawyr yn y ddwy iaith.

Darllen

- Yn y CS mae medrau darllen disgyblion yn datblygu o oedran cynnar gyda rhan fwyaf yn ymateb yn

llwyddiannus i strategaethau darllen ac yn arddangos ac mynegi hoffter o lyfrau.

- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion yn defnyddio strategaeth ffoneg o ganlyniad i ddefnydd dyddiol 'Tric a Chlic'. Mae'r adnodd wedi cael effaith cadarnhaol ar sgiliau darllen cynnar y rhan fwyaf o ddisgyblion.
- Erbyn diwedd CS mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn defnyddio strategaethau darllen yn fwyfwy annibynnol ar gyfer ystod ehangach o destunau a'r haen uwch yn medru dadelfennu testun gyda geirfa anghyfarwydd yn fedrus.

Ysgrifennu

- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion yn y Cyfnod Sylfaen yn ysgrifennu'n annibynnol at amrywiaeth o ddibenion a chynulleidfaoedd, gan ddefnyddio brawddegau llawn, atalnodi'n gywir a defnyddio ystod gynyddol o eirfa gyfoethog a chystrawen dda. Enghraifft dda o hyn yw'r ffordd effeithiol maent yn cynllunio, ysgrifennu ac yn gwella straeon dychmygol erbyn diwedd CS.
- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion yr ysgol yn llwyddo i ddatblygu medrau ysgrifennu estynedig ymhellach i safon dda drwy ddilyn cynllun Geirio Gwych drwy'r ysgol gyfan.
- Mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn defnyddio sgaffaldiau gwahaniaethol yn llwyddiannus i gynllunio eu gwaith ysgrifennu yn y Gymraeg a'r Saesneg ac yn gwneud gwelliannau priodol wrth gyfeirio yn ôl at y meini prawf wrth ailddrafftio.
- Mae gwaith y rhan fwyaf yn dangos ymwybyddiaeth dda o ffurfiau amrywiol o ysgrifennu gan ddefnyddio ystod o ffynonellau addas.
- Mae'r rhan fwyaf yn ysgrifennu testunau diddorol gan ddefnyddio ystod eang o eirfa, fel berfau, idiomau a chymariaethau, yn effeithiol i gyfoethogi gwaith.
- Mae'r rhan fwyaf yn medru cymhwyso'r sgiliau ysgrifennu hyn yn llwyddiannus yn drawsgwricwlaidd e.e. Ysgrifennu llythyr i fecws Glanrhyd; adroddiad papur newydd yn adrodd hanes y dyn cyntaf ar y lleud.

Rhifedd

- Mae rhan fwyaf y disgyblion yn gwneud cynnydd da yn eu gallu i gymhwyso'r medrau rhifedd wrth symud drwy'r ysgol.
- Erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen, mae'r rhan fwyaf yn adio a thynnu'n gywir gan ddefnyddio degau ac unedau.
- Maent yn dangos ymwybyddiaeth dda o werth gwahanol ddarnau arian wrth eu defnyddio'n gywir hyd at bunt.
- Maent yn mesur yn fanwl wrth ddefnyddio mesuriadau safonol ac ansafonol i ddatrys problemau syml er enghraifft mesur cynhwysion ar gyfer creu menyf.
- Yng nghyfnod allweddol 2, mae gan rhan fwyaf o'r disgyblion ddealltwriaeth gadarn o werth lle i luosi a rhannu rhifau cyfan â 10 a 100 ac o ddegolion wrth adio a thynnu'n gywir hyd at ddau le degol.
- Mae'r rhan fwyaf yn defnyddio ystod briodol o fedrau mesur amser yn effeithiol.
- Erbyn diwedd cyfnod allweddol 2, mae rhan fwyaf yn datblygu strategaethau rhifedd perthnasol da ar gyfer datrys problemau ac yn cyflwyno eu canlyniadau mewn modd systematig.
- Mae gallu'r rhan fwyaf o ddisgyblion i gymhwyso'r medrau rhifedd maent wedi'i ddatblygu mewn problemau estynedig neu ar draws y Cwricwlwm yn dda. Ymhlith yr enghreifftiau da welwyd wrth graffu ar lyfrau mae disgyblion yn cymhwyso dealltwriaeth o arian mewn prosiectau mentergarwch a chyflwyno data a chreu fformiwla mewn taenlenni ar 'Google Drives' y disgyblion
- Fodd bynnag, mae lle I gymhwyso rhifedd ymhellach yn mewn ymchwiliadau Gwyddoniaeth..
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu eu medrau rhif ar lefel sy'n briodol i'w hoedran a'u gallu yn effeithiol.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn gallu adalw ffeithiau rhif i gof yn gyflym, yn deall gwerth lle yn dda ac yn defnyddio amrywiaeth o ddulliau cyfrifo yn y pen yn llwyddiannus.

Medrau TGCh:

- Mae llawer o ddisgyblion CS ac CA2 yn medru defnyddio TGCh yn hyderus ac yn effeithiol iawn wrth drefnu, cyflwyno, cyfathrebu ac ymchwilio.
- Mae gan bron bob disgybl ddealltwriaeth gadarn iawn o ddiogelwch ar y We ac agweddau ehangach o 'Ddinasyddiaeth Digidol' yn dilyn gweithdai arbenigol gan yr NSPCC i ddisgyblion a rhieni.
- Mae tystiolaeth da o sgiliau data a modelu'n cael eu datblygu'n effeithiol ar draws yr ysgol gydag enghreifftiau o safon uchel (Bl2) yn llunio cronfa ddata gan ddefnyddio Purple Mash a defnydd da o'r crwb ac yng nghyfnod allweddol 2 gwelwyd enghraifft effeithiol o waith codio gan ddefnyddio'r rhaglen Scratch a chynhyrchu taenlenni pwrpasol.
- Gwelwyd sgil cynhyrchu yn cael ei ddatblygu'n effeithiol iawn yn y CS gan wneud defnydd gwych o Puppet Pals er mwyn atgyfnerthu partrymau llafar. Yn ogystal cafwyd enghraifft dda o'r llinyn creu gyda'r disgyblion yn cynllunio a chreu ffilm ac animeiddiad gan ddefnyddio sawl app.
- Mae llawer o ddisgyblion Blwyddyn 2 yn defnyddio codau 'QR' yn dda ar gyfer cyfathrebu a chofnodi eu gwaith yn annibynnol drwy gynllun peilot meddalwedd 'Seesaw'.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion erbyn diwedd CA2 yn gallu cynhyrchu gwaith ar y cyd yn dda gan ddefnyddio apiau Google (*Docs; Slides* ayyb) wrth ddefnyddio prosesydd geiriau, cyhoeddi pen bwrdd, PowerPoint (gan gynnwys gwaith fideo ac animeiddio), e-bost ac ymchwilio ar y we.
- Mae sgiliau cymhwysedd digidol rhan fwyaf o ddisgyblion yn dda, ac maent yn medru manteisio arnynt er mwyn codi safonau a gwella eu dysgu ar draws y Cwricwlwm.

Medrau meddwl a chreadigol

- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion ar draws yr ystod oedran yn medru myfyrio'n effeithiol ar safon eu dysgu ac yn medru datgan barn.
- Mae mwyafrif o ddisgyblion CA2 yn medru cynnig rhesymau da dros eu barn, cynnig argymhellion gwella perthnasol a gweithredu arnynt i godi safon eu gwaith.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion CS yn medru gweithredu fel partneriaid trafod ('Partneriaid Parablu') effeithiol iawn ac hynny hefyd yn datblygu'n dda yn CA2.
- Yn ystod teithiau dysgu gwelwyd enghreifftiau arbennig o ddisgyblion Cyfnod Sylfaen yn gofyn cwestiynau perthnasol yn disgrifio ac yn dangos ystyriaeth aeddfed i'r hyn ddysgwyd ganddynt eu hunain ac eraill.
- Yn yr un modd, gwelwyd fod rhan fwyaf o disgyblion CA2 yn cydweithio'n effeithiol er mwyn hunan asesu, asesu cyfoedion a chyfrannu at drafodaethau cychwynnol uned o waith.

Yr Iaith Gymraeg

Iaith yr Aelwyd	M / D / 1	1 / 2	3 / 4	5 / 6
2018 - 2019				
% Cymraeg	58%	71%	74%	72%
% Saesneg	42%	29%	26%	28%

- Mae safon y Gymraeg yn yr ysgol o gymharu ag ysgolion a chefnidir ieithyddol tebyg yn dda.
- Mae data cymharol yn y Gymraeg ac safonau wrth graffu ar lyfrau, yn gadarn dda ar draws yr ystod oedranau.
- Derbyniodd yr ysgol achrediad 'Y Faner Aur' – Siarter Iaith Gwynedd' am yr ail flwyddyn yn olynol yn

2018 yn rhannol fel cydnabyddiaeth o safonau'r Gymraeg ac yn parhau i gynnal y safonau uchel yma drwy adnabod cryfderau a meysydd i'w gwella yn barhaus.

- Mae prosesau craffu ar lyfrau, arsylwi gwersi, holi grwpiau o ddysgwyr ac tracio data blynyddol oll yn cadarnhau bod y rhan fwyaf yn gwneud cynnydd da yn y Gymraeg yn ystod blwyddyn addysgol.
- Mae rhan fwyaf y disgyblion yn gwneud cynnydd da yn y Gymraeg o'r CS i CA2.
- Mae llawer o ddisgyblion yn defnyddio Cymraeg o safon uchel o amgylch yr ysgol.
- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion yn dewis siarad yn y Gymraeg ar yr iard a thu fewn i'r ysgol.
- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion o flwyddyn 2 hyd at flwyddyn yn medru defnyddio Iiaith Gymraeg safonol, ffurfiol yn dda wrth drin a thrafod gydag oedolion ac yn medru addasu mewn cyd-destunau cymdeithasol gyda'i cyfoedion.
- Mae rhan fwyaf y disgyblion yn gallu esbonio manteision dysgu Cymraeg a bod yn ddwyieithog yn effeithiol

Materion i'w hystyried/materion sydd angen sylw yn y CDY:

- **Mae herio disgyblion, yn ogystal â chynllunio cyfleoedd cyfoethog i'r plant gymhwyso eu sgiliau rhif yn drawsgwricwlaidd gan gynnwys Addysg Grefyddol yn parhau i fod yn flaenoriaeth CDY 2019/2020.**

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: **Dda**

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?

Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?

- **Defnyddiwch:** gwaith disgyblion, dadansoddiad o holiadur addysg grefyddol, cofnodion grwp ffocws/Cyngor Ysgol
- **I'ch helpu mae:** Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017),

Nodiadau:

- Mae safonau lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol y rhan fwyaf o ddisgyblion CS a CA2 yn dda.
- Mae bron bob un disgybl yn nodi eu bod yn teimlo'n ddiogel yn amgylchedd yr ysgol a'u bod yn gwybod pwy i siarad os ydynt yn poeni neu'n gofidio ac yn deall trefniadau'r ysgol i ymdrin â bwlio a chamymddwyn.
- Mae bron pob disgybl yn ymddwyn yn dda gan ddangos parch at ei gilydd a'u hunain yn yr ysgol. Eithriadau bychain yw'r disgyblion hynny sy'n arddangos anawsterau ymddygiadol yn hanesyddol yn yr ysgol. Fodd bynnag, mae % uwch yn amlygu yn 2018/19 oherwydd rhesymau cymdeithasol ac emosiynol. Mae gan yr ysgol adnabyddiaeth dda o'r disgyblion hyn ac yn ymateb yn dda i'r problemau drwy gynlluniau hir dymor.
- Mae ymddygiad a'r ffordd mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn rhyngweithio gyda'i gilydd yn dda. Mae bron bob un o'r disgyblion yn ymddwyn yn gwrtais ac yn barchus tuag at ei gilydd yn y neuadd ginio, yr iard ac yn y dosbarthiadau. Mae ethos ofalgar a theuluol yn perthyn i'r ysgol yn hanesyddol.
- Mae achosion bwlio yn yr ysgol yn brin ar y cyfan. Ychydig iawn o ddisgyblion sy'n nodi eu bod wedi dioddef unrhyw fwlio yn ystod y 3 mlynedd ddiwethaf.
- Drwy ystod o weithgareddau megis gwersi addysg gorfforol, gwyddoniaeth ac amser cylch, mae gan bron bob un ddealltwriaeth gadarn o sut i ddod yn iach ac maent yn gwerthfawrogi bod bwydydd iach

ac ymarfer corfforol rheolaidd yn cael effaith gadarnhaol ar eu lles a'u datblygiad.

- Mae gan bron bob un o ddisgyblion Bl.2 i fyny ymwybyddiaeth dda fod bwyta, yfed iach a ffitrwydd yn cyfrannu at gorff a meddwl iach.
- Mae ymatebion plant a'r ymddygiad a welir yn yr ysgol yn cadarnhau hyn. e.e. *perygion smocio, cyffuriau, siarad a dieithriaid, diogelwch ar y ffyrdd, diogelwch ar y We, parchu cyrff ei gilydd*.
- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymateb yn dda iawn i weithdai Diogelwch y We ac maent yn medru trin a thrafod dulliau cadw'n ddiogel yn ddigidol.
- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion yn cyfeirio at ddysgu blaenorol ac at brofiadau personol yn dda iawn mewn gwersi cynhaliol gan asiantaethau ac arbenigwyr e.e. *NSPCC, PC Dewi Owen*.
- Mae mwyafrif o'r disgyblion yn manteisio ar y rhaglen eang o weithgareddau ar ôl ysgol a chlybiau sydd ar gael iddynt. Mae'r gweithgareddau ychwanegol yma yn cael dylanwad gadarnhaol ar ffitrwydd rhan fwyaf o'r disgyblion a'u dealltwriaeth o'r angen i ymarfer y corff. Mae'r rhaglen allgyrsiol flynyddol yn cynnig cyfleoedd mewn ystod o sgiliau o'r celfeddydol, ymarferol, digidol i'r corfforol. e.e. *clybiau chwaraeon amrywiol, clwb coginio, clwb adeiladu gwib gart, clwb canu, clwb codio*. Mae trefniadau hyn yn sicrhau cyfleoedd gwerthfawr i ddatblygu ffitrwydd yr holl disgyblion.
- Mae bron bob un o'r disgyblion yn ymddwyn yn ardderchog tuag at ymwelwyr a thuag at ei gilydd, gan wrando ar ei gilydd ac ymateb yn gwrtais.
- Mae sylwadau ac argraffiadau ymwelwyr o agwedd ac ymddygiad disgyblion yn gadarnhaol iawn ac hynny'n cyfrannu'n helaeth tuag at ethos yr ysgol ac yn hyrwyddo'r disgyblion i barchu ei hunain a'i gilydd.
- Mae bron bob un o'r disgyblion yn rhyngweithio'n gyfeillgar a'i gilydd mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol ac eithriadau prin yn unig fyddai unrhyw ddigwyddiad i'r gwrthwyneb.
- Mae bron bob un o'r disgyblion yn barod i gymryd rhan ym mywyd yr ysgol gan ymgymryd â rôl arweiniol megis Cyngor Ysgol, Cyngor Eco.
- Mae'r parodrwydd i gyfranogi yn cyfrannu tuag at yr ymdeimlad o berchnogaeth mae'r disgyblion yn ei deimlo tuag at yr ysgol, ac hynny wedi'i adlewyrchu orau yn effaith llais y Cyngor Ysgol a Chyngor Eco. *Enghraifft dda o hyn yw'r ffordd mae aelodau'r Cyngor Ysgol wedi cynllunio a chodi arian ar gyfer elesynnau; tywys llywodraethwyr fel rhan o archwiliad diogelu safle; a'r gwaith rhagorol mae'r Cyngor Eco wedi'i gyflawni wrth ymgysylltu â'r gymuned yn sgil prosiect trawsgwricwlaidd 'Eco-Brics'.*
- Mae'r Cyngor Ysgol a llais y dysgwyr yn cael effaith buddiol ar fywyd yr ysgol.
- Mae'r Cyngor Ysgol yn ymgorffori barnau bron pob disgybl drwy drefn Cyngor Dosbarth yr ysgol ac yn cael effaith gadarnhaol iawn ar les a bodlondeb bron pob disgybl ar draws yr ysgol.
- Mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn rhyngweithio'n dda gyda plant ac oedolion newydd.
- Mae gofal y disgyblion hyn am y rhai ieuengaf a'r ffordd maent yn croesawu disgyblion newydd yn effeithiol.
- Mae bron pob un dosbarth yn rhyngweithio'n arbennig o dda gydag oedolion yn cynnwys yr henoed a gwelwyd hynny orau yn y cydweithio fel rhan o waith yr ysgol fel 'Ysgol Ffrind Demensia' a'r cydweithio gyda Uned ddemensia Hafan Hedd.
- Mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn deall cysyniadau moesol megis tegwch, cydraddoldeb, goddefgarwch, cynaliadwyedd a hawliau plant. Amlygir hyn yn ymddygiad y disgyblion wrth ymdrin â'i gilydd, codi arian tuag at elusennau, y gallu i ddangos empathi, arbed ynni ac ailgylchu yn yr ysgol.
- Mae bron bob un o'r disgyblion yn dangos agweddau cadarnhaol tuag at anabledd ac anghenion dysgu ychwanegol eraill.
- Mae'r disgyblion yn dangos dealltwriaeth dda yn eu gwersi ABACH o debygrwydd a gwahaniaeth rhwng unigolion, teuluoedd a chymunedau.
- Dengys holiaduron disgyblion fod rhan fwyaf yn parchu ei gilydd.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf

Parhau i ddatblygu adnoddau trawsgwricwlaidd i gyd fynd a'r Gwersi Addysg Grefyddol

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **Dda**

Maes arolygu 3: Addysgu ac phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?

Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, arsylwadau gwersi, gwaith disgyblion, holi disgyblion
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, Addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd (ESTYN, Haf 2013), Addysg grefyddol a moesol yng NghA2 a ChA3 (ESTYN, Haf 2018)

Nodiadau:

- Mae cynllunio ar gyfer Addysg Grefyddol yn fwriadus ac yn ymateb o ofynion y Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol. Mae sgiliau y Cyfnod Sylfaen wedi ei mapio Defnyddir y cynlluniau tymor hir yn fwriadus er mwyn cynllunio cyfres o wersi.
- Addysgir Addysg Grefyddol yn dymhorol ym mhob dosbarth.
- Mae llais y disgyblion yn gryf yn yr ysgol ac yn dylanwadu yn gryf ar y cynllunio. O ganlyniad mae tasgau a gweithgareddau yn ennyn diddordeb y disgyblion yn dda.
- Mae y mwyafrif o wersi o ansawdd da ac yn llwyddo i ddatblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn ogystal a'u medrau pwnc a'u medrau trawsgwricwlaidd yn llwyddiannus.
- Mae ansawdd y cynllunio yn dda ar draws yr ysgol. Mae'r cynllunio yn adeiladu ar ddysgu blaenorol ac yn sicrhau cysondeb a dilyniant o flwyddyn i flwyddyn.
- Mae AaGD yn dda yn yr ysgol ac fe sicrhau bod nod y wers yn cael ei rannu gyda disgyblion, ynghyd a'r MPLL. Mae hyn yn sicrhau bod y disgyblion uchel yn glir.
- Rhoddir adborth adeiladol gan athrawon, ac fe anogir disgyblion i wella eu gwaith yn rheolaidd. Defnyddir partneriaid trafod yn rheolaidd ac mae disgyblion yn hunan-asesu ac yn asesu cyfoedion yn aml.
- Asesir Addysg Grefyddol yn flynyddol yn ôl y disgrifiadau Deilliannau a Lefelau o'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol. Adroddir ar gynnydd mewn Addysg Grefyddol i rieni yn flynyddol. Dengys yr asesiadau bod y rhan fwyaf o ddisgyblion yn gwneud cynnydd da a chadarn yn y pwnc
- Mae sesiynau i godi ymwybyddiaeth i'r 4 diben wedi sicrhau bod gan yr athrawon dealltwriaeth gynyddol o'r Cwricwlwm newydd. Rhoddir pwyslais ar ddatblygu'r egwyddorion ac mae athrawon CA2 wedi dechrau ymateb iddynt.
- Mae athrawon yn trefnu ymweliadau addysgol i'r Eglwys leol, Coleg y Bala er mwyn i'r disgyblion ymgyswngtu gyda addoldai a defodau a chynnal gweithdai yn ymwneud â dathliadau crefyddol arwyddocaol.
- Trefnir gweithgareddau yn yr ardaloedd yn y Cyfnod Sylfaen i ddatblygu medrau Addysg Grefyddol.
- Mae nifer o ymwelwyr yn flynyddol yn yr ysgol er mwyn dyfnhau dealltwriaeth a gwybodaeth y disgyblion o'r Beibl a Cristnogaeth e.e. Gwasanaethau Agor y Llyfr bob pythefnos i'r ysgol gyfan.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf:

- Parhau i fireinio y cynllunio er mwyn ymateb i ofynion y Cwricwlwm Newydd
- Datblygu gweithgareddau Creadigol

Maes safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **Da**

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion

crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, cyfweiliadau gyda disgyblion, rhaglen addoli ar y cyd yr ysgol, cylchlythyr ysgol, cofnodion yr ysgol o unrhyw troseddau casineb/bwlio.
- I'ch helpu mae: Canllawiau CYSAG, Canllawiau ynglyn â addoli ar y cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru), Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017), Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017)

Nodiadau:

- Mae profiadau dysgu yn hyrwyddo datblygiad personol disgyblion yn llwyddiannus, gan gynnwys eu datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol.
- Mae'r ddarpariaeth ar gyfer hyrwyddo meddwl iach yn dda. Ers cyflwyno ioga/meddwlgarwch yn 2018 mae canfyddiadau cynnar yn awgrymu bod ymddygiad/medrau cymdeithasol, anawsterau pryder grwp targed o ddisgyblion wedi gwella.
- Mae disgyblion Meithrin/Derbyn yn ymateb yn dda iawn i'r gwersi yn enwedig un plentyn ag anawsterau ymddygiad cymdeithasol. Mae'n llwyddo i dawelu meddyliau'r disgyblion yn effeithiol.
- Mae'n gynnar i weld effaith cynllun 'Mindfulness' ar hyn o bryd, ond ymddengys fod un disgybl gydag anawsterau 'pryder' ('anxiety') yn ymateb yn gadarnhaol iawn ac yn gwenud cynnydd da.
- Mae'r ysgol yn ysgol 'Ffrind Dementia', ac o'r herwydd, mae gan disgyblion CA2 ddealltwriaeth dda iawn o'r cyflwr. Mae'r disgyblion wedi llwyddo i greu cyswllt agos gyda Ward Hafan Dementia yn Ysbyty Bryn Beryl gan gynnwys ymweliadau cyson a chreu prosiect gyda cerddorion, artistiaid a Bardd Plant Cymru yn ystod 2016-2017. Cafodd ei lansio yn Eisteddfod Genedlaethol Ynys Môn 2017. Mae'r gwaith yma yn agwedd ragorol a gafodd sylw y wasg genedlaethol wrth i'r disgyblion greu ffilm fer gan godi ymwybyddiaeth plant a phobl o'r cyflwr. Ystyrir yn arloesol oherwydd i'r gwaith lwyddo i newid meddylfryd y disgyblion a gwneud iddynt ddwyn perswad ac i helpu eraill am y cyflwr – meddylfryd cadarnhaol gydol oes.
- Mae'r sylw a roddir i astudio'r ardal leol, hanes, llenyddiaeth yn nodwedd dda yn yr ysgol. Bydd dathliadau megis Dydd Gwyl Dewi pan mae'r ysgol yn gwahodd henoed yr ardal i'r ysgol i gyd-ddathlu yn cael effaith gadarnhaol ar werthfawrogiad y plant o'r gymuned leol.
- Mae'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol a moesol yn dda o fewn y cwricwlwm a phrofiadau dysgu. Mae'r ysgol wedi creu cyswllt gwerthfawr gyda cymdeithas eglwysig yr ardal sy'n cyflwyno storïau o'r Beibl i'r disgyblion bob yn ail wythnos fel rhan o'r rhaglen 'Agor y Llyfr'. Mae'r disgyblion yn gwrando'n astud ar y storïau ac yn barod i gyfrannau at y perfformiadau. Llwyddda'r ysgol i sicrhau naws ysbrydol dymunol yn y sesiynau addoli ar y cyd ac mae'r plant yn cyfrannu'n effeithiol. Trwy astudio themau megis 'Heddychwyr' yn eu gwersi addysg grefyddol, ABCh mae'r disgyblion yn meithrin dealltwriaeth dda o agweddau moesol.
- Mae disgyblion, staff a rhieni'r ysgol yn weithgar iawn yng ngweithgareddau'r Urdd. Mae llawer o ddisgyblion yn elwa o berfformio a gweithgareddau celf amrywiol. Mae'r ysgol yn profi llwyddiannau mewn eisteddfodau lleol, sirol a chenedlaethol yn flynyddol. Mae cynnig ystod o brofiadau rhagorol i'r disgyblion yn gryfder yn yr ysgol.
- Mae pob disgybl yn cael y cyfleoedd cyson i gymryd rhan mewn perfformiadau i feithrin eu hunan hyder, eu gallu i fynegi eu hunain a'u gallu i weithio fel tîm *e.e. gwasanaethau Diolchgarwch; Gŵyl Ddewi; Nadolig a diwedd y flwyddyn academaidd*. Mae'r ysgol wedi meithrin disgyblion hyderus a pherfformwyr da ar hyd y blynyddoedd.
- Mae'r gofal bugeiliol yn nodwedd i ymfalchïo ynddi. Mae gwybodaeth dda gan y staff am amddifadedd cymdeithasol a phroblemau teuluol rhai unigolion. Ystyrir yr ysgol yn noddfa i rai plant ac mae cynlluniau a rhaglenni da yn eu lle er mwyn datblygu eu sgiliau cymdeithasol. Mae'r ysgol yn gymuned drefnus sy'n rhoi blaenoriaeth uchel i les a diogelwch disgyblion yn ogystal ag annog eu hymnglymiad i'w hysgol a'r gymuned ehangach. Mae canllawiau clir ar gael ynglŷn â delio â sefyllfaoedd sy'n codi, ynghyd â gadael i holl randdeiliaid yr ysgol wybod beth yw ein hethos a'n meddylfryd. Cydweithir yn dda efo'r Swyddog Lles a'r Nyrs Ysgolion i ddatrys rhai achosion o bryder.

- Caiff amser cylch ei ddefnyddio'n effeithiol iawn ar gyfer ymateb i bryderon disgyblion a delio gydag achosion sy'n codi mewn modd agored a sensitif. Mae'r rhaglen 'Siop Siarad' ('Talkabout') a weithredir gan yr ysgol ar gyfer cefnogi disgyblion unigol yn nodwedd dda o'r ddarpariaeth iechyd a lles. Bu eisoes o gymorth sylweddol i grŵp o ddisgyblion gan gynnwys PMG, i ymdopi'n well â theimladau o ofn, pryder ac iselder trwy adeiladu gwytnwch a hunan-barch a dysgu sgiliau gwybyddol ac emosiynol mewn ffordd syml sydd wedi'u strwythuro'n dda.
- Ar gais yr ysgol, cafwyd sawl ymweliad gan *Childline* a chynrychiolydd o sefydliad NYAS (Sefydliad Lles ar gyfer plant a phobl ifanc) i annog trafodaeth BARN â disgyblion Bl. 5 a 6 am hawliau a lles plant, ac i gynnal sesiynau cwnsela unigol wythnosol ac yn ôl y galw. Ceir criw o blant 'Ffrindiau Ffeind' yn goruchwyllo'r buarth a chynnig cymorth i unigolion bregus.
- Mae'r ysgol yn rhoi pwyslais gwerthfawr ar fwyta'n iach drwy fwydlen yr ysgol ac yn gweithredu 'Cynllun Ysgol Iach' yn llwyddiannus er mwyn datblygu iechyd a ffitrwydd ein disgyblion.
- Mae'r ysgol yn dilyn y cynllun cytunedig â'r Awdurdod ar gyfer addysgu am berthynas ac iechyd rhywiol yn dda.
- Mae'r ddarpariaeth ABaCh, yn ogystal ag arferion beunyddiol, yn hyrwyddo gwerthoedd megis gonestrwydd, goddefgarwch a thegwch bron pob disgybl yn dda iawn. Adnabyddir cyfleoedd da o fewn y cwricwlwm ac o fewn trefniadau'r ysgol i herio stereoteipiau a datblygir y syniad o barch a chyfrifoldeb yn dda. Dathlwn disgwyddiadau arwyddocaol megis 'Diwrnod Syndrom Downs' yn flynyddol a chynnal gwasanaeth arbennig er mwyn hyrwyddo ein polisi a'n hegwyddorion o gynhwysiad. O ganlyniad, mae gan y ddisgyblion empathi naturiol at gyfle cyfartal a phrin yw achosion o fwlio, hiliaeth a gwahaniaethu.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf:

- Parhau i gynllunio addoli ar y cyd ar gyfer yr ysgol gyfan

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy

x

Nac
ydy

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: **Dda**

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?

- Defnyddiwch: cynlluniau gwaith, adroddiadau monitro ac hunan arfarnu, arfarniad o ddata, cyfweiliadau gyda'r cydlynnydd a'r llywodraethwr dynodedig/ymwelydd CYSAG, cofnodion cyfarfodydd staff, cynllun gwella, arfarniad cynnydd, astudiaeth achos yn dilyn cydweithio ysgol-i-ysgol.
- I'ch helpu mae: canllawiau CYSAG
- **Nodiadau:**
- Mae'r arweinyddiaeth gan y cydlynnydd yn dda ac mae'n gosod disgwyliadau uchel ar gyfer y pwnc. Mae'n meddu ar y gwybodaeth a'r dealltwriaeth i arwain yn effeithiol.
- Mae adnoddau pwrpasol megis ardaloedd, arteffactau a llyfrau crefyddol yn yr ysgol. Mae digon o adnoddau o ansawdd da yn yr ysgol.
- Mae polisiau yn eu lle ac wedi eu hadolygu'n unol a'r amserlen. Caiff gwybodaeth am ethos yr ysgol a'i natur Cristnogol ei rannu gyda rhieni yn y llawlyfr. Mae gwybodaeth am yr hawl i dynnu disgyblion o wersi Addysg Grefyddol yn y llawlyfr.
- Nid oes disgyblion wedi dewis peidio cymryd rhan yn y cyd addoli.
- Nid oes disgyblion wedi eu tynnu o wersi addysg grefyddol.
- Mae'r UDRh yn craffu ar lyfrau yn dymhorol ac yn monitro y ddarpariaeth ar gyfer Addysg Grefyddol, yn llunio adroddiadau ac yn adrodd i'r Corff Llywodraethwyr

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf

Datblygu rol y disyblion ymhellach
Parhau i ddatblygu cysylltiadau gyda ysgolion eraill.

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: Dda

Agweddau i gael sylw	Camau gweithredu	Pwy?	Erbyn pryd?
		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	
<ul style="list-style-type: none"> Ymgyfarwyddo gyda'r cwricwlwm newydd gan ddechrau mireinio cynlluniau 	Dilyn Camau'r CDY		
<ul style="list-style-type: none"> Parhau i ddatblygu adnoddau trawsgwricwlaidd i gyd fynd a'r Gwersi Addysg Grefyddol 	Dilyn Camau'r CDY		
<ul style="list-style-type: none"> Parhau i fireinio y cynllunio er mwyn ymateb i ofynion y Cwricwlwm Newydd Datblygu gweithgareddau Creadigol 	Dilyn Camau'r CDY		
<ul style="list-style-type: none"> Parhau i gynllunio addoli ar y cyd ar gyfer yr ysgol gyfan 	Dilyn Camau'r CDY		
<ul style="list-style-type: none"> Datblygu rol y disyblion ymhellach Parhau i ddatblygu cysylltiadau gyda ysgolion eraill. 	Dilyn Camau'r CDY		

Arfarniad crynodol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

Cryno! Tua 50 o eiriau.

Mae staff yn creu ethos hapus, gofalgwr a chynhwysol yn yr ysgol. Maent yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion yn effeithiol. Mae cyfnodau cyd-addoli gwerthfawr yn sicrhau cyfleoedd i ddisgyblion ystyried safbwyntiau eraill, yn ogystal â rhoi cyfle iddynt fyfyrion ar sut y gellir edrych ar ôl ein byd. Mae'r ysgol wedi mabwysiadu nifer o strategaethau'n ddiweddar i ymateb i anghenion emosiynol

ychydig o ddisgyblion. Enghraifft effeithiol o hyn yw'r defnydd a wneir o ioga a Meddylfryd o Dwf i ddatblygu lles emosiynol ac agweddau cadarnhaol disgyblion at eu dysgu.

**Enw'r pennaeth Gethin Elis
Thomas**

**Llofnod y pennaeth
Dyddiad: 27/09/19**

DRAFF

Enw'r Ysgol: Ysgol Bethel

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

- Defnyddiwch: gwaith y disgyblion, asesiadau athrawon, teithiau dysgu, arsylwadau gwersi i lunio barn.
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, adroddiadau arholwyr CBAC.

Nodiadau:

- Mae safonau Addysg Grefyddol yn yr ysgol yn dda ac mae disgyblion yn gwneud cynnydd da yn y pwnc drwy eu cyfnod yn yr ysgol. Mae ansawdd gwaith y disgyblion yn y llyfrau yn dda ar draws yr ysgol.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol yn fedrus ac yn ymateb yn abl wrth eu trafod. Mae'r rhan fwyaf yn dwyn i gof arferion crefyddol o amryw o grefyddau yn llwyddiannus erbyn brig yr ysgol gan gymharu crefyddau, eu harferion a dysgeidiaeth a thrafod yr hyn sydd yn debyg.
- Er nad yw canran PYD nac SIY yn uchel; Mae disgyblion SIY a PYD yn gwneud cynnydd da ac nid oes bwlch rhwng cyrhaeddiad y mwyafrif a chyrhaeddiad eu cyfoedion. Mae disgyblion ADY yn cyrraedd eu potensial yn y pwnc yn gwneud cynnydd da o'u gwaelodlin. Mae gwaith disgyblion MAT o ansawdd da iawn ac maent yn trafod crefyddau yn aeddfed.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn trosglwyddo eu medrau llythrennedd yn llwyddiannus i wersi Addysg Grefyddol, ac mae ansawdd y gwaith llythrennedd yn dda. Mae cyfleoedd rheolaidd i ddatblygu llafaredd, darllen ac ysgrifennu yn y Gymraeg a Saesneg ac fe roddir cyfleoedd i ddatblygu TGCH o fewn y pwnc.
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn datblygu sgiliau da sy'n rhoi mynediad iddynt i'r cwricwlwm cyfan. Mae tystiolaeth yr ysgol o arsylwi, teithiau dysgu a thrafod efo disgyblion yn dangos bod y rhan fwyaf ohonynt yn defnyddio'u sgiliau siarad a gwrando, rhifedd, meddwl a TGCh yn dda oddi fewn Addysg Grefyddol ac yn drawsgwricwlaidd

Medrau Llafaredd: Cymraeg yn y CS

Mae bron bob un o ddisgyblion y Cyfnod Sylfaen yn gwneud cynnydd da iawn yn eu medrau cyfathrebu. Maent yn gwrando'n astud ac yn barod i ymateb i holi'r athro. Maent yn barod i siarad am faterion sydd o ddiddordeb iddynt e.e. diddordebau, ymweliadau, anifeiliaid anwes a rhaglenni teledu. Ymunant mewn rhigymau, chaneuon a storïau yn frwdfrydig iawn. Erbyn diwedd y CS mae llawer, yn enwedig y disgyblion uwch eu gallu yn defnyddio ystod eang o eirfa ac idiomaau ac yn eu defnyddio'n fedrus wrth siarad gyda'i gilydd ac o flaen y dosbarth. Mae'r mwyafrif o'r disgyblion yn arddangos safon llafaredd rhagorol erbyn diwedd y cyfnod sylfaen.

Medrau Llafaredd: Cymraeg a Saesneg yn CA2

Erbyn diwedd CA2 mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn gwneud cynnydd da iawn ac yn cyrraedd safonau uchel iawn wrth siarad a gwrando. Mae'r rhan fwyaf yn gwrando'n ofalus ar gyflwyniadau gan yr athrawon ac eraill. Maent yn cyflwyno gwybodaeth ac yn sôn am eu profiadau gan holi ac ymateb i'w gilydd gan ddefnyddio ystod gynnyddol o eirfa a phatrymau sy'n gywir yn ogystal a defnyddio amrywiaeth eang o batrymau brawddeg. Mae llawer yn gofyn cwestiynau synhwyrol ac yn ymateb yn estynedig wrth egluro syniad neu gynnig barn. Mae safonau llafaredd Cymraeg yn rhagorol ar draws CA2 ac yn arbennig erbyn

diwedd CA2 mewn Saesneg. Bron pob un o'r disgyblion wedi lleisio eu barn yn llwyddiannus iawn mewn holiadur yn ymwneud a llafaredd ar draws CA2 gan ddangos eu bod yn ymwybodol iawn o amrywiaeth o sgiliau llafaredd. Hyder disgyblion wrth berfformio wedi cynyddu yn sylweddol. Mae llawer o'r disgyblion yn nodi eu bod yn hyderus wrth gyflwyno gwybodaeth o o flaen cynilleidfa.

Medrau Darllen: Cymraeg yn y CS

Mae medrau darllen rhan fwyaf o'r disgyblion yn y CS yn datblygu'n dda iawn. Mae llawer yn gallu defnyddio strategaethau ffoneg yn effeithiol, gyda'r mwyafrif yn gallu trafod ac egluro cynnwys a hoffterau yn effeithiol.

Medrau Darllen: Cymraeg a Saesneg yn CA2

Mae medrau darllen Cymraeg rhan fwyaf o'r disgyblion yn CA2 yn dda iawn. Mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn darllen yn rhugl, gyda hyder a dealltwriaeth. Mae medrau darllen Saesneg bron bob un o'r disgyblion yn dda iawn erbyn diwedd CA2. Mae rhan fwyaf yn defnyddio eu medrau yn effeithiol wrth wneud gwaith ymchwil, wrth ddefnyddio llyfrau cyfeiriol a'r rhyngwyd pan yn ymwneud a'u themâu. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn darllen ystod o wahanol destunau, ac yn gallu mynegi barn yn hyderus iawn. Rhan fwyaf o ddisgyblion CA2 wedi nodi mewn holiadur eu bod yn hyderus wrth ddyfynu o destyn er mwyn cefnogi barn. Y rhan fwyaf wedi nodi eu bod yn gallu darllen rhwng llinellau yn effeithiol wrth ddechongli testun.

Medrau Ysgrifennu Cymraeg yn y CS a Saesneg

Erbyn diwedd y CS mae y rhan fwyaf o'r disgyblion yn ysgrifennu brawddegau clir a dealladwy, gan ddefnyddio geirfa addas a diddorol. Mae'r disgyblion yn cysylltu brawddegau yn gyson ac mae medrau atalnodi a sillafu rhan fwyaf yn datblygu'n dda iawn. Mae llawysgrifen y disgyblion yn datblygu yn dda iawn, gyda'r goreuon yn arddangos sgiliau llawysgrifen clwm erbyn dechrau bl.2. Ceir gwaith o safon uchel iawn gan ddisgyblion MATH ym Mlwyddyn 2. Erbyn diwedd y cyfnod sylfaen bydd pob un o'r disgyblion wedi cychwyn sesiynau llwyddiannus mewn darllen ac ysgrifennu brawddegau syml mewn Saesneg.

Medrau Ysgrifennu Cymraeg a Saesneg yn CA2

Mae pob un o'r disgyblion yn CA2 yn ysgrifennu mewn ystod o ffurfiau yn y Gymraeg, ac y mae eu gwaith wedi ei gyflwyno'n drefnus. Mae atalnodi, gramadeg a safon sillafu yn dda gyda rhan fwyaf, erbyn brig yr ysgol yn defnyddio lefel uwch o atalnodi gan wneud defnydd cyson o'r pyramid atalnodi. Erbyn blwyddyn 6 mae bron pob un yn llwyddo i baragraffau gan roi trefn da iawn ar eu gwaith. Ceir enghreifftiau o waith ysgrifennu estynedig o safon uchel iawn gan ddisgyblion ar draws yr ysgol.

Mae rhan fwyaf yn cyflwyno gwaith o safon uchel yn y Saesneg erbyn diwedd CA2. Ar draws CA2 mae llawer o'r disgyblion yn atalnodi ac yn sillafu yn dda. Ym mlynnyddoedd 3/4/5 mae lleiafrif o ddisgyblion yn sillafu'n ffonetig. Erbyn diwedd CA2 mae gafael da ar batrymau sillafu gan llawer o'r disgyblion. Erbyn brig

yr ysgol, mae llawer o'r disgyblion yn ysgrifennu'n estynedig yn effeithiol iawn ac i wahanol ddibenion a chynulleidfaedd mewn ystod o bynciau.

Medrau Mathemateg yn y CS

Mae llawer o'r disgyblion erbyn brig y CS yn gallu cyfrifo yn y pen yn arbennig o effeithiol. Mae ganddynt ddealltwriaeth dda iawn o werth lle ac y mae eu medrau rhif yn briodol i'w hoed neu eu gallu.

Medrau Mathemateg yn CA2

Mae safonau'r disgyblion mewn rhifedd yn dda iawn ar draws CA2 ac maent yn cyflawni gwaith ymestynnol iawn. Mae disgyblion MATH ar frig CA2 yn cyflawni gwaith sydd yn agos i 2 lefel yn uwch na'r disgwyl. Dengys adroddiadau craffu ar lyfrau bod disgyblion yn gallu cymhwyso eu sgiliau rhifedd yn llwyddiannus mewn ystod eang o sefyllfaedd ar draws y cwricwlwm ym mhob dosbarth.

TGCh CS a CA2

Mae disgyblion yn y CS yn defnyddio meddalwedd HWB i gyfathrebu a thrin data. Fel mae disgyblion yn dod yn gynyddol hyderus maent yn defnyddio TGCh i gyfathrebu'n dda iawn yn CA2 wrth greu cyflwyniadau amlgyfrwng hynod effeithiol gan ddefnyddio imovie, sgrin werdd, scratch, stop motion. Mae safon TGCh yn CA2 yn rhagorol. Mae'r bron pob un o'r disgyblion yn defnyddio eu cyfri "Google" yn hyderus iawn yn CA2 gan rannu gwaith hefo'r athro ac hefo'u gilydd yn hyderus iawn. Mae bron pob un yn hyderus iawn wrth brosesu geiriau, greu cyflwyniadau PowerPoint ac ymchwilio ar y rhyngwrwd. Maent yn trin data yn dda iawn i greu siartiau bar a siartiau llinell ayb. Mae gwaith modelu'r disgyblion o safon uchel.

Medrau Meddwl, Bywyd a Chreadigol yn y CS a CA2

Mae medrau meddwl bron pob disgybl yn datblygu'n systematig ac yn effeithiol iawn ar draws yr ysgol. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn defnyddio'u medrau meddwl yn effeithiol dros ben i'w cynorthwyo gyda'u dysgu ar draws y cwricwlwm. Mae disgyblion drwy'r ysgol yn ymwybodol o'u targedau personol ac yn gweithio arnynt yn llwyddiannus dros ben yn rheolaidd yn y sesiynau Taclo Targed. Mae bron pob disgybl yn y Cyfnod Sylfaen yn deall beth yw'r meini prawf llwyddiant ac yn hunan-asesu eu gwaith. Bydd hyn digwydd yn ysgrifenedig neu ar lafar. Mae bron pob un disgybl yn CA2 yn cynllunio Meini Prawf Llwyddiant ar gyfer eu gweithgareddau dysgu eu hunain. Maent hefyd yn cyfrannu yn dda iawn wrth gynllunio unedau o waith ar y cyd. Erbyn brig yr ysgol mae bron bob disgybl, nid yn unig yn cynnig sylwadau ar gyfer gwella eu gwaith ei gilydd, ond yn mynd ati yn llwyddiannus iawn i weithredu'r gwelliannau hynny. Gall y rhan fwyaf o'r disgyblion ddatrys problemau yn ardderchog a datblygu eu syniadau i symud ymlaen i gamau nesaf eu dysgu.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf:

- Gweithredu ymhellach ar godi safon sillafu Saesneg CA2

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: **Dda**

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?

Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?

- Defnyddiwch: gwaith disgyblion, dadansoddiad o holiadur addysg grefyddol, cofnodion grwp ffocws/Cyngor Ysgol
- I'ch helpu mae: Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017),

Nodiadau:

Mae bron pob disgybl yn teimlo'n ddiogel ac yn rhydd rhag cam-drin corfforol a geiriol yn yr ysgol. Dengys holiadur bod bron pob disgybl yn hapus yn yr ysgol ac yn dangos parodrwydd i droi at unrhyw oedolyn am gymorth pan fo'r angen.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymwybodol o beth yw 'bwlio' ac o ganlyniad, mae'r nifer o honiadau bwlio wedi bod yn gyson isel dros y bum mlynedd diwethaf. Mae'r ysgol yn ymateb yn gyflym i bryderon ac mae'r Cyngor Ysgol wedi llunio polisi bwlio disgybl gyfeillgar. Ceir gweithgareddau amser cylch wythnosol drwy'r ysgol a chynhelir gwasanaethau Ysgol Gyfan o ansawdd uchel. Nododd y rhan fwyaf o rieni fod y disgyblion yn ymddwyn yn dda yn yr ysgol. Gyda mwyafrif o rieni yn teimlo bo'r ysgol yn delio yn dda gydag ymddygiad pe byddai digwyddiadau yn digwydd.

Mae ymddygiad bron bob un disgybl drwy'r ysgol yn rhagorol. Mae pob un o'r disgyblion yn gwrtais gyda'i gilydd a chydag eraill oddi mewn a thu allan i'r dosbarth. Mae bron pob un o'r disgyblion yn rhyngweithio yn arbennig yn y dosbarthiadau, yn ystod amser egwyl ac amser cinio ac o gwmpas yr ysgol. Mae'r criw clên yn cynorthwyo disgyblion iau yn yr ysgol yn hynod effeithiol. Mae hyn wedi gwella mwynhad y disgyblion o'u hamser chwarae ac wedi datblygu medrau'r disgyblion hyn i ddangos parch, gofal a phryder at eraill. Mae ethos bositif a chadarnhaol iawn i'w gweld yn ystod amseroedd chwarae/cinio gyda strategaethau pendant mewn lle. O ganlyniad i hyn, mae mwynhad pob un o'r disgyblion yn ystod y cyfnodau hyn wedi gwella drwyddi draw e.e ardaloedd chwarae o dan ofal oedolion dynodedig, gemau pel droed effeithiol gyda agwedd a rheolau yn bwysig iawn i bob un o'r chwaraewyr.

Erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen bydd y rhan fwyaf o'r disgyblion yn deall pwysigrwydd bwyta'n iach ac mae bron pob un disgybl yng Nghyfnod Allweddol 2 yn gwneud penderfyniadau doeth ynglŷn â'u dewisiadau o fwydydd.

Mae llawer o ddisgyblion yng Nghyfnod Allweddol 2 yn deall yr effaith gadarnhaol iawn gaiff ymarfer corff ar eu hiechyd. Mae bron pob disgybl yn cymryd rhan reolaidd mewn ymarfer corff. (2 awr yr wythnos). Mae'r mwyafrif o'r disgyblion yn manteisio ar y clybiau chwaraeon allgyrsiol - rygbi, clwb gymnasteg, pêl-rwyd a chriced. Mae hyn yn cael effaith gadarnhaol iawn ar lefel ffitrwydd y disgyblion. Holiadur wedi ei lunio gan y CY yn nodi bod rhan fwyaf o'r disgyblion sydd yn chwarae pel-droed amser chwarae yn gweld y trefniadau newydd yn llwyddiannus dros ben.

Mae gan y rhan fwyaf o'r disgyblion ar draws yr ysgol wybodaeth rhagorol o reolau er mwyn lles a diogelwch a'r dylanwadau sy'n gallu effeithio ar fywyd iach e.e. ysmegu, yfed a chyffuriau. Mae gan fwyafrif y disgyblion ddealltwriaeth dda o effaith dewisiadau ar eu ffordd o fyw a'u hiechyd meddwl a chorfforol.

Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn deall goblygiadau defnyddio TGCh i gyfathrebu ac yn ymwybodol ynglŷn â sut y gallant ddefnyddio'r rhyngwyd yn ddiogel.

Erbyn brig CA2 mae bron pob disgybl yn ymgymryd â chyfrifoldebau ac yn chwarae rhan yn yr ysgol ac yn y gymuned ehangach, megis fel aelod o'r criw clên, gweithgorau amrywiol, clwb garddio, llysgenhadon addysg gorfforol, gwasanaeth Sul y Cofio blynyddol, cyngerdd Gwyl Ddewi yn flynyddol i Glwb yr henoed.

Mae'r Cyngor Ysgol, Cyngor Eco, Llysgenhadon Chwaraeon, Arwyr arlein, Cyngor Ysgol Iach yn ystyried llais y disgyblion yn effeithiol iawn. Maent yn trefnu gweithgareddau amrywiol, gan gynnwys dathliadau i ddatblygu dealltwriaeth y disgyblion o'u diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach. Enghraifft o hyn yw Ymrwymiad y Cyngor Ysgol i ddatblygu'r Siarter Iaith a pharhau i ledaenu'r egwyddorion effeithiol sydd wedi dyfarnu'r wobwr aur i'r ysgol. Drwy'r Cyngor Eco mae'r disgyblion i gyd wedi cael sawl cyfle i hyrwyddo materion amgylcheddol: mynychu clwb garddio, a llwyddo i gyflawni gwobr arian mewn teithiau egniol (Cynllun Sustrans), llwyddo i gael y Faner Werdd a sicrhau lleihad mewn defnydd o ynni yn yr ysgol, ymweliad Swyddog Teithiau Iach i edrych ar lwybrau diogel yn y pentref.

Mae pwyslais amlwg ar wrando ar lais y plentyn ar draws yr ysgol. Mae'r llysgenhadon chwaraeon yn chwarae rôl flaengar wrth annog disgyblion i gadw'n ffit ac meithrin agwedd cadarnhaol tuag at chwaraeon ac i ddatblygu sgiliau er mwyn gwella dygnwch meddyliol. Mae'r ysgol wedi croesawu syniad y llysgenhadon o gynnal 4 munud o ymarfer corff dwys a 4 munud o weithgarwch meddwlgarwch pob bore i gychwyn diwrnod ysgol. Mae bron pob un o'r disgyblion yn deall bod y sesiynau yn llesol i'w cyrff ac i'w lles meddyliol.

Swyddogaeth yr hyrwyddwyr TGCh – 'Arwyr ar-lein' - yw cynorthwyo'r disgyblion a sicrhau bod disgyblion eraill yn defnyddio TGCh yn gywir ac i'w lawn botensial. Maent yn arwain diwrnod diogelwch ar lein yn flynyddol ac yn trefnu a thrwsio cyfrifiaduron gan greu awdit. Maent wrthi'n creu gwefan newydd i'r ysgol ac wedi rhedeg clwb codio hynod boblogaidd.

Mae'r plant yn cymryd rhan mewn cyngherddau, eisteddfodau a gwasanaethau yn rheolaidd yn y pentref. Maent bron oll, ar draws yr ystod oedran yn elwa o'r cyfleoedd hyn i gymryd rhan mewn sefyllfaoedd ffurfiol

ac yn cynyddu yn eu gwerthfawrogiad o'r pentref a'i sefydliadau.

Mae cyswllt iach rhwng mudiadau lleol a'r ysgol e.e. Capel, Eglwys, cynllun EfE, Llyfrgell, Cylch Meithrin, busnesau lleol ac mae'r disgyblion yn ymwybodol iawn bod y mudiadau hyn yn weithredol yn y pentref. Bydd y Gweinidog neu'r Ficer lleol yn cynnal gwasanaeth yn rheolaidd.

Mae sesiynau amser cylch yn darparu cyfleoedd da i'r disgyblion fynegi, rhannu a thrafod teimladau a materion o bwys iddynt. Mae disgyblion di-hyder sydd a hunan-barch isel neu sydd wedi profi galar/colled wedi gwneud cynnydd da yn dilyn ymyrraethau megis "Ty Gobaith", 'Mighty Mo'. Gall bron pob disgybl groesi'r ffordd yn ddiogel o Flwyddyn 1 o ganlyniad i hyfforddiant Kerbcraft. Mae egwyddorion Webster Stratton wedi gwreiddio'n hynod effeithiol ar draws yr ysgol a cheir sesiynau Deina wythnosol yn y CS i atgyfnerthu ymagweddiad rhagorol bron pob un o'r disgyblion.

Mae'r gweithgareddau uchod yn sicrhau cyfleoedd ardderchog i bron pob un o'r disgyblion gymryd cyfrifoldebau a gwneud penderfyniadau, sy'n eu paratoi'n dda ar gyfer bywyd a gwaith tu allan i'r ysgol.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf

Parhau i ddatblygu adnoddau trawsgwricwlaidd i gyd fynd a'r Gwersi Addysg Grefyddol

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: BARN

Maes arolygu 3: Addysgu ac profiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?

Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog

- **Defnyddiwch:** teithiau dysgu, arsylwadau gwersi, gwaith disgyblion, holi disgyblion
- **I'ch helpu mae:** Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, Addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd (ESTYN, Haf 2013), Addysg grefyddol a moesol yng NghA2 a ChA3 (ESTYN, Haf 2018)

Nodiadau:

- Addysgir Addysg Grefyddol fel rhan o waith themau'r ysgol o fewn y flwyddyn
- Mae llais y disgyblion yn gryf yn yr ysgol ac yn dylanwadu yn gryf ar y cynllunio. O ganlyniad mae tasgau a gweithgareddau yn ennyn diddordeb y disgyblion yn dda.
- Mae y mwyafrif o wersi o ansawdd da ac yn llwyddo i ddatblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn ogystal a'u medrau pwnc a'u medrau trawsgwricwlaidd yn llwyddiannus.
- Mae ansawdd y cynllunio yn dda ar draws yr ysgol. Mae'r cynllunio yn adeiladu ar ddysgu blaenorol ac yn sicrhau cysondeb a dilyniant o flwyddyn i flwyddyn.
- Rhoddir adborth adeiladol gan athrawon, ac fe anogir disgyblion i wella eu gwaith yn rheolaidd. Defnyddir partneriaid trafod yn rheolaidd ac mae disgyblion yn hunan-asesu ac yn asesu cyfoedion yn aml.
- Asesir Addysg Grefyddol yn flynyddol yn ôl y disgrifiadau Deilliannau a Lefelau o'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol. Adroddir ar gynnydd mewn Addysg Grefyddol i rieni yn flynyddol. Dengys yr asesiadau bod y rhan

fwyaf o ddisgyblion yn gwneud cynnydd da a chadarn yn y pwnc

- Mae sesiynau i godi ymwybyddiaeth i'r 4 diben wedi sicrhau bod gan yr athrawon dealltwriaeth gynyddol o'r Cwricwlwm newydd. Rhoddir pwyslais ar ddatblygu'r egwyddorion ac mae athrawon CA2 wedi dechrau ymateb iddynt.
- Mae athrawon yn trefnu ymweliadau addysgol i'r Eglwys leol, y Gadeirlan ac i'r Mosg er mwyn i'r disgyblion ymgyswrtu gyda addoldai a defodau.
- Trefnir gweithgareddau yn yr ardaloedd yn y Cyfnod Sylfaen i ddatblygu medrau Addysg Grefyddol e.e. creu dail Palmwydd, creu Gardd y Pasg yn yr ardal tu allan.
- Mae nifer o ymwelwyr yn flynyddol yn yr ysgol er mwyn dyfnhau dealltwriaeth a gwybodaeth y disgyblion o'r Beibl a Cristnogaeth e.e. Ymweliad yr Gweinidog a Swyddog Ieuencid Capel Berea ac mae'r disgyblion yn ymweld gyda Chapel Lleol i berfformio Gwasanaeth Diolchgarwch yn flynyddol.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf:

- Parhau i fireinio y cynllunio er mwyn ymateb i ofnyion y Cwricwlwm Newydd
- Datblygu gweithgareddau Creadigol

Maes safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: Da

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

- Defnyddiwyd: teithiau dysgu, cyfweiliadau gyda disgyblion, rhaglen addoli ar y cyd yr ysgol, cylchlythyr ysgol, cofnodion yr ysgol o unrhyw troseddau casineb/bwlio.
- I'ch helpu mae: Canllawiau CYSAG, Canllawiau ynglyn â addoli ar y cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru), Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017), Arweiniad atodol: gwrandao ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017)

Nodiadau:

- Mae disgyblion yn cymryd cyfrifoldeb dros eu dysgu yn y gwersi Addysg Grefyddol yn dda.
- Mae llais y disgybl yn gryf, gofynnir i'r disgyblion gyfrannu syniadau am weithgareddau a thasgau sy'n ymwneud gyda thema ac mae'r athrawon yn ymateb iddynt
- Mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion ddealltwriaeth dda o grefyddau eraill oherwydd natur cymuned yr ysgol. Maent yn ymweld gyda Capel, Eglwys ac y Gadeirlan yn ystod eu cyfnod yn yr ysgol.
- Mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion ddealltwriaeth dda o'u hawliau yn dilyn cyflwyniadau gan y Cyngor Ysgol. Maent wedi eu harddangos yn y dosbarthiadau.
- Yn flynyddol mae'r ysgol yn dathlu wythnos Masnach Deg ac yn codi ymwybyddiaeth y disgyblion o bwysigrwydd bod yn ddinasydd byd eang.
- Mae y cynlluniau Addysg Grefyddol yn sicrhau bod hawliau dynol yn cael eu hastudio.
- Mae'r ysgol yn llwyddiannus wrth helpu disgyblion ddeall effaith dewisiadau ffordd o fyw.
- Mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn deall effaith ymddygiadau ar eu hiechyd meddwl, eu hiechyd corfforol a'u lles yn awr ac yn y dyfodol.
- Mae'r ysgol yn rhoi cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion ymgymryd â chyfrifoldebau a chwarae rhan lawn yn yr ysgol ac yn y gymuned ehangach. Ar ddechrau bob themâu caiff bob plentyn gyfle i gynnig syniadau parthed yr hyn maent eisiau ei ddysgu, mae'r staff yn cynnwys y syniadau yma yn eu cynlluniau gwaith cyn belled a bo modd. Drwy'r Cyngor Dosbarth a'r Cyngor Ysgol caiff llais y disgyblion ei glywed wrth iddynt chwarae rhan mewn agweddau o symud yr ysgol yn ei blaen.

- Mae llawer o'r disgyblion yn yfed dŵr yn reolaidd drwy'r dydd ac yn ymwybodol o'r pwysigrwydd.
- Mae'r ysgol yn cynnig y dewis i ddisgyblion, sydd ddim yn bwyta cinio ysgol, i ddod â bocs bwyd iach i'r ysgol. O ganlyniad, trafodir pwysigrwydd bocs bwyd iach yn aml.
- Mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd cyfoethog i'r disgyblion i ddysgu am e-ddiogelwch. Mae'r cyngor e-ddiogelwch yr ysgol sicrhau fod gan bron pob un disgybl wybodaeth pwrpasol a defnyddiol ar gyfer cadw yn ddiogel ar lein.
- Mae Llysgenhadon Chwaraeon yr ysgol yn hybu ffitrwydd a iechyd corfforol yn ystod amseroedd egwyl.
- Mae cymryd rhan mewn Cynllun Ysgol Iach a sesiynau beicio ar gyfer B6 wedi galluogi'r disgyblion i gael dealltwriaeth dda o'r pwysigrwydd i gadw'n ddiogel yn gorfforol ac yn feddyliol.
- Mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion ar draws yr ysgol wybodaeth dda am reolau er mwyn lles a diogelwch a'r dylanwadau sydd yn gallu effeithio ar fywyd iach e.e. ysmegu, yfed, cyffuriau.
- Cyfeiriant yn rheolaidd at gyfraniad Swyddog Addysg yr Heddlu yn ymwneud â materion megis ddiogelwch y we, (siarad â dieithriaid) diogelwch ar y ffyrdd wrth groesi'r lon a gweithgareddau Ysgol Iach.
- Mae gan bron pob un o'r disgyblion wybodaeth dda am ddatblygiad eu cyrff trwy ddilyn arweiniad yr Ysgol Iach i gyflwyno agweddau ar berthnasedd ac addysg ryw a datblygiad corfforol yn gytunedig gyda'r Corff Llywodraethwyr.
- Mae'r polisi addysg rhyw a pherthynas yn effeithiol iawn.
- Mae bron bob un o'r disgyblion a'r rhieni yn cytuno yn yr holiaduron fod y disgyblion yn hapus ac yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol. Mae 'Criw Clen' yn weithredol yn ystod amser chwarae.
- Mae rhan fwyaf o ddisgyblion yr ysgol yn ymwybodol o'u hawliau i fod yn ddiogel ac mae bron bob un o'r disgyblion yn ymwybodol o bwysigrwydd y 'Bocs Siarad, Amlen 'Rhywbeth i'w ddweud', Llyfr Llais y Plant ar gyfer lleisio pryderon ac yn datgan fod yr ysgol yn ymateb yn effeithiol i hyn.
- Drwy broses democrataidd mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd i bob un aelod o bwyllgorau amrywiol yr ysgol i gyfrannu yn dda at benderfyniadau a hynny trwy'r Cyngor Ysgol/Siarter iaith, y Grŵp ECO- gwyrd, Llysgenhadon gwych, Llysgenhadon, Chwaraeon a Swyddogion Diogelwch y Ffyrdd yr Ysgol a thrwy gymryd cyfrifoldeb am wahanol weithgareddau.
- Mae cyfleoedd i aelodau'r Cynghorau i roi cyflwyniadau r i'r Corff Llywodraethol am eu gwaith a thrwy hynny yn datblygu hyder.
- Mae'r ysgol yn ymdrin â themâu fel Masnach Deg o fewn y cwricwlwm ac yn ystod gwasanaethau sydd yn golygu bod y rhan fwyaf o ddisgyblion gyda dealltwriaeth dda bod yr hyn y maen nhw ac eraill yn ei wneud yn gwneud gwahaniaeth ar sawl lefel boed yn lleol neu ar raddfa ehangach.
- Mae'r ysgol yn hyrwyddo ymagweddau cadarnhaol tuag at gydraddoldeb ac amrywiaeth cymdeithasol drwy weithdrefnau gwahanol, megis casglu tuag at elusennau gwahanol.
- Mae'r ysgol yn cymryd rhan yn holl weithgareddau'r Urdd ac yn sicrhau fod y pob un aelod o'r Urdd yn cael y cyfle i berfformio i feithrin eu hunan hyder. Mae'r elfen berfformio yn agwedd gref iawn o fewn yr ysgol.
- Drwy weithgareddau Siarter iaith, themâu y dosbarthiadau a ethos diwylliedig Gymreig sydd ar lawr y dosbarth mae dealltwriaeth y mwyafrif y disgyblion yn dda iawn o'u diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach.
- Drwy weithgareddau chwaraeon, yn ystod amser ysgol a thu hwnt i oriau ysgol, mae pob disgybl yn cael cyfle i weithio mewn tîm. Cynhelir clybiau amrywiol ar ôl ysgol.
- Mae'r ysgol yn cymryd rhan mewn amryw o weithgareddau allgyrsiol a chystadlaethau chwaraeon sydd yn agored i bob disgybl e.e. rhedeg traws gwlad.
- Mae gan yr Ysgol berthynas dda gyda gwasanaethau/asiantaethau arbenigol megis Seicolegydd addysg, swyddog Lles a.y.b.
- Mae cyfleoedd i bob disgybl ym ml. 5 i fynychu Glanllyn a Bl.6 i Gaerdydd ac fe caiff y profiadau dysgu eu cyfoethogi'n sylweddol gan ymweliadau oddi ar y safle a thrwy groesawu nifer helaeth o ymwelwyr i'r ysgol.
- Gwneir defnydd effeithiol o wasanaethau a sesiynau addoli ar y cyd er mwyn datblygu agweddau ysbrydol,

moesol, cymdeithasol a diwylliannol bron pob un disgybl. Creosawir ymwelwyr yn reolaidd i'r cyfnodau hyn er mwyn rhoi sylw i agweddau gwahanol.

- Drwy waith y Llysgenhadon Gwych mae gan mwyafrif y disgyblion ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r hawliau dynol e.e Trefnu ymweliad Sally Holland (Comisiynydd Plant Cymru) - ' i'r ysgol.
- Rhoddir cyfle dyddiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol.
- Drwy wersi Drama a themâu'r Cwricwlwm mae'r disgyblion yn defnyddio eu dychymyg i greu a pherfformio cyflwyniadau.
- Rhoddir nifer o gyfleoedd i ddisgyblion berfformio yn gyhoeddus megis Eisteddfodau, Gwasanaethau a Chyngherddau.
- Mae'r ddarpariaeth ABACh ac arferion dyddiol yr ysgol yn hyrwyddo gwerthoedd megis gonestrwydd, goddefgarwch a thegwch.
- Mae'r ysgol hefyd yn hyrwyddo datblygu synnwyr o gyfrifoldeb, yn ymwneud y disgyblion â'i gilydd, mewn gwneud eu tasgau ystafell ddosbarth ac wrth gymryd rhan mewn gweithgareddau all-gwricwlaidd.
- Trwy gyfrwng gwasanaethau ysgol gyfan a gwasanaethau dosbarth, caiff disgyblion amser i ddatblygu ac adfyfrio, datblygu gwerthoedd moesol megis parch, gonestrwydd a tegwch a datblygu'r dealltwriaeth a'r gallu i wahaniaethu rhwng yr hyn sydd ac nad yw'n dderbyniol. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn arddangos y gwerthoedd hynny.
- Mae ardal myfyrio yn bresennol ym mhob dosbarth sy'n rhoi cyfleoedd i'r disgyblion feddwl a myfyrio yn dawel.
- Mae ymweliad rheolaidd gan y rheithor lleol i arwain gwasanaethau yn cefnogi gwaith yr athrawon.
- Rhydd gwersi Addysg Grefyddol gyfleoedd i ddisgyblion ddatblygu'n gymdeithasol trwy edrych ar eu gwerthoedd personol ac arferion a credoau eraill trwy'r byd.
- Cynhelir addoli ar y cyd yn ddyddiol ac yn dorfol dwy waith yr wythnos. Mae natur yr addoliad yn Gristnogol ac mae cynlluniau bwriadus yn eu lle. Cynllunir cyfres o gyd addoli torfol sy'n ymwneud gyda thema a gwerthoedd Cristnogol ac mae'r addoli dyddiol yn y dosbarth yn atgyfnerthu'r gwaith.
- Mae'r ysgol yn llwyddiannus wrth gadw disgyblion yn ddiogel rhag peryglon radicaleiddio, mae'r holl staff wedi eu hyfforddi i adnabod arwyddion ac yn deall y drefn pe bai pryder.

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf:

- Parhau i gynllunio addoli ar y cyd ar gyfer yr ysgol gyfan

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy

x

Nac ydy

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: **Dda**

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?

- Defnyddiwch: cynlluniau gwaith, adroddiadau monitro ac hunan arfarnu, arfarniad o ddata, cyfweiliadau gyda'r cydlynid a'r llywodraethwr dynodedig/ymwelydd CYSAG, cofnodion cyfarfodydd staff, cynllun gwella, arfarniad cynnydd, astudiaeth achos yn dilyn cydweithio ysgol-i-ysgol.
- I'ch helpu mae: canllawiau CYSAG
- **Nodiadau:**
- Mae'r arweinyddiaeth gan y cydlynid yn dda ac mae'n gosod disgwyladau uchel ar gyfer y pwnc. Mae'n meddu ar y gwybodaeth a'r dealltwriaeth i arwain yn effeithiol.
- Mae adnoddau pwrpasol megis ardaloedd, arteffactau a llyfrau crefyddol yn yr ysgol. Mae digon o adnoddau o ansawdd da yn yr ysgol.

- Mae polisiau yn eu lle ac wedi eu hadolygu'n unol a'r amserlen. Caiff gwybodaeth am ethos yr ysgol a'i natur Cristnogol ei rannu gyda rhieni yn y llawlyfr. Mae gwybodaeth am yr hawl i dynnu disgyblion o wersi Addysg Grefyddol yn y llawlyfr.
- Nid oes disgyblion wedi dewis peidio cymryd rhan yn y cyd addoli.
- Nid oes disgyblion wedi eu tynnu o wersi addysg grefyddol.
- Mae'r UDRh yn craffu ar lyfrau yn dymhorol ac yn monitro y ddarpariaeth ar gyfer Addysg Grefyddol, yn llunio adroddiadau ac yn adrodd i'r Corff Llywodraethwyr

Materion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf

Datblygu rol y disgyblion ymhellach

Parhau i ddatblygu cysylltiadau gyda ysgolion eraill, yn bennaf ysgolion Eglwysig

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: Dda

Agweddau i gael sylw	Camau gweithredu	Pwy?	Erbyn pryd?
		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	

Enw'r pennaeth: Gwion Owen

Llofnod y pennaeth: G M Owen

Dyddiad: 30/09/19

CYSAG GWYNEDD

Awdit o wersi Addysg Grefyddol Ysgolion Uwchradd Gwynedd (CA3 ac CA4) (gwersi Addysg Grefyddol fel pwnc yn hytrach nag unrhyw wersi fel rhan o ABaCH)

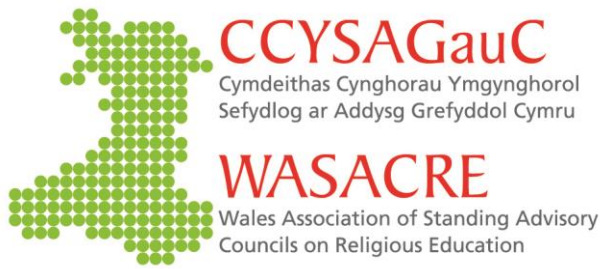
- Byddai Pwyllgor CYSAG Gwynedd yn ddiolchgar iawn ichi am nodi faint o wersi Addysg Grefyddol a gyflwynir yn wythnosol.
- Byddwn yn ddiolchgar hefyd am wybodaeth am faint o wersi sydd wedi'u hamserlennu yn wythnosol ar gyfer y flwyddyn academaidd nesaf.

Enw'r Ysgol Uwchradd	Blwyddyn Academaidd	Nifer y gwersi mewn wythnos CA3	Nifer y gwersi mewn wythnos CA4	Hyd gwर्स
TYWYN	2018-19	1 i bob dosbarth	3 gwर्स yn cael eu cynnig fel opsiwn ond methu cynnal y cwrs oherwydd diffyg niferoedd	50 munud
TYWYN	2019-20	1 i bob dosbarth	3 gwर्स yn cael eu cynnig fel opsiwn ond methu cynnal y cwrs oherwydd diffyg niferoedd	50 munud
BERWYN, BALA	2018-19	Bl 7 (2 wers yr wythnos) Bl 8 (1 wers yr wythnos) Bl 9 (2 wers yr wythnos)	1 wers yr wythnos i set 1	50 munud
BERWYN, BALA	2019-20	Bl 7 (2 wers yr wythnos) Bl 8 (1 wers yr wythnos) Bl 9 (2 wers yr wythnos)	1 wers yr wythnos i set 1	50 munud
BOTWNNOG	2018-19	11 sef: Bl 7 – 4 grwp Bl 8 - 3 grwp Bl 9 – 4 grwp	5	1 awr
BOTWNNOG	2019-20	11 sef: Bl 7 – 4 grwp Bl 8 - 3 grwp Bl 9 – 4 grwp	5	1 awr

BRYNREFAIL	2018-19	1	3 (TGAU Opsiwn)	50 munud
BRYNREFAIL	2019-20	1	3 (TGAU Opsiwn)	50 munud
DYFFRYN NANTLLE	2018-19	Blwyddyn 7 =1 Blwyddyn 8 = 1 Blwyddyn 9 = 1	Blwyddyn 10 = 3 Blwyddyn 11 =3	50 munud
DYFFRYN NANTLLE	2019-20	Blwyddyn 7 yn derbyn 5 gwerau dyniaethau (Hanes, Daearyddiaeth, Addysg Gref) Felly ar gyfartaledd= 1+ Add. Gref. Blwyddyn 8 = 1 Blwyddyn 9 = 1	Blwyddyn 10 = 3 Blwyddyn 11 =3	50 munud
EIFIONYDD	2018-19	1 wers yr un i flwyddyn 7 (3 dosbarth) 1 wers yr un i flwyddyn 8 (3 dosbarth) 1 wers yr un i flwyddyn 9 (3 dosbarth)	2 wers Astudiaethau Crefyddol TGAU dewisol i flwyddyn 10 (1 dosbarth) 2 wers Astudiaethau Crefyddol TGAU dewisol blwyddyn 11 (1 dosbarth) 1 wers o ABaCh ac Addysg Grefyddol gorfodol i flwyddyn 10 (3 dosbarth) 1 wers o ABaCh ac Addysg Grefyddol gorfodol i flwyddyn 11 (3 dosbarth)	Pob gwerau gwerth 1 awr.
EIFIONYDD	2019-20	1 wers yr un i flwyddyn 7 (3 dosbarth) 1 wers yr un i flwyddyn 8 (3 dosbarth) 1 wers yr un i flwyddyn 9 (3 dosbarth)	2 wers Astudiaethau Crefyddol TGAU dewisol i flwyddyn 10 (1 dosbarth) 2 wers Astudiaethau Crefyddol TGAU dewisol blwyddyn 11 (1 dosbarth) 1 wers o ABaCh ac Addysg Grefyddol gorfodol i flwyddyn 10 (3 dosbarth)	Pob gwerau gwerth 1 awr.

			1 wers o ABaCh ac Addysg Grefyddol gorfodol i flwyddyn 11 (3 dosbarth)	
MOELWYN	2018-19	2 wers bl. 7 2 wers bl. 8 2 wers bl. 9	Bl 10 Dwy wers BAC yn cynnwys agweddau o Add Grefyddol. Bl 11 Un wers BAC yn cynnwys agweddau o Add Grefyddol	50 munud
MOELWYN	2019-20	2 wers bl. 7 2 wers bl. 8 2 wers bl. 9	Bl 10 Dwy wers BAC yn cynnwys agweddau o Add Grefyddol. Bl 11 Un wers BAC yn cynnwys agweddau o Add Grefyddol	50 munud
Ysgol Friars	2018-19	1 i bob blwyddyn	1.5 (1 Bl 10, 2 Bl 11)	50 munud
Ysgol Friars	2019-20	1 i bob blwyddyn	2 (2 Bl 10, 2 Bl 11)	50 munud

Eitem 8

*Cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru,
Swyddfeydd y Cyngor Bodlondeb
Dydd Gwener, 28 Mehefin 2019
10.30a.m. – 3.00p.m.*

Yn bresennol

<p>Ynys Môn Rheinallt Thomas (RT) Dylan Rees (DR)</p> <p>Blaenau Gwent Paula Webber (PW)</p> <p>Pen-y-bont ar Ogwr Edward J. Evans (EE) Maggie Turford (MT)</p> <p>Caerffili Paula Webber (PW)</p> <p>Caerdydd Maggie Turford (MT)</p> <p>Sir Gaerfyrddin</p> <p>Ceredigion Lyndon Lloyd (LL)</p> <p>Conwy Huw Roberts (HR) Nicholas Richter (NR) Dafydd Ipain (DI) Abdul Khan (AK) Karl Lawson (KL) Iona Evans (IE) Cyng. Owen</p> <p>Sir Ddinbych Alison Ballantyne (AB)</p>	<p>Sir y Fflint</p> <p>Gwynedd Paul Rowlinson (PR)</p> <p>Merthyr Tudful Maggie Turford (MT) Ernie Galsworthy (EG) Mark Prewet (MP)</p> <p>Sir Fynwy Paula Webber (PW) Louise Brown (LB)</p> <p>Castell-nedd Port Talbot Rachel Samuel (RS)</p> <p>Casnewydd Paula Webber (PW) Huw Stephens (HS)</p> <p>Sir Benfro</p> <p>Powys John Mitson (JM) Sian Fielding (SF)</p> <p>Rhondda Cynon Taf Maggie Turford (MT)</p>	<p>Abertawe</p> <p>Torfaen Paula Webber (PW)</p> <p>Bro Morgannwg Maggie Turford (MT)</p> <p>Wrecsam Libby Jones (LJ) Vaughan Salisbury (VS)</p> <p>Sylwedyddion Rudolf Elliot Lockhart, REC Gwyneth M Hughes, CSYM</p> <p>Cyflwynwyr Sally Holland, Comisiynydd Plant Cymru</p> <p>Cofnodion Gill Vaisey (GV)</p>
---	---	---

Cofnodion y cyfarfod

1. Cyflwyniad a chroeso

Cyn y cyfarfod, bu'r aelodau'n mwynhau cyflwyniadau gan ddisgyblion a staff Ysgol Glan Gele. Rhoddodd y Pennaeth, Julia Buckley Jones, gyflwyniad ar y cwricwlwm newydd. Rhannodd y disgyblion eu profiadau o Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd yn eu hysgol. Fe ddywedon nhw fod yr ysgol yn eiddgar i roi cynnig ar y cwricwlwm newydd i Gymru. Yna canodd y disgyblion ddwy gân.

Croesawyd pawb i Swyddfeydd y Cyngor ym Modlondeb gan Dafydd Owen, y Cyfarwyddwr Addysg Dros Dro.

Croesawyd pawb i Gonwy gan Is Gadeirydd CYSAG Conwy, Abdul Khan a chyfeiriodd ef at y gymysgedd o gobl sy'n rhan o'u CYSAG. Pwysleisiodd pa mor bwysig yw bod pawb yn parchu safbwyntiau a chredoau ei gilydd. Mynegodd ei bryderon am y diffyg swyddogion addysg sy'n arbenigo mewn AG. Mynegodd ei ddiolch i Phil Lord a arferai roi cefnogaeth i GYSAG Conwy ond a symudwyd o'r swydd hon.

2. Adfyfyrio tawel

Soniodd EE am grŵp o ddarpar athrawon y bu'n eu hannerch yn ddiweddar. Cyfeiriodd at y dywediad 'dysgu yw cyffwrdd â bywyd am byth'.

Myfyriodd am ddywediadau eraill hefyd, megis 'anelwch am y lleuad a hyd yn oed os ydych yn methu, fe gyrhaeddwch chi'r sêr'; a 'mae'r athro cyffredin yn dweud, mae'r athro da yn esbonio, mae'r athrawon gorau yn dangos, ac mae'r athro mawr yn ysbrydoli'.

Gwahoddodd yr aelodau i ystyried nad ydym byth yn gwybod pa effaith mae ein geiriau a'n gweithredoedd yn eu cael ar eraill, ac y dylem gofio hyn bob amser.

3. Ymddiheuriadau

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan

Kathy Riddick (Blaenau Gwent), Alison Lewis (Abertawe), Mathew Maidment (RCT), Jennifer Harding-Richards (Abertawe), Andrew Jones (Sir Fynwy), Michelle Gosney (Estyn) Tania ap Sion (Wrecsam), Huw George (Sir Benfro),

4. Cyflwyniad PYCAG: Sally Holland, Comisiynydd Plant Cymru

'Y Ffordd Gywir: Addysg yng Nghymru o Safbwynt Hawliau Plant.'

Pwysleisiodd Sally'r ffaith ei bod hi'n annibynnol ac nad yw'n gweithio i un sefydliad arbennig.

Atgoffodd yr aelodau fod gan blant bedwar deg dau o hawliau 'waeth beth'. Mae gan blant yr hawl i addysg sy'n caniatáu iddynt gyrraedd eu potensial. Pan maent yn cael dewis o 'gardiau hawliau', mae plant yn aml yn dewis y cerdyn 'yr hawl i gael fy nghrefydd fy hun'.

Ymateb ei swyddfa i'r ymgynghoriad ar y cwricwlwm newydd oedd eu bod yn teimlo y dylai fod mwy o bwyslais ar gydraddoldeb profiadau ar draws Cymru ac y dylai pob plentyn gael cyfle i ddysgu am bobl cred ledled Cymru ac nid y rhai yn eu hardal yn unig. Cyfeiriodd Sally at ddeunydd yr oeddent wedi'i gynhyrchu am Islamoffobia a'r adborth gan rai ysgolion a ddywedodd na fyddent yn defnyddio'r adnoddau hyn gan nad oedd ganddynt unrhyw Fwslimiaid yn eu hysgol!

Roedd hi'n cytuno â rhoi hawl i dynnu'n ôl o AG yn y chweched dosbarth ond yn teimlo y dylai disgyblion gael y dewis i dderbyn AG os ydynt yn dymuno hynny.

Roedd hi'n cefnogi cael gwared ar yr hawl i rieni dynnu eu plant yn ôl o AG gan ei bod yn teimlo ei fod yn rhan o hawl plentyn i addysg lawn sy'n cynnwys AG ac addysg am berthnasoedd a rhyw.

Mae angen i bob plentyn ddysgu am eu hawliau dynol a gwybod fod hawl ganddynt i'w cael nhw gan wybod hefyd y dylent gefnogi hawliau pobl eraill. Dylent ddod yn ddinasyddion sy'n gweithredu dros hawliau dynol.

Mae pum egwyddor graidd i gefnogi gweithredu'r pedwar deg dau hawl:

1. Gwreiddio'r CCUHP ym mhopeth y mae ysgolion yn ei wneud – gan sicrhau fod y 42 hawl yn cael eu hadlewyrchu drwy fywyd yr ysgol
2. Cydraddoldb a pheidio â gwahaniaethu - edrych ar beth mae'r plant yn ei ddweud am eu profiadau o deimlo'u bod yn cael eu cynnwys
3. Grymuso plant - mae'n rhaid i blant wybod am eu hawliau er mwyn gallu eu harfer. (Mae clip defnyddiol ar wefan Sally o ysgol yn Abertawe a oedd wedi edrych yn arbennig ar hawl 19 - yr hawl i fod yn ddiogel. Siaradodd y plant â'r athrawon am rai gweithgareddau y tu allan i'r ysgol yr oeddent yn eu mynychu lle nad oedd y plant yn teimlo'n ddiogel. Aethant â'r pryder hwn at y Pennaeth, a wrandawodd a gweithredodd lle nad oedd y rhieni wedi gwneud.
4. Cyfranogiad – diwylliant o gyfranogi – myfyrwyr sy'n teimlo fod ganddynt berchnogaeth dros werthoedd, moeseg, cyfeiriad eu hysgol ochr yn ochr â rhieni ac athrawon. Mae'n werth ystyried pa mor effeithiol yw cynghorau ysgol mewn ysgolion.
5. Atebolrwydd – mae Sally wedi bod yn gofyn i Lywodraeth Cymru ers pedair blynedd i gynnwys plant yn y broses ymgynghori ar y cwricwlwm ac roedd hi'n falch o ddweud fod hyn newydd ddigwydd o'r diwedd yr wythnos honno – er ei bod yn hwyr iawn yn y broses.

Mae swyddfa Sally yn gofyn i hawliau plant fod yn amlwg o fewn y cwricwlwm newydd. Mae'n teimlo fod hyn yn amlwg iawn yn barod ym Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau ac i raddau hefyd ym MDaPh Iechyd a Lles.

Byddai hi'n dymuno gwneud AG ac Addysg Rhyw a Pherthnasoedd yn orfodol gan fod yr addysg yma yn rhan o hawliau plant.

Mynegodd aelod o Ynys Môn bryder am y diffyg safon addysg i'r rheiny sy'n cael eu haddysgu gartref gan nad yw hyn yn ei le ar hyn o bryd.

Roedd Sally'n cydnabod fod cynnydd gwirioneddol yn nifer y disgyblion sy'n cael ysgol gartref ac yn cydnabod fod amryw o resymau dros hyn. Mae'r Llywodraeth wedi derbyn ei 'thri phrawf' - gwybod ymhle mae pob plentyn, fod pob hawl yn cael eu derbyn yn cynnwys

addysg addas, fod pob plentyn yn cael eu gweld ac yn cael ymweliad gan swyddogion fel bod cyfle i'w lleisiau gael eu clywed. Mae'r Llywodraeth yn cynnig cronfa ddata o blant yn hytrach na chofrestr. Nid oes awydd yn y DU i ragnodi cwricwlwm ar gyfer ysgol gartref (fel sy'n digwydd yn Jersey). Disgwylir ymgynghoriad ar ganllawiau llywodraeth statudol yn fuan.

Nid yw Sally'n cytuno â gosod y geiriau 'hawliau a chyfrifoldebau' gyda'i gilydd yn awtomatig gan fod gan blant hawliau 'waeth beth'. Mae pobl yn dal i feddu ar eu hawliau dynol waeth beth y maent wedi'i wneud. (Ar hyn o bryd mae un ar hugain o blant mewn carchar yng Nghymru ac maent i gyd yn cadw eu hawliau o dan y CCUHP, er eu bod wedi cyflawni troseddau difrifol).

Mae cwmni o'r enw Dynamix wrthi'n cynnal grwpiau ffocws ac mae'r llywodraeth wedi creu arolwg ar-lein ar y cwricwlwm. Mae hwn ar gael i'r holl blant a phobl ifanc er bod tri mis wedi mynd ers dechrau'r ymgynghoriad presennol.

Mewn ateb i gwestiwn am y cymal presennol ynghylch yr hawl i dynnu'n ôl o AG, cynigiodd Sally anfon gwybodaeth bellach (darn o'i hymateb i ymgynghoriad y llywodraeth).

Diolchodd EE a'r aelodau i gyd i Sally am ei chyflwyniad diddorol iawn oedd o gymorth mawr.

5. Diweddariadau ar y Cwricwlwm i Gymru

Adroddodd PW fod PYCAG a CCYSAGauC wedi bod yn gweithio y diwrnod cynt ar ymateb i'r ymgynghoriad. Mae angen mwy o waith ar hwn cyn y bydd yn derfynol. Y dyddiad cau yw 19 Gorffennaf. Bydd yr ymateb drafft yn cael ei anfon i aelodau Pwyllgor Gwaith CCYSAGauC ac aelodau PYCAG i ddechrau cyn terfynu'r ymateb ar y cyd.

Cynhaliwyd cyfarfodydd CYSAGau rhanbarthol hefyd i ystyried yr ymgynghoriad.

Mae Vaughan Salisbury wedi ymateb ar ran y Cyngor Eglwysi Rhyddion ac mae hwn ar gael i'w weld ar wefan yr Eglwysi. Mae Vaughan wedi rhannu dogfennau gyda Libby Jones i CCYSAGauC.

Pwysleisiodd PW bwysigrwydd ymateb a dywedodd ei fod yn agored i bob sefydliad, ac i unigolion.

6. Diweddariad ar Fframwaith Cefnogi AG

Atgoffodd LJ yr aelodau yr ymgynghorwyd â ChYSAGau ynghylch a ddylid cynhyrchu Fframwaith Cefnogi. Adroddodd fod y broses o ysgrifennu'r Fframwaith Cefnogi wedi dechrau ym mis Chwefror gydag amrywiaeth o arbenigwyr proffesiynol o bob cwr o Gymru. Mae'r ddogfen yn dechrau siapio erbyn hyn er bod dal angen mwy o waith. Pwysleisiodd y medrau sydd eu hangen i gynhyrchu'r fframwaith hwn gan fod angen ystyried y pwyslais ar ddatganoli yn y cwricwlwm newydd. Mae peidio â bod yn benodol yn her ond mae athrawon yn ddiolchgar am y canllawiau a roddir gan arbenigwyr AG. Bydd y Fframwaith Cefnogi drafft yn cael ei rannu gyda ChYSAGau drwy gyfarfodydd a drefnir gan Lywodraeth Cymru cyn bo hir.

Y gobaith yw y bydd CYSAGau yn mabwysiadu'r Fframwaith Cefnogi fel eu Maes Llafur Cytûn. Bydd yn cynnwys cyfeiriadau at y newidiadau mewn deddfwriaeth sydd yn cynnwys cyflwyno

AG i ddisgyblion o 3 blwydd oed. Y nod yw cynnig cyngor a gwybodaeth a allai fod ar hyn o bryd yng Nghylchlythyr Cymru 10/94 ac sydd dal yn briodol.

Diolchodd EE i PW a LJ am y gwaith enfawr y maent yn ei wneud ar ran CCYSAGauC a Chymru.

Mewn ymateb i gwestiwn, cadarnhawyd fod cynrychiolaeth o HCA ar weithgor y fframwaith yn ffurf Rachel Bendall sydd ar y panel ymgynghorol o arbenigwyr.

Codwyd cwestiwn am le hanes crefydd yng Nghymru a hanes diwylliannol Cymru ac a yw hyn yn cael ei gynnwys yn y cwricwlwm. Dywedodd Rachel Samuel fod cyfle i ysgolion ddewis yr hyn maent yn ei gynnwys yn eu haddysgu; fodd bynnag dylai hyn gynnwys hanes lleol.

Pwysleisiodd PW, fodd bynnag, nad yw'r cwricwlwm yn 'unrhyw beth i unrhyw un' ac y bydd yn cyfeirio athrawon i fynd i'r afael â chysyniadau allweddol dwfn penodol, defnyddio sgiliau penodol ac ennill gwybodaeth gyfoethog drwy brofiadau.

Tynnodd LJ sylw at y ffaith fod MDaPh lechyd a Lles hefyd yn mynd i'r afael â phrofiadau dysgu cyfoethog ochr yn ochr â'r Meysydd eraill. Yn sail i'r Meysydd Dysgu a Phrofiad i gyd mae'r Pedwar Diben, sy'n anelu at baratoi disgyblion at fyd gwaith.

7. Cefnogaeth AG broffesiynol i GYSAGau

Gwahoddwyd CCYSAGauC i ysgrifennu papur i argymhell i'r Gweinidog fod pedwar cynghorydd – un i bob rhanbarth – yn cael eu cyflogi i wasanaethau CYSAG pob consortiwm.

Awgrymodd VS hefyd na ddylem o reidrydd gyfyngu'n cais i LILC i bedwar cynghorydd yn unig.

Adroddodd RT fod yr angen i bob consortiwm gyflogi cynghorydd AG arbenigol wedi cael ei godi mewn cyfarfod diweddar o'r Fforwm Cymunedau Ffydd hefyd.

Cyflogwyd cynghorydd herio i gefnogi'r CYSAG ond nid yw hyn yn gweithio gan nad oes ganddi amser i fynychu cyfarfodydd PYCAG.

Nododd rhai aelodau yr angen am athrawon a chynghorwyr AG dwyieithog. Soniodd LJ am y broblem fod diffyg athrawon dwyieithog yn gyffredinol a bod goblygiadau gan hyn i AG. Mae hyn yn broblem ymhob pwnc.

Holodd LJ ymhle y gallem ddod o hyd i arbenigwr mewn AG sydd hefyd yn ddwyieithog ac yn meddu ar y sgiliau i weithredu fel cynghorydd a gyflogir gan y Consortia. Cydnabuwyd hefyd mai dim ond un rhan o'r ateb yw dyrannu cyllid i gyflogi pedwar cynghorydd; mae angen hefyd rhoi cefnogaeth i hyfforddi arbenigwyr AG i ddod yn gynghorwyr i GYSAGau.

Cyfeiriodd HS at yr angen i recriwtio cynghorydd ar gyfer goruchwylio fod maes llafur cytûn yn cael ei fabwysiadu. Cytunodd LJ y bydd angen cynghorydd arbenigol i gefnogi Cynhadledd Maes Llafur Cytûn wrth ystyried p'un ai i fabwysiadu neu addasu'r Fframwaith Cefnogi yn 2021. Unwaith y mae'r Maes Llafur Cytûn yn ei le, bydd dal angen cefnogi athrawon i'w weithredu.

8. Dysgu Proffesiynol i AG

Rhannodd PW ganlyniadau'r cyfarfod â chynrychiolydd Llywodraeth Cymru - Kevin Palmer. O ganlyniad i'r cyfarfod a gynhaliwyd ar 18 Mehefin, cytunwyd ar gyllid ar gyfer pecyn dysgu proffesiynol, sef cyfres o adnoddau yn benodol i AG, ynghyd â hyfforddiant i bawb oedd yn cymryd rhan mewn dysgu AG a hyfforddi myfyrwyr HCA. Adnabuwyd hefyd yr angen am hyfforddiant ar gyfer lleoliadau nas cynhelir.

9. Diweddariadau:

Adroddodd LJ ar gyfarfod PYCAG y diwrnod cynt a'i phryder am y nifer isel a oedd yn bresennol yn y cyfarfod - roedd chwe aelod yn y bore a dim ond tri yn y prynhawn. Nid yw hyn yn bresenoldeb digonol pan mae cymaint o faterion pwysig sydd angen sylw. Bydd Maggie Turford yn gadael ei swydd gyflogedig gan y CSC gan nad yw hi'n dymuno parhau wedi i'w chytundeb ddod i ben ar 31 Awst. Bydd hyn yn effeithio ar bum CYSAG.

Cyfeiriodd LJ at y cyfarfodydd cydweithredol sydd i fod i gefnogi ymgynghori ar y cwricwlwm.

Bydd PW a LJ yn cwrdd â'r Gymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg yng Nghymru i ddweud wrthynt am y Fframwaith Cefnogi i AG. Gobeithir y bydd hyn yn help i'r fframwaith gael ei fabwysiadu ym mhob Awdurdod Lleol yng Nghymru.

Mae PYCAG yn dymuno gwahanu Addoli ar y Cyd ac Addysg Grefyddol o Gylchlythyr 10/94 i ddwy ddogfen ar wahân. Gallai'r adrannau sy'n berthnasol i AG wedyn fynd i'r Fframwaith Cefnogi.

Cynigiwyd cael hyfforddiant i gefnogi cynghorwyr newydd i GYSAGau ayb. Bydd angen cynnig hyn i CCYSAGauC yn ffurfiol a chael cytundeb mewn cyfarfod yn y dyfodol.

Gellid gwerthuso cyfansoddiadau'r 22 CYSAG gyda golwg ar ystyried a ellir cael cyfansoddiad yr un fath i GYSAGau ar draws Cymru.

Soniodd aelodau PYCAG hefyd am y posibilrwydd o ysgrifennu 'Briff her i AG' a allai fod yn rhan o Fagloriaeth Cymru os yw AG Ôl-16 yn cael ei dynnu fel gofyniad cyfreithiol.

Bydd LIC yn ymgynghori ar Addoli ar y Cyd ar wahân yn 2020.

Bydd y Fframwaith Cefnogi AG drafft yn cael ei gyhoeddi ar gyfer ymgynghoriad ym mis Ionawr 2020.

10. Adroddiad o'r Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 14 Mai 2019

Ni chofnodwyd

11. Y CYSAG Effeithiol

Ni chofnodwyd

12. Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd yng Nghaerdydd ar 26 Mawrth 2019

Ni chofnodwyd

13. Materion yn codi

Ni chofnodwyd

14. Gohebiaeth

Ni chofnodwyd

15. Dangos a dweud

Ni chofnodwyd

16. Unrhyw fater arall

Ni chofnodwyd

17. Dyddiad y cyfarfod nesaf:

Hydref 2019 – Ceredigion l'w gadarnhau

Gwanwyn 2020 – Merthyr Tudful

Diolchodd EE i bawb a gymerodd ran yn y cyfarfod ac yn arbennig i:

Y Pennaeth, Julia Buckley Jones, disgyblion a staff Ysgol Fabanod Glan Gele; Dafydd Owens, Cyfarwyddwr Addysg Dros Dro; Abdul Khan, Is Gadeirydd CYSAG Conwy a Yona Evans Awdurdod Lleol Conwy.

**Wales Association of SACREs meeting, at
Bodlondeb Council Offices**

Friday, 28th June 2019

10.30a.m. – 3.00p.m.

Attendance

<p>Ynys Môn / Anglesey Rheinallt Thomas (RT) Dylan Rees (DR)</p> <p>Blaenau Gwent Paula Webber (PW)</p> <p>Pen-y-bont ar Ogwr / Bridgend Edward J. Evans (EE) Maggie Turford (MT)</p> <p>Caerffili/ Caerphilly Paula Webber (PW)</p> <p>Caerdydd / Cardiff Maggie Turford (MT)</p> <p>Sir Gaerfyrddin / Carmarthenshire</p> <p>Ceredigion Lyndon Lloyd (LL)</p> <p>Conwy Huw Roberts (HR) Nicholas Richter (NR) Dafydd Ipain (DI) Abdul Khan (AK) Karl Lawson (KL) Iona Evans (IE) Cllr Owen</p> <p>Sir Ddinbych / Denbighshire Alison Ballantyne (AB)</p>	<p>Sir y Fflint / Flintshire</p> <p>Gwynedd Paul Rowlinson (PR)</p> <p>Merthyr Tudful / Merthyr Tydfil Maggie Turford (MT) Ernie Galsworthy (EG) Mark Prewet (MP)</p> <p>Sir Fynwy / Monmouthshire Sir Paula Webber (PW) Louise Brown (LB)</p> <p>Castell-nedd Port Talbot /Neath and Port Talbot Rachel Samuel (RS)</p> <p>Casnewydd / Newport Paula Webber (PW) Huw Stephens (HS)</p> <p>Sir Benfro / Pembrokeshire</p> <p>Powys John Mitson (JM) Sian Fielding (SF)</p> <p>Rhondda Cynon Taf Maggie Turford (MT)</p>	<p>Abertawe / Swansea</p> <p>Torfaen Paula Webber (PW)</p> <p>Bro Morgannwg / Vale of Glamorgan Maggie Turford (MT)</p> <p>Wrecsam / Wrexham Libby Jones (LJ) Vaughan Salisbury (VS)</p> <p>Sylwedyddion / Observers Rudolf Elliot Lockhart, REC Gwyneth M Hughes, CSYM</p> <p>Cyflwynwyr/Presenters Sally Holland, Children's Commissioner for Wales</p> <p>Minutes Gill Vaisey (GV)</p>
---	---	--

Minutes of the meeting

1. Introduction and welcome

Prior to the meeting members enjoyed presentations from pupils and staff from Ysgol Glan Gele Infant School. Headteacher, Julia Buckley Jones gave a presentation on the new curriculum. Pupils shared their experiences of RE and Collective Worship in their school. They talked about the school being excited about trying out the new curriculum for Wales. Pupils then performed two songs.

Dafydd Owens, Acting Director of Education, welcomed everyone to Bodlondeb Council Offices.

Vice Chair of Conwy SACRE, Abdul Khan welcomed everyone to Conwy and referred to the mix of people that make up their SACRE. He stressed how important it is that everyone respects each other's different views and beliefs. He referred to his concerns about the lack of specialist religious education officers. He expressed his thanks to Phil Lord who used to support Conwy SACRE but was taken away from this post.

2. Quiet reflection

EE shared thoughts about a group of prospective headteachers he recently addressed. He referred to the saying 'to teach is to touch a life forever'.

He reflected on other sayings such as 'reach for the moon and even if you miss you will reach the stars'; and 'the mediocre teacher tells, the good teacher explains, the superior teacher demonstrates, and the great teacher inspires'.

He invited members to consider that we never know what effect our words and actions can have on others and we should always be mindful of this.

3. Apologies

Apologies were received from

Kathy Riddick (Blaenau Gwent), Alison Lewis (Swansea), Mathew Maidment (RCT), Jennifer Harding-Richards (Swansea), Andrew Jones (Monmouthshire), Michelle Gosney (Estyn) Tania ap Sion (Wrexham), Huw George (Pembrokeshire),

4. NAPfRE presentation: Sally Holland, Children's Commissioner for Wales

'The Right Way: A Children's Rights Approach to Education in Wales.'

Sally stressed that she is independent and does not work for one particular organisation.

She reminded members that there are forty-two rights that children have 'no matter what'. Children have a right to an education that allows them to achieve their potential. When offered a selection of 'rights cards', children often pull out the card 'right to have my own religion'.

Her office's response to the consultation on the new curriculum was that it felt there should be more emphasis on parity of experience across Wales and that all children should have access to learning about all people of belief across Wales and not those just in their locality. Sally referred to material they had produced around Islamophobia and the feedback from some schools who said that they wouldn't use these resources as they didn't have any Muslims in their school!

She supported the withdrawal of compulsory RE in sixth form but felt that pupils should have the choice to receive RE if they wish.

She supported the removal of the right for parents to withdraw their child(ren) from RE as she feels it is part of a child's right to a full education including RE and relationships and sex education.

Every child needs to learn about their human rights and know they are entitled to them whilst also knowing that they should support the rights of others. They should become citizens who act for human rights.

There are five key principles to support the implementation of the forty-two rights:

1. Embedding the UNCRC in everything schools do – ensuring all the forty-two rights are reflected throughout school life

2. Equality and non-discrimination – look at what children say about their experiences of feeling included

3. Empowering children – children must know about their rights in order to be able to take them up. (There is a useful clip on Sally's website from a school in Swansea which had particularly explored article 19 – the right to be safe. The children talked with teachers about some out-of-school activities they were attending where the children did not feel safe. They took this concern to their Headteacher who listened and acted where their parents had not.

4. Participation – culture of participation – students who feel they have ownership of their school values, ethics, direction alongside parents, teachers. It is worth considering how effective schools councils are in schools.

5. Accountability – Sally has been asking WG for the last four years to involve children in the curriculum consultation process and is pleased that this has finally occurred this week – although very late in the process.

Sally's office is asking for children's rights to be evident within the new curriculum. It feels this is already strongly evident in the Humanities AoLE and also to a certain extent in the Health and Wellbeing AoLE.

She would wish to make RE and Relationships and Sex education compulsory as this education is part of children's rights.

A Ynys Mon member raised concerns about the lack of a standard of education for those who are home schooled as this is not currently in place.

Sally recognised a real rise in the number of pupils receiving home schooling and recognises there are a variety of reasons for this. The Government has accepted her 'three tests' – to know where every child is, that all rights are being received including suitable education, that

all children should be seen and visited by officials so that they have an opportunity for their voices to be heard. The Government proposes a data base of children rather than a register. There is no appetite in the UK to prescribe a curriculum for home schooling (as there is in Jersey). A consultation on statutory government guidance is expected soon.

Sally does not agree with the automatic coupling of the words 'rights and responsibilities' because children have their rights 'no matter what'. People still have their human rights no matter what they have done. (There are currently twenty one children in Wales in prison and they all retain their rights under the UNCRC, even though they have committed serious crimes).

A company called Dynamix is carrying out focus groups and the government has created an online survey on the new curriculum available for all young people and children albeit three months into the current consultation.

In answer to a question regarding the current clause relating to the right of withdrawal from RE, Sally offered to send further information (extract from her consultation response to the government consultation).

EE and all members thanked Sally for her very interesting and helpful presentation.

5. Updates on the Curriculum for Wales

PW reported that yesterday NAPfRE and WASACRE jointly worked on a response to the consultation. This needs further work before finalising. The deadline is 19th July. The draft response will be sent to members of the WASACRE Executive and NAPfRE members first before finalising the joint response.

There have also been regional meetings of SACREs to consider the consultation.

Vaughan Salisbury has responded on behalf of the Free Church Council and this is available to view on the Churches website. Vaughan has shared documents with Libby Jones for WASACRE.

PW stressed the importance of responding and it is open to all organisations, and individuals.

6. Update on RE Supporting Framework

LJ reminded members that SACREs had been consulted on whether to produce a Supporting Framework. She reported that the process of writing the Supporting Framework started in February with a variety of professional experts from all over Wales. The document is now beginning to take shape although still needs more work. She emphasised the skill needed in producing this framework since the emphasis on subsidiarity for the new curriculum must be taken into account. Non specificity is a challenge but teachers are grateful for the guidance being given by the RE specialists. The draft Supporting Framework will be shared with SACREs through Welsh Government organised meetings before long.

The hope is that SACREs will adopt the Supporting Framework as their Agreed Syllabus. It will include references to the changes in legislation including the inclusion of RE for pupils

from 3 years old. The aim is to include advice and information that might currently be in the Welsh Circular 10/94 and still applicable.

EE thanked both PW and LJ for the enormous amount of work that they are carrying out on behalf of WASACRE and Wales.

In response to a question, it was confirmed that there is representation from ITT on the framework working group in the form of Rachel Bendall who is on the consultation panel of experts.

A question was raised about the place of the history of religion in Wales and Welsh cultural history and whether this is included in the curriculum. Rachel Samuel advised that there is opportunity for schools to choose what they include in their teaching; however this should include local history.

However, PW stressed that the curriculum is not a 'free for all' and will direct teachers to address specific deep key concepts, utilise specific skills and gain rich knowledge through experiences.

LJ highlighted the fact that the AoLE for Health and Wellbeing also addresses rich learning experiences alongside the other AoLEs. All the AoLEs are underpinned by the Four Purposes which aim to prepare pupils for the world of work.

7. Professional RE support for SACRES

WASACRE has been invited to write a paper to recommend to the Minister that four advisers – one for each region – are employed to serve each consortia's SACRES.

VS also suggested that we should not necessarily limit our ask of the WG to just four advisers.

RT reported that at a recent meeting of the Faith Community Forum, the need for each consortium to employ a specialist RE adviser was raised also.

Challenge adviser employed to support the SACRE but it is not working as she does not have time to attend NAPfRE meetings.

Some members noted the need for bilingual RE teachers and advisers. LJ highlighted the issue of a lack of bilingual teachers generally and this also has an implication for RE. This is an issue across all subjects.

LJ questioned where we might find a specialist in RE who is also bilingual and has the skills to act as an adviser employed by the Consortia. It was also acknowledged that being allocated funding to employ four advisers is just one part of the situation; there is also a need to provide support to train RE specialists to become advisers to SACRES.

HS referred to the need to recruit an adviser in relation to overseeing the adoption of an agreed syllabus. LJ agreed that a specialist adviser will be needed to support an Agreed Syllabus Conference in considering whether to adopt or adapt the Supporting Framework in 2021. Once the Agreed Syllabus is in place there will still be a need to support teachers in its implementation.

8. Professional Learning for RE

PW shared the outcomes of the meeting with Welsh Government representative – Kevin Palmer. As a result of the meeting held on 18th June there has been funding agreed for a professional learning package for a suite of resources specifically for RE, plus training for all those involved in teaching RE and training of ITT students. The need for training for non-maintained settings specifically was also recognised.

9. Up-dates:

LJ reported on the NAPfRE meeting from yesterday and her concern at the low number that attended yesterday's meeting – there were six members in the morning and only three in the afternoon. This is not adequate attendance when there are so many important issues that need to be dealt with. Maggie Turford will be leaving her role as employed by CSC as she does not wish to continue once her contract finishes on 31st August. This will affect five SACREs.

LJ referred to the collaborative meetings aimed to support consultation on the curriculum.

PW and LJ will be meeting with the Association of Directors of Education in Wales to inform them about the Supporting Framework for RE. It is hoped that this will support the adoption of the framework across all LAs in Wales.

NAPfRE wish to separate CW and RE guidance from Circular 10/94 into two separate documents. The relevant RE sections could then go into the Supporting Framework.

Training has been proposed to support new advisers to SACREs etc. This will have to be proposed to WASACRE formally and agreed at a future meeting.

Constitutions of the 22 SACREs could be evaluated with a view to consideration whether uniformity of SACRE constitutions across Wales could be achieved.

NAPfRE members also talked about the possibility of writing a 'Challenge brief for RE' which could be part of the Welsh Baccalaureate if Post 16 Re is removed as a legal requirement.

Collective Worship will receive a separate consultation by WG in 2020.

The draft Supporting Framework for RE will be published for consultation in January 2020.

10. Report from the executive Committee held on 14th May 2019

Not covered

11. The Effective SACRE

Not covered

12. Minutes of meeting held in Cardiff on 26th March 2019

Not covered

13. Matters arising

Not covered

14. Correspondence

Not covered

15. Show and tell

Not covered

16. Any other business

Not covered

17. Date for next meeting:

Autumn 2019 – Ceredigion TBA

Spring 2020 – Merthyr Tydfil

EE gave thanks to all involved in the meeting with special thanks to:

Headteacher, Julia Buckley Jones, pupils and staff from Ysgol Glan Gele Infant School;
Dafydd Owens, Acting Director of Education; Abdul Khan, Vice Chair of Conwy SACRE and
Yona Evans Conwy LA.

4. Cyflwyniad PYCAG yng Nghyfarfod CCYSAGauC 28 Mehefin 2019:

Sally Holland, Comisiynydd Plant Cymru

Atodiad: Barn y Comisiynydd Plant am hawl rhieni i dynnu eu plant yn ôl o Addysg Grefyddol (AG) ac Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (ACR):

Fel Comisiynydd Plant Cymru, fy swyddogaeth bennaf i yw diogelu hawliau a lles plant a phobl ifanc, ac felly rwy'n cefnogi'r cynnig i gael gwared ar hawl rheini i dynnu eu plant yn ôl o AG ac ACR. Isod ceir y darn perthnasol o'm hymateb ymgynghoriad i'r llywodraeth yn ei gyfanrwydd :

"Ni ddylid cadw hawl rheini i dynnu plentyn yn ôl o AG ac ACR. Mae cadw deddfwriaeth sy'n caniatáu i rieni dynnu person ifanc yn ôl o'r pynciau hyn yn gwrthod eu hawliau eu hunain i blant a phobl ifanc, ac nid yw'n caniatáu i berson ifanc optio i mewn i addysg cydberthynas a rhywioldeb cyn oed cydsynio cyfreithiol.

Gan fod y cynigion a argymhellir yn datgan na fydd ACR ac AG yn elfen orfodol o'r cwricwlwm ar ôl 16 oed, golyga hyn na fydd rhai plant a phobl ifanc yn cael unrhyw addysg cydberthynas a rhywioldeb o gwbl, a gellid dweud yr un peth am AG.

Mae hyn yn anghydnaws â hawliau dynol plant o dan ddeddfwriaeth ddomestig Deddf Hawliau Dynol 1998 a'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Mae hefyd yn anghydnaws â'r ymrwymiad yng Nghymru i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) a sicrheir gan Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011.

Mae'r CCUHP yn darparu ar gyfer:

- *yr hawl i gael eu clywed, mynegi barn a chymryd rhan mewn penderfyniadau (Erthygl 12);*
- *yr hawl i ryddid mynegiant (Erthygl 13).*

Yn ogystal, mae gan blant yr hawliau canlynol o dan y CCUHP sy'n cefnogi darparu Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac Addysg Grefyddol, sef:

- *yr hawl i beidio â chael eu gwahaniaethu (Erthygl 2)*
- *yr hawl i gyrchu gwybodaeth a fydd yn caniatáu i blant wneud penderfyniadau am iechyd (Erthygl 17)*
- *yr hawl i brofi'r iechyd gorau posibl, mynediad at gyfleusterau iechyd, gofal iechyd ataliol, ac addysg a gwasanaethau cynllunio teulu (Erthygl 24)*
- *yr hawl i addysg sy'n cynorthwyo pob plentyn i ddatblygu a chyrraedd eu llawn botensial a pharatoi plant i ddeall a dangos goddefgarwch at eraill (Erthygl 29)*
- *yr hawl i ddisgwyl i'r llywodraeth eu gwarchod rhag camdriniaeth a cham-fanteisio rhywiol (Erthygl 34).*

Mae'r hawliau cyfreithiol traddodadwy canlynol yn gymwys hefyd o dan y Ddeddf Hawliau Dynol a'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol:

- *yr hawl i ryddid meddwl, cydwybod a chrefydd (Erthygl 9).*
- *yr hawl i ryddid mynegiant (Erthygl 10)*
- *yr hawl i beidio â chael eu gwrthod rhag addysg (Erthygl 2, Protocol 1)*

Mae Erthygl 2 o Brotocol 1 yn cydnabod hawliau pwysig i rieni:

“Ni wadir hawl i addysg i unrhyw berson. Wrth ymarfer unrhyw swyddogaethau mae'n eu cymryd mewn cysylltiad ag addysg ac addysgu, bydd y Wladwriaeth yn parhau hawl rhieni i sicrhau bod y fath addysg ac addysgu'n cydymffurfio â'u credoau crefyddol ac athronyddol eu hunain.”

Yng ngoleuni hyn mae'n bwysig nodi fod canllawiau Llys Hawliau Dynol Ewrop o amgylch Erthygl 2 o Brotocol 1 yn ei gwneud yn glir fod hawliau'r rhiant o dan y ddarpariaeth hon yn ategiad i'r hawl sylfaenol i addysg ac nid yw'n mynnu fod y Wladwriaeth yn cynnig eithriadau cyffredinol. Sefydlwyd hyn drwy gyfraith achos oedd yn ymwneud â darparu ACR, er enghraifft Dojan ac eraill v. Yr Almaen 201121, a ddyfarnodd nad oedd gwrthodiad y Wladwriaeth i eithrio'r plant o ddsbarthiadau a gweithgareddau yr oedd eu rhieni'n ystyried yn anghydnaws â'u hargyhoeddiadau crefyddol, yn torri Erthygl 2 o Brotocol Rhif 1.

Oherwydd y dull cwricwlwm a bennir yn Dyfodol Llwyddiannus, lle mae profiadau dysgu integredig yn cynnwys datblygu gwybodaeth a sgiliau a hynny mewn perthynas â gwahanol feysydd cwricwlwm, bydd tynnu plant yn ôl o ACR ac AG yn gwadu iddynt hefyd fynediad at eu hawliau i addysg mewn meysydd cwricwlwm eraill. O fewn model sybsidiaredd o ddatblygu a chyflwyno'r cwricwlwm, bydd hi'n heriol iawn hefyd i ysgolion bennu pa elfennau o'u darpariaeth sy'n rhan o raglen astudiaeth y Cwricwlwm Cenedlaethol fel y'i pennwyd yn Neddf Addysg 1996; a pha elfennau nad ydynt.

Rwy'n pwyso ar Lywodraeth Cymru i fod yn gryf yn eu hymrwymiad i'r CCUHP a sicrhau nad yw'r ddeddfwriaeth hon yn gwrthod hawliau plant a phobl ifanc. Mae hyn yn bwysig iawn er mwyn diogelu lles holl bobl ifanc Cymru. Mae'r orfodaeth ddeddfwriaethol i hyn yn gryf iawn yn barod, ond caiff ei chryfhau ymhellach os cynhwysir sylw dyledus i'r CCUHP ar wyneb y Bil.”

Fel y nodwch yn eich llythyr, mae cynnwys hawliau dynol plant a phobl ifanc yn y ddeddfwriaeth drwy ddyletswydd sylw dyledus yn ganolog i'm galwadau ynghylch y cwricwlwm. Eglurir hyn yn fanwl yn fy mhapur sefyllfa, yma:

<https://www.childcomwales.org.uk/our-work/policy-positions/curriculum-reform/>

4. NAPfRE presentation at WASACRE Meeting 28th June 2019:

Sally Holland, Children's Commissioner for Wales

Appendix: Children's commissioner's view on parental right to withdrawal from RE and Relationships and Sexuality Education:

As the Children's Commissioner for Wales my principal role is to safeguard the rights and welfare of children and young people, and as such I am in support of the proposal to remove the right of parents to withdraw their children from RE and RSE. Below is the relevant section of my consultation response to government in its entirety:

"The parental right to withdraw a child from RE and RSE should not be retained. Retaining legislation that allows parents to withdraw a young person from these subjects denies children and young people their own rights, and does not allow a young person to opt in to relationships and sexuality education before the legal age of consent.

As the proposals outlined state that RSE and RE will not be a compulsory element of the curriculum after aged 16, this means that some children and young people will receive no relationships and sexuality education at all, and the same could apply in relation to RE.

This is incompatible with the human rights of children under both the domestic legislation of the Human Rights Act 1998 and the European Convention on Human Rights (ECHR). It is also incompatible with the commitment in Wales to the UNCRC guaranteed by the Rights of Children and Young Persons (Wales) Measure 2011.

The UNCRC provides for:

- *the right to be heard, express opinions and be involved in decision-making (Article 12);*
- *the right to freedom of expression (Article 13).*

In addition, children have the following rights under the UNCRC that support the provision of Relationships and Sexuality Education and Religious Education specifically:

- *the right to non-discrimination (Article 2)*
- *the right to access information that will allow children to make decisions about health (Article 17)*
- *the right to experience the highest attainable health, access to health facilities, preventative health care, and family planning education and services (Article 24)*
- *the right to an education that support all children to develop and reach their full potential and prepare children to be understanding and tolerant to others (Article 29)*
- *the right to government protection from sexual abuse and exploitation (Article 34).*

The following justiciable legal rights also apply under the Human Rights Act and the European Convention on Human Rights (ECHR):

- *the right to freedom of thought, conscience and religion (Article 9).*
- *the right to freedom of expression (Article 10)*
- *the right not to be denied education (Article 2, Protocol 1)*

Article 2 of Protocol 1 also recognises important parental rights:

“No person shall be denied the right to education. In the exercise of any functions which it assumes in relation to education and to teaching, the State shall respect the right of parents to ensure such education and teaching in conformity with their own religious and philosophical convictions.”

*In light of this it is important to note that the European Court of Human Rights guidance around Article 2 of Protocol 1 makes clear that the rights of the parent under this provision is an adjunct to the fundamental right to education and does not require the State to offer blanket exemptions. This has been established through case law relating to the provision of RSE, for example *Dojan and Others v. Germany* 201121, which ruled that the refusal of the State to exempt the children from classes and activities that were regarded by their parents as incompatible with their religious convictions was not in breach of Article 2 of Protocol No. 1.*

*Due to the curriculum approach specified in *Successful Futures*, in which integrated learning experiences include the development of knowledge, skills and related to different curriculum areas, withdrawing children and young people from RSE and RE will also deny them access to their entitlements to education in other curriculum areas. Within a subsidiarity model of curriculum development and delivery it will also be very challenging for schools to determine which elements of their provision are part of the National Curriculum programme of study as specified in the 1996 Education Act; and which elements are not.*

I urge Welsh Government to be strong in their commitment to the UNCRC and ensure that this legislation does not deny the rights of children and young people. This is very important to safeguard the welfare of all young people in Wales. The legislative mandate for this is already very strong, but will be strengthened further if a due regard duty to the UNCRC is included on the face of the Bill.”

As you point out in your letter, including the human rights of children and young people in the legislation through a due regard duty is central to my calls around the curriculum. This is explained in detail in my position paper, here: <https://www.childcomwales.org.uk/our-work/policy-positions/curriculum-reform/>